

b. an a n'eo ket merket, med ar skrid a zo dindan ano Anatole Le Braz.

Kanaouennou pobl Breiz-Izel

Bet dastumet gand F.-M. Luzel, gand skoazell **Anatole Le Braz** (Sant-Servez 1859 Menton1926). (Mab ar mestr-skol laik) , hag embannet e 1890.

Modernnaet eo bet an doare-skriva. Iskiz eo ar brezoneg aliez .Anad eo e ouie ar skrivagnerien muioh ar galleg eged ar brezoneg. Kalz a heriou galleg 'zo e-barz ar skridou-ze.

Marteze e veze roet ar skridou d'ar voullerien, bet skrivet gand an dorn, fall a-walh. Ha ne veze doare-skriva ebed gand ar voullerien. Setu ez eus faziou aliez.

Taolenn an eil leor

Gousperou ar c'hwiled	Gwillaouig Ar Floh o kovesaad e vestrez	Paotred an Oriant
Ar verh hag ar vamm	Marivonig Ar Floh	Martoloded An Oriant
Sonig kuz ullo' da dimezi	Ar vatez brazez	Son ar habiten
An tiegez mad	Kemenerez Lannuon	Jannet Helari
Ar prie 'vel n'eus ket.	Merhed Kaodañ	Fantig An Nove
Matez ar person.	Gwreg person Duod	Ar martolod yaouank
Trbuillo' an dud dimezet	Abad Plounevez	Na gemeret ket eur martolod
Plahig Koad-Rouañ	Person Clérin	Nouel
Ar hloareg dimezet	Roulom on yaouankiz	Nouel Berta
Ar re dimezet	Mamm an avalou	Nouel ar Rouane
An tiad bugale	Tok an ever jistr	Huñvre ar Werhez
Gwreg an nezer stoup.	Son ar mevier	Eur pater
Sant Keuneudenn	Ar mezhvier	An teir Vari
An doganed	Ar mezhvier	Ar Werhez pedet d'eun eured
An doganed	Son soubenn	Ar person
Jann Dogan	Kanom an Nouel	Te deum badeziant
Ar paour-kêz Jannig	Noz ar Guidonne	Pater ar goulmig wenn
Kovezion Jannet	Dallig Leon	Koñskrived Logivi

Ozah Kastell-Paol	An nezerezed	Son zoudard
Frañsez Simon	Mari Beg-a-raog	Kimiad soudard ar Republik
Pelerin Santez Anna	An dudjentil fresk	Distro eur zoudard
An den nao gwech intañv	Ar hiaz nevez	Diskorta ar werbl
An intañv koz	Kovezion ar serjant	Eneb ar pennsah
Kañvo' eur pried	Ar hemener tapet	Ar hloareg dihizet
An intañvez	Ar hloareg hag e vreur labourer	Son martolod
An intañvez	Ar miliner hag e vatez	Kloareg Simon
An intañvez tost	Son ar goukoug	Merhed Keriti
Soubenn ar yar	Ar meliner, ar serjant hag ar hemener	Paotred an Oriant
Kog Louis Padel	Ar miliner	Martoloded an Oriant
Son ar c'hwenn	Ar miliner laer	Son ar habiten
Testamant ar gazeg koz	Ar miliner dizoursi	Jannet Helari
Testamant ar wiz koz	Son ar higer	Fantig an Nove
Testamant ar wiz koz	Son ar hemener	Ar martolod yaouank
Testamant ar havr	Kemenerien Langoad	Na gemeret ket martoloded
Son Yannig mihieg	Gwrah al linad	Eur pater
En penn an ale	Son ar boutaouer-koad	An teir Vari
Son joauz da dañsal	Ar soner	Ar Werhez pedet d'eun eured
Madelonig	Ar gallig	Ar person a laras eun overn
Son ar boto' ler.	Son an nezerez koz	Te Deum badeziant
Ar plah divotou	Son a r patatez	Pater ar goulmig wenn
Ar Geldon braz	Son ar baourentez	Orezon Santez Barba
Mestrez ar habiten	Paotr e vleo melen	Demad
Ar vestrez gaouiad	Son soudard	Eneb an derewez
Portred ma mestrez	Koñskrived Logivi	Orezon
Ar Gludig koz	Son zoudard	Diskorta ar werbl
Eun taol vil	Kimiad soudard ar Republik	Eneb ar pensah
Paotred Sant Aler	Distro eur zoudard	

Gousperou ar c'hwiled

« Yann, Yann, Yann, Yann, ma mab,
Da biou 'timezet hirie, Yann ma mab ? »

« Da verh ar Roue Frañs, ma mamm, kleved a ret ;
C'whi zoñj deoh 'timezin d'unan all, mez ne rin ket. »

« Yann, Yann, Yann, Yann, ma mab,
Petra 'roin de' da debri, Yann ma mab ? »

« Kourailloù laou ha teodou c'hwenn, ma mamm, kleved a ret ;
C'hwi zoñj deoh 'rin kig glujar d'ar re-ze, mez ne rin ket. »

« Yann, Yann, Yann, Yann, ma mab,
Petra 'roin de' da eva, Yann ma mab ? »

« Eur bannah staot penmoh, ma mamm, kleved a ret ; »
« C'hwi 'zoñj deoh roin gwinn Spagn d'ar re-ze, mez ne rin ket. »

« Yann, Yann, Yann, Yann, ma mab,
Peleh 'lakain 'ne da gousked, Yann ma mab ? »

« 'N kraou ar penmoh 'vint lakaet, ma mamm, kleved a ret ; »
« C'hwi 'zoñj deoh 'lakain 'r re-ze 'n eur gwele pluñv, mez ne rin ket. »

(Couillec, kemener. Gwerliskin)

Notenn el leor orin : Ce chant bizarre se chante sur l'air du *Magnificat*. De là son titre de *Vêpres*. Mais pourquoi *Vêpres des Hannetons* ? Le chanteur interrogé répond qu'il l'a toujours entendu appeler ainsi, et il faut bien se contenter de cette réponse.

Ar verh hag ar vamm

Selaouet oll, ha selaouet
Eur zon ‘zo nevez gompozet ;

Eur zon savet a nevez flamm,
A zo greet d’eur verh ha d’he mamm.

Savet zo disput etreze,
Da houd an hini a zimezje. **an hini : pini er skrid orin.**

« C’hwi, ma mamm, ‘zo erru en oad,
Hag a zo poent deoh parfetaad. »

« Tavet, ma merh, na gomzet ket,
Pe me ‘roio deoh war ho peg ;

Pe me ‘roio deoh war ho peg,
Hag ho tesko da wall-brezeg !... »

Fachet ar verh, eet en koler ;
Partia a ra deuz ar gêr.

Mez evel ma oa eur pezh fall, eur pezh fall : notennou el leor orin : est le qualificatif généralement appliqué aux filles dévergondées. C’est une des injures les plus familières au vocabulaire breton.

Eh eas d’ober eun dro en Gall. en Gall : Les Bas-Bretons désignent la France sous le nom de Bro-Gall, pays de Gaule.

Homañ ‘oa sod, eh eas war he lerh :
« Dizro, da deus d’ar gêr,

Dizro, da deus d'ar gêr,
Te az-po paotr, pa'z ' teus afer.

Me 'lezo ganit ar vicher,
Na, pa'z out kapab d'heh ober ;

P'out kapab d'heh ober, deiz, noz,
Rag me, ma merh, 'zo arri koz... »

« Jezuz ! ma mamm, klañvez on-me, »
« Ma merhig, kerz en ez kwele :

Ma merhig, kerz en ez kwele. »
« Ma mamm, me n 'an ket foeltr, fete' ! »

« Ma merh, 'me 'r vamm, beza 'po yod ? »
« Ma mamm, 'me ar plah, n'e' ket d'am got. » **got : blaz.**

« Ma merh, ha beza ho-po god ? » **god : ?**
« Ma mamm, gwell 've ganin eur paotr. »

« Ma merh, ha c'hwi, 'mezi, 'po skorn ?
Abredig 'krog ar big 'n ho skouarn. » **skouarn : notenn en leor orin : Diction pour faire entendre qu'une femme est amoureuse.**

« Ma mamm, 'mezi, hag a vo dall,
Me 'm-eus c'hoant paotr, koulz hag eun all. »

« Me 'gred, ma merh, brazez ez oh ? »
« Ma mamm, c'hwi a zo bet kentoh. »

« Me ‘gred, ma merh, ez oh brazez ? »

« Ma mamm, c’hwi ‘zo bet aliez. »

« Ma merh, me ‘lavaro d’am mab. »

« Ma mamm, ma mamm, me ho tifi ervad, **tifi : galleg. daea.**

Rag d’ho mab mar hen leveret,

C’hwi a zo sur da vout lahet. »

« Ma merh, ma merh, lâz en ho fri ! »

« Ma mamm, ma mamm kaoh ‘n hoh hini ! »

« Ma merh, ma merh, poent ho timezi ! »

« Ma mamm, ma mamm, klasket gwaz din ! »

« Ma merh, ma merh, eur giez oh ! »

« Ma mamm, ma mamm hugnodez oh ! » **hugnodez : notenn el leor orin : C’est, en Bretagne, la pire des insultes (protestantez).**

(François Corfec. Duod).

Sonig kuzuliou da zimezi

Tostaet, tud yaouank, tostaet, me ho ped,

Ha me ‘disklêriou deoh en pe stad e vevet.

C’hwi n’oh ket trahiserien, gaoudiserien merhed,

Lared a ret o haret, koulskoude ne ret ket.

Na,pa vez eun den yaouank o komz euz e dous koant,

En-doe war gostez e benn, dirazi o parlant ;

En-doe war gostez e benn, o paralnt dirazi,
Mar gal kad he “amitié“, ober rey goap anezi.

Lakit evez, ma dousig, evidoh beza koant,
Arrife ‘n amour Cupidon zo ‘n amour puissant ; **puissant : galleg. kreñv-kenañ.**

E honefe ho kalon, ‘eneb d’ho voloñte’ vad ;
Piou bennag ho kar fidel, na ret ket outañ goap.

Kared heb beza karet ‘zo kriz ha dinatur,
Dond a reer da goll amzer ha kaoud displijadur.

M’ho ped, tadou ha mammou, ar re ‘vag bugale **ar re : pere, er skrid orin.**
‘N an’ Doue n’o dimezet ket d’an neb ‘n blijo ket de’,

Pe ‘kometfet eur pehed, ar brasa ‘zo er bed,
Lakaad daou en eur gwele ha na ‘n em garont ket.

M’ho-pije lezet ho merh da vond d’he fantazi,
‘Dije bet eun den yaouank ‘vije joauz ‘velti ;

Ha bremañ ‘h-eus-hi roet, hag hi n’e’ ket kontant ;
Gwell e’ karantez fidel eged aour hag arhant.

(Plouared. 1870)

An tiegez mad

(Sonig dañs)

‘Barz ar gêrig, traoñ ar menez’
Laverdura dondenno !
Ema ma dous, ma harante’,
Laverdura, diron don don, la verdura dondenno !

Me ‘yelo d’he gweled fete’,
Med ma halonig a vankfe.

« Demad deoh-c’hwi, minorez kêz,
Setu-me deut d’ober al lez ;

D’ober al lez ha d’ho koulenn
Da veza warnon gwir berhenn. »

« Petra a rafeh ganin-me,
Ha me n’am-eus ket a leve ?

N’bam-eus na ti, nevez na koz,
Na goud peleh moned en noz.

Doare all

N a gwele, da gousked, en noz.

*

« N’e’ ket abalamour d’al leve
E teuan d’ho kweled bemde’ ;

Med abalamour ma’z oh koant,
Ha ma plijet d’am zantimant.

Gwelloh eo karantez ‘tre daou,
‘Vid nan eo madou leiz ar orn.

Madou a deu, madou ah a,
Karantez bepred ne guita.

Me n’estiman mann eun ozah tieg,
Mar na zav kent evid e wreg ;

Sevel diou, teir eur, ‘r aog an de’,
Lezel e wreg en he gwele ;

Lezel e wreg en he gwele,
Ken ‘vez an heol en beg ar gwez :

Ha mar n’ ve poent sevel neuze,
Ken ‘ve ar yod war an trebe’.

N’estiman mann eun tiegez,
Mar n’vez ennañ daouzeg buoh-lêz,

Mar n’vez ennañ daouzeg buoh-lêz,
Matez vihan d’o has er-mêz ;

Matez vihan d’o has er-mêz,
Ha d’ober kaouled gand al lêz ;

Eur paotrig-saout, koant, delikad,
Da zikour kas ha da gerhad ;
An ozah oh eva boutailad,

Ar wreg er gêr, ‘h ober chervad ;

Ar wreg er gêr, ‘h ober chervad,
Setu eno ‘n tiegez mad.

(Kanet gand Marivon ar Maillot, deuz Plougiel.D’ar 25 a viz Kerzu 1868)

Ar pried ‘vel n’eus ket

Me am-eus bet eur pried
Ma hommer,
Me am-eus bet eur pried,
Hag a zo gantañ êzet.

Sevel a ra kent an de’,
Ha ma lez ‘barz ma gwele.

Luskellad ‘ra ar bugel
Hag e lak en e gavell ;

C’hweza ‘n tan ha troha zoup, **zoup : soubenn**
C’hoaz, *πα* zavan, me ‘vez droug.

Bannigou soubenn al lêz,
A ra din-me aliez ;
Gwin-ardant en eur werenn,
Butun ‘n eur dabatierenn... **eur dabatierenn : galleg.**

Na, pegement ez eo gwell
Ar mestr evid ar mevel ?

Ar mestr a zoug ar boned, **a zoug ar boned : dogan eo.**
Ar mevel a zo kirieg.

Na, pegement eo gwelloc'h
Al louarn evid ar broh ?

Ar broh a doull an douar,
Al louarn a dag ar yar !

(Kanet gant Marguerite Philippe)

Matez ar person

Kenta micher em-boa-me greet,
'Oa porteañ paper timbret ;
'Oa porteañ al lizero',
En Montroulez, dre ar ruio'.

Hag an eil micher em-boa greet,
'Oa skuba leh na oa ket nê ;
Skuba war ar pave' ar fank,
Ha setu etad eun Normand. **etat : stad.**

'Kaven dinered, liarded,
Eun habit nevez em-boa bet,
Eun habit nevez violant, **violant : violet.**
Evel ma toug an dud yaouank.

Ha kerhad dour a reen ive',
Red e oa gonid ar vuhe'.
'Kichenn ar feunteun pa arruis,
Eur plah yaouank eno 'welis.

« Plahig yaouank, lavar et din
Ha kontant 'veh da dimezi ? »
« Salv-ho-kras, 'mezi, nan on ket,
Me 'zo matez gand eur beleg. »

Roet 'm-oa dezi da gredi
'Oan kabiten 'n bord al listri ;
'Oan kabiten 'n bord al listri,
N'em-boa gwelet biskoaz hini.

Ar hovesaad 'zo arruet,
Da gad ar person ez on eet.
« Aotrou person, din-me laret
Ha mad ez e' karoud merhed ? »

« Madig a-walh karoud merhed, **karoud : diroll**
Gand ne vent minorezed ;
Me am-eus unanig maget,

Aouenn em-eus e ve tapet **Aouenn : aon**
En pech eun Normand bennaket,
Pe en chadenn an "amitié",
Faot ma ran dezi liberte. : galleg. **Gand ma ran dezo liberte**

« O ! pebez fortun em-eus greet !
Kaoud eur plah a bemp mil skoed ;

Kaoud eur plah a bemp mil skoed ,
Ha me n'am-boa ket pemp gwenneg ! »

(Kanet gand Nathalie Goanesenout, Planiel, d'an 20 a viz Gwengolo 1888)

Trubuillou an dud dimezet

Souezet braz en em gavan o soñjal pegen buan
E h a ar merhed yaouank euz o flijadur d'o foan.
Skuiz e vent o veza mad,
En defaot luskellad,
Ne zoñjont ket er boan, er res, **res : tregas.**
He-deus siwaz ! eur vagerez.

Eur plah yaouank da zimezi, fourdeliz en he lañgach :
« Foei ! 'mezi, d'ar yaouankiz 'n badan ket davanñtach ;
An noz a gavan hir ha yen,
Pa dishunvan, n'am-eus den,
En noz, da gaozeal ganin,
Da dremen ma chagrin.

Neuze 'h ay ar minor yaouank a-eneb gand e gerent :
« Foein 'mezañ, d'ar yaouan kiz ! dimezi a zo poent ;
Me n'am-eus ket ma enor,
O veza 'r giz-mañ minor,
Pa ne vo ma zreo' em heñver, **ma zreo' : ma zraou.**
Bezañ ozah ha mager.

'Benn nao miz goude 'vo dimezet, pe eun draig nebeutoh,
'H ay an ozah 'n e wele, o soñjal kaoud repoz.

Skoi 'rey ar boan 'n kostez e wreg,
Ma ranko mond da redeg,
Dre ma zo pres ha labour,
Da glask dezi eun tirebour. **tirebour : galleg (amiegez)**

Neuze 'h aio da gichenn he gwele, 'sko eun taol war he glin :
« Sao a leh-se, koz amopezon, ha sao war da orin, **orin : ar bugel nevez ganet.**
Pe mar ne garez ket ober,
Me 'skoy da benn gand ar voger,
Kent 'ged ma soufran kemend-all
A-boan gand an orin fall !

Nag abaoe ma'z on dimezet,
Neh ha chagrin, ken , 'am-eus be t ;
Neh ha chagrin, en peb giz,
Gand keuz, allaz ! d'am yaouankiz ! »

« Mad a-walh, koz ampoezon, eo arruet da dro ;
Da gened, da yaouankiz, 'zo kouezet war da voto' :
An noz a gaveh hir ha yen,
Ha pa dishunveh n'ho-poa den...
Bremañ, c'hwi e gav hirroh,
Pa eo red deoh bralla ar hloh. »

(Dastumet e Kersont, e-bara parrez Berhed e 1868)

Plahig Koad-Rouan

Gwechall, pa oan en Koad-Rouañ,
Me n'valeen ket va-unan :

Pe en karroñs, pe war gezeg,
'Vid va-unan n'valeen ket.

Gwechall, me em-boa eur botou
Ne weljeh ket o zalonou ;

Ne weljeh ket o zalonou,
Gand ar galoñs deuz o goulou ;

Gand ar galoñs arhant hag aour,
Mez bremañ, siwaz ! me 'zo paour.

Me 'zoñje din, pa zimezjen,
Taol labour ober ne rankjen,

Med gwalhi ma daouarn, o daou,
Mond d'ar pardon da derri kraou. **kraou : kraoñ**

Mez bremañ, me 'rank ober gwaz,
Pilad al lann gand ma zreid noaz ;

Pilad al lann gand ma zreid noaz,
Hag aliez 'm-be fest ar vaz !

An dud yaouank, pa zimezont,
Feurmi eur jardrin a dleont,
Da lakaad enni pevar sort plant :
Melankoni, jalouzi ha tourmant ; **Melankoni, jalouzi ha tourmant : geriou galleg.**

Ha louzaouenn ar basianted.
Ha mond aliez d'he gweled.

An dud yaouank a zoñj deze,
‘Kouez an aour melen a veg ar gwez ;

‘Kouez an aour melen a veg ar gwez,
An deliou melen eo a vez ;

An deliou melen eo a vez,
O rei o flas d’ar re nevez.

(Kanet gand Joseph Le Braz, Pleiben. Gwengolo 1889)

Ar hloareg dimezet

I

Eur plah yaouank euz a Hengoad, an hini ‘deus greet he bombad, **an hini : pehini er skrid orin**
Dre ma oa plah a-feson vad, e oa an oll he c’hoantaad.
Doned a ree d’hi darempred tud yaouank e bep stad, **d’hi : dezi.**
Melinerien, kloer yaouank, kemenerien dillad.

Ar plah-mañ ‘deus da wiska dillad du, dillad gwenn,
Mouchouerou Flandrez da lakaad ‘n he herhenn ;
Mouchouerou Flandrez da lakaad ‘n he herhenn,
Koefo’ lien batist d’holo he bleo melen.

II

« Bremañ, p’on dimezet, eur hloareg am-eus bet,
Dre hras an aotrou person d’on beza embannet ;
Eur hloareg yaouank, na oar ket labourad,
O ! ya, dre hras Doue, ni ‘ray tiegez mad.

Bremañ ‘werzo e levriou, eun darn euz e dillad,
Ha preno pal ha trañch, da deski labourad.
« Me ne werzin ma levriou, kennebeud ma dillad,
Ne brenin na pal na trañch, da deski labourad.

Me ‘yelo d’am gwele, ‘vel vo debret ma hoan,
Ha c’hwi ‘chomo da nezañ, heb golou na tan. »
« Mar choman-me da nezañ, c’hwi ‘chomo da dibuni,
Ha mar et d’ho kwele, me ‘yelo em hini. »

« Me ‘m-eus amañ gwialenn, er chiminal ‘vogedi,
Ha ganti m’ho rubano, dre bevar horn an ti ; **m’ho rubano m’ho kanno (gand ar wialenn)**
O ! ya, me ho rubano, dre bevar horn an ti,
Ken en-devo truez ouzoh, ma dous, ar hi.

III

« Gwezall, pa oan plah yaouank, me ‘oa plahig a stad ;
Me ‘oa plahig seder, a gare an ebat,
‘Vid gweled eun den yaouank hag a deue d’am had,
Me ne reen ket outañ kalz demeuz e etad.

Gwezall, pa dremenen e-biou eun ti ar gwin,
E teue an ostiz, e dok bete e hln :
« Bremañ, p’em gwel o tremen, e ra eun hij d’e benn,
Goud a ra ez e’ fouetet, allaz ! ma oll voyen. » **fouetet : eet eo kuit ma oll skoedou.**

« Gwezall, pa oan paotr yaouank, me am-boas eun inkane
Ma hase, ma degase bete ti ma mestrez ;
Gwerzet e’ ma inkane, fouetet ma oll arhant,
Ha me diloer, diarhen, o patouillad dour ha fank !

(Kanet gand Mari Hulo, matez e Kerarborn, 1847)

Ar mitizien hag ar re dimezet

I

Eun deiz ez oan en plijadur, ha doned eur zoñj em penn,
Ha me tapoud krog em fuzul, en aviz mond da bourmen ;

Ha tapoud krog em fuzul en avis pourmeni,
Hag o weled ma mestrez o tond vis-à-vis din.

Me o houlenn diganti, dre 'he haven koñstristet :
« Pe c'hwi 'zo klañv a galon, pe hoh-eus poan-spered ? »

Hag hi o respont din-me, gand eun êr grasiuz :
« Me nan on klañv a galon, a-drugarez Jezuz ;

Nemed ar gwall-deodou 'eo bemdez o fredoni,
'Zo 'kaozeal war ho stad, kerkoulz ha ma hini. »

« Na, list ar gwall-deodou d'fredoni, noz ha de',
Ni 'vo dimezet on-daou, pa laket an de'. »

II

P'oan dimezet hag eurejet, laket em ziegez,
Me 'oa kant gwez diêsoh eged oan matez.

Eur vatez en eun ti, mar bez hirie gwall-dretet,
Kredi e hallet ober, warhoaz ne vezo ket ;

Tapoud 'ra he dillad hag ober eur pakad,
Ha neuze e laro : « Mestr, ho trugarekaad !

Deut da gonta, da baka, me 'zo 'vond da bartia,
Nan e' ket ma fantazi chom 'n ho ti da zervija.

Daou den dimezet, eurejet, n'hallont ket ober se ;
Unan 'zo angajet, eun all 'n-eus ket liberte.

Mar karen beza sentet euz neb am hare fidel,
Me a oa chomet c'hoaz heb beza dimezet.

Fae 'oa ganen ho kleved, kanañ ha c'hoarzin a reen.
Bremañ me 'ouel doureg, pa 'm-bez fest ar geuneudenn. **ar geuneudenn : ar vaz-koad.**

« Ouzin, kamaradezed, ez e' feoh kemer skwer,
Na fiziet ket ar wazed, dreist-oll a-bell ar gêr.

Me 'm-oa lakaet em spered dond da gared unan,
Am-oa bet lakaet em spered dodn da gared unan,
Am-eus ma hroaz-nouenn 'vid rekoñpañs d'am foan ! »

(Kanet gand Visant Guillou. Gwerleskin. D'ar 15 a viz Gwengolo 1888)

Ar re dimezet

Didostaet, tud yaouank,
Da gleved farso' koant,
War sujet ar re dimezet,

'Zo o spered chagrinet,
Darn gand paourente',
Darn gand bugale,
Darn all gand marh-Amon, **marh-Amon : gwarizi.**

'Zo eur gwall gompagnon.

Evid eun daou pe eun tri bloaz,
C'hwi na ouzoh netra c'hoaz,
Ken arri ar famill d'ho chagrina,
Eun tri pe bevar
En-dro deoh o krial,
Dour pe bara.

Neuze 'devo keuz ar wreg d'he amzer dremenet ;
P'arrio ar pried er gêr, hi a vezo fachtet.

Eñ a houlenno outi

A hoarvezo dezi ? **A hoarvezo dezi ? Petra a hoarvez dezi ?**

Hi a responto evel da eur hi :

« Kleo an dogan kêz,

Eme ar vil-bez, ar vil-bez **ar vil-bez : ar pezh vil**

Petra a lavar ?

Hag eñ ouz he hleved

En-dro din o harmed :

« Mantret on gand glahar,

Euz ho kleved ! »

« Entrezom, gwazed dimezet,

Na om pelloh karet,

Er pardonio', gand ar merhed.

Mar ne ve dezir,

Ne vo laret gir. » **gir : ger.**

« Te 'zo reputet, kerz d'ar gêr, koz fallagr, **reputet : kaset kuit.**

Kerz d'ar gêr da luskellad ;

C'hwez ar pod-yod a zo gand da dillad.

Etrezo, merhed dimezet,
Na oh pelloh klasket,
Er pardonio', gand ar wazed,
'Balamour d'al liou pal liou pal : disliou.
'Zo war gorn ho tal,
A zo kirieg n 'ho-pezo mui a graou, **graou : graoñ.**
'Barz ar pardoniou,
Na den evid ho ren d'an ebatou.

Etrezom, tudou yaouank,
'Meum mui a zoulajamant ;
Er pardoniou divertisant,
Ni a hell a-wezio'
Eva takenno', ivez fumi,
Dañsal hag ebati,
Hag em divertisa,
Karesi merh he mamm hag he godisa,
Chantera du haut Duparc Mr de Vir *de roa (notenn el lero orin)*
Dem da zervij ar Roue,
Etre pad on buhe' ;
Mar karom lezel ar merhed,
Tremen heb dimezi,
Ni a vevo paotred dizoursi,
Rag ar merhed a vez kaoz don oll añvoui. añvoui : enoe.

(Kanet gand Guill Turco, euz a barroz Pederneg)

(Notenn el leor orin) : Cette pièce ne semble pas destinée à être chantée ; la métrique en est fort variée et irrégulière.

De Villerey ? – ou bien, « pour servir le roi, » hémistiche français dont le vers suivant serait la traduction bretonne. On pourrait peut-être rétablir aisni le refrain français : Chantons haut notre départ pour servir la roi.

An tiad bugale

Me ‘zo dimezet da unan,
Spiritum sanctum
Dominum nostrum !

Me ‘zo dimezet da unan,
Nan e’ re vraz na re vihan.

Pa laran dezi d’ober netra,
‘Z ya en kichenn an tan da domma.

Deuz kichenn an tan d’he gwele,
Hag e lavar din mond ive’.

Ha me ‘zo bet ken sod hag hi,
O vond d’ar gwele daveti.

Pemp war ar bank a vugale, **ar bank : le banc appelé *bank tosell* (banc adossé au lit, dans toutes maisons bretonnes).**

Ha pemp all e-barz ar gwele ;

Ha pemp all e-barz ar gwele,
Pez a ra deg a vugale ;

Ha deg all ‘zo eet gand Doue,
‘Rafe ugent a vugale.

An tad n’eo ‘med ugent vloaz c’hoaz,
Hag ar vamm n’eo ‘med naonteg loaz.

(Kanet gand Jeanne Kerhoas, Kemper. 1889)

Gwreg an nezer stoup

Ma fried 'zo nezer stoup,
Me hen karje euz ar groug,
Inkardet e vouzello'
War vego' ma inkardo' !
Ola, o ! o, o, o ! o, la, la !

Doare all

Me 'm-eus eun den en Louargad,
Ne oar nag arad na charread ;
Bemdez pa arru 'barz an ti,
'Houlenn ma devez diganin.

*

Jannig a lavare
Da Jannedig, deuz ar beure :

« Gwechal, te 'oa Mamzell-an-neud,
Bremañ te 'zo Mamzell-nebeud. »

« Tavet, Jannig, et da gousked,
Me 'rey ar pezh n'am-eus ket greet ;

Me 'alumo ma boujienn,
Ha n'eo outi ma hudenn.

« Hennez 'zo dit eun diare : **diare** : **digarez**.
Te ranko labourad en deiz,

Peotramant am-bo divit divit : diouzit.
Muioh a goll ‘ged a brofit.

An deiz war-lerh, ha beure mad,
‘Krog en ho kegel, da labourad :

Arruoud he homer neuze,
(Unan bennag a vez bemde’) :

« Terrupl, emezi, oh beure mad
Krog ‘n ho kegel, da labourad ! »

« Ne vet ket estonet ouz se,
Oblijet on gand an den-ze.

« Azezet, kommer, ‘n ho koaze’,
’Vid ma kontin deoh ma doare.

« Bremañ, ‘mezi, ma hommer gêz,
Am-eus da gerhad dour ha lêz ;

Ha goude, ‘vel m’ouzoh ervad,
E vo aliez da ribotad ;

Ha c’hoaz emberr e laro Jann,
C’hoaz e laro n’am-bo greet mann ;

C’hoaz e laro n’am-bo greet mann,
Me o neza hep paouez tamm. »

« Mar gout ar vuhez-se gantañ,
Tap eur bod linad d’hen fouetañ.

Ha p’az kwelo o tond en-dro,
Mar n’e’ ket evidout, e teho. »

« Me n’am-eus eur ger da rannañ,
Rag siwaz ! n’on ket evitañ...

Ha, ma vijen bet, pell a zo,
N’a ket komandet ahanon. »

« ‘Barz ar vuhez-se eh om toud,
C’hoaz ‘mem bahado’ war on choug. »

« Pa oan yaouank ha dizoursi,
Me am-boa kouraj da dimezi ;

Me ‘oa eur plah à *la bel-feu* ; à *la bel-feu* : *pleine de feu*.
Bremañ p’on dimezet, ‘m-eus keun.

Me ‘zoñje din pa dimezjen,
‘Vije d’e vestrez eh ajen ;

‘Vije d’e vestrez eh ajen,
Ha paket ma fenn en dorchenn.

Notenn el leor orin : La *torchenn* est une espèce de corbeille de paille tressée, à fond plat, qu’on place sur les pierres de l’âtre et où s’asseyaient les femmes pour donner le sein aux enfants et leur chauffer les pieds ; cette expression équivaut à : Et me voilà dans le sac !

(Kanet gand an intañvez Peutite, Kerborn, miz Eost 1888).

Sant Keuneudenn

Eet e' ma gwaz d'an ostaleri,
Ha ma lest ma-unan en ti.
Pa deuiio d'ar gêr 'vo en koler, **koler : galleg.**
Karget e gorv a *laudevi*. **laudevi : galleg (l'eau-de-vie) al lambig.**

Ha c'hoaz am-eus kouraj da gana :
Manturlu, manturlu, manturlura !
Ha, ha manturlurette !
Et r oulon la, manturlura !
« Aviz 'houlan ouzoh, kommer Jannet ;
Petra 'rin d'ar hoz totillon, totillon : **totillon : grinouz**
'N-eus brevet din ma oll izili,
Divandennet ma hotillon. **Divandennet : tennet kuit.**

Ha c'haoz am-eus kouraj da gana...

« Dastumet hañ ha cheriset hañ,
Paket hañ tomm en e wele,
Kemeret gantañ kordenn ganab,
Karrotet hañ, en daou goste'. **Karrotet : galleg.**

Ha neuze 'po kouraj da gana...

Kemeret gantañ stripenn fagot, **stripenn : krennenn.**
Ha roet dezañ a-dreuz e gorv,
Ken a gomañso 'r hoz totillon
A-bouez e benn da grial forz...

Ha neuze ‘po kouraj da gana...

Entrezoh, gwrage’, re deus ezeh,
Hag a gar lipad eur werenn,
Gret de’ evel am-eus greet d’am hini :
Gouestlet ‘ne da Zant Keuneudenn.

(Gwreg Mao, Planiel, 1888)

An doganed

Naonteg dogan ha pevar-ugent
‘Zo em rankontret ‘n eur hroaz-hent.

Ma lare ‘n eil d’egile ‘ne :
« Te ‘zo dogan, me ‘zo ive’.

Triweh gwalennad lien moan
‘Ha a d’ober boned d’eun dogan ;

Ha c’hoaz e lar an dogan kêz
E voned nan e’ ket greet êz ;

E voned nan e’ ket greet êz,
E gorn-braz a chom c’hoaz er-mêz ;

Ha c’hoaz e lar an dogan braz :
« Ma hernio’, ‘mezañ, ‘gresko c’hoaz.

Ma gwreg Jannedig a zo koant,
A hone' din kalz arhant ;

E ur skoed bemde', ha daou d'ar zul,
A ra eiz skoed e-pad ar zun.

Gwechall, a-raog ma oan dogan,
N'am-boa tamm bara 'bed d'am hoan ;

Bremañ, me 'meus, ha rouz ha gwenn,
Ha dougen kernio' war ma fenn.

N'am-bez ken liez a vuoh-lêz a vuoh-lêz (faz)-i) : a zaout
Hag a dogan 'zo war ar mêz ; a dogan : a doganed

Me 'roje krampouez ha lêz-tro
D'an oll doganed 'zo er vro.

(Marie-Jeanne Cun, Planiel. 1888)

An doganed

« Me 'm-eus daouzeg a vreudeur, ha daouzeg, doganed,
Me ma-unan 'zo ivez, setu eno trizeg. »

« Anduri, anduri, ma Jannig, a zo red ! »

An noz kenta ma eured, pa gouskis gand ma gwreg,
Unan bihan divazde ganti am-boa santet. divazde : divazdezant.

« Anduri, anduri, ma Jannig, a zo red ! »

Me o trei ouz ar voger, em laka da ouela :
« Aotrou Doue, ma Doue, penazo e rin-me brema' ? »
« Anduri, anduri, ma Jannig, a zo red ! »

« Tavet, emezi, Jannig, tavet, na ouelit ket,
N'eo ket bremañ ar henta, rag daou all am-eus bet. »
« Anduri, anduri, ma Jannig, a zo red ! »

« Unan 'oa d'ar medesin, egile d'ar hloareg,
Hag hemañ 'zo ganen, d'an diskeller kezeg,
« Anduri, anduri, ma Jannig, a zo red ! »

« Sao war barlocho', sao da gernio' en êr,
Ha lar e vi evuruz o vale em heñver.
« Anduri, anduri, ma Jannig, a zo red ! »

(Dastumet e Kerzont, en parrez Berhed, en miz Eost 1888)

Jann dogan

O ! me e' ar gwasas dogan 'zo bet biskoaz er bed,
Am-eus gopret eur mevel da gousked gand ma gwreg !
 O ! yaou, allaz !
 Me eo Jann-Jannig !
 O ! yaou, allaz !
 Me eo Jann, siwaz !

Nan eo ma mevel braz 'n-efe 'r hrampouz lardet,
Ha me em-be' ar re grez, ha gras din d'o haved ! **grez : seh**

O ! yaou, allaz !
Me eo Jann, siwaz !

Na, d'ar zul ar beure, pa laker kig er pod,
'Vez roet din eun askorn, o ya ! evid ma lod,

O ! yaou, allaz !
Me eo Jann, siwaz !

Pa ven eet em gwele, tommet ganin ma flas,
E vo red din-me sevel deuz hent ar mevel braz !

O ! yaou, allaz !
Me eo Jann, siwaz !

Ar paour-kêz Jannig

Me e' ar paour-kêz Jannig, ar paour-kêz Jann, siwaz !

Ar wreg hag ar mevel braz

'Zebr ar yod gwiniz hag ar farz :

Med n'am-eus bet 'med dour bervet, ha penn ar haz e-barz !

Me e' ar paour-kêz Jannig, ar paour-kêz Jann, siwaz !

Ar wreg hag ar mevel braz

Ha bugale deuz o gwas,

Ha me, ar paour-kêz Jannig 'n hini 'rank o maga !

Me e' ar paour-kêz Jannig, ar paour-kêz Jann, siwaz !

Ar wreg hag ar mevel braz

A gousk e-barz eur gwele-kloz ;

Ha me, ar paour-kêz Jannig rank kousked war ar plouz !

Me e' ar paour-kêz Jannig, ar paour-kêz Jann, siwaz !
Ar wreg hag ar mevel braz
A zebr ar zoubenn hag ar hig ;
Ha me ar paour-kêz Jannig a grign eun askornig !

Me e' ar paour-kêz Jannig, ar paour-kêz Jann, siwaz !
Ar wreg hag ar mevel braz
A ya o-daou d'ar foar d'ar Faou ;
Ha me ar paour-kêz Jannig a rank luskellad daou !

Jaou ! allaz !

Me e' ar paour-kêz Jannig, ar paour-kêz Jann, siwaz !

(Mari-Louis Ar Go, Lomaria-Kemper)

Kovesion Jannet

Teir mestrezig me am-boa bet
Ne ouien deuz pini selled :

Unan 'oa tort, eun all 'oa kamm,
Eun all 'oa dantier 'vel he mamm. **dantier : gast.**

An dort a lar e timezo,
Gwinko ar gamm pez a garo.

'Benn eiz deiz goude 'oam dimezet,
Setu 'van klañv ma dous Jannet ;

Setu ‘van Jannet klañvourez,
‘Oa Jann er prenestr o selled.

Skei ‘n nor en ti gand eun taol troad,
Saludi ‘r hure gnd eur fasad ;

« Me n’am-boa kiken gwelet den
‘Kovez ar merhed dre benn o glin ! »

« Ho kwreg, emezañ, ‘zo bouzarez,
‘Ve red mond ‘uz dezi d’he hovez ??

Ozah Kastell-Paol

Me ‘m-eus choazet eur vestrezig ha nan eo ket euz a-bell.
Ha pinvidig ez eo ivez – a Bloneri, en Kastell. **Bloneri : c’est un nom imaginaire.**

Koantig, koantig e’ ma mestrez, tort a-dreñv ha tort a-raog :
Mar bez arhant ‘vid ar boso’, me a dalho mad d’ar hrog. **boso’ : tortennou.**

Kenta gwech e kozmis outi, ma zad-kaer a laras din :
« Arsa eta, denig yaouank, poent a-walh e’ deoh dimezi.

Me a denno an embannou ‘n overn-bred, ‘n overn-veure,
Ha c’ hwi, mab- kaer, emezañ, ‘h ey da Gastell d’vid ho re.

Na, pa oan-me e Kastell-Paol, tennet m’ embanno’ ganin,
Me o selled ma vourzigenn, am-boa c’hoaz gwerz dijuni. **ma vourzigenn : ma yalhig.**

Me a gane, a huibane, ma halonig a oa gê,

N'e zoñje ket en dristidigez arruje ganti goude.

Pa oan arru 'barz an iliz, evid beza eurejet,
Me 'kleved eur pikol manah o komañs da latined ; **latined : d'ober gand al latin.**

Me 'kleved eur pikol manah o komañs da latinad
Ma lavare dre e latin e oa eñ e oa an tad...

Ma lakajen koad en avel, nerz a-walh am-boea em breh,
'Vid flamma ar pikol manah, eun all gantañ, hep kaoud beh.

An noz kenta 'gouskis ganti, hi o lared din : « Jann gêz,
Na zao te prim deuz da wele, da glask din amiegez ! »

Me o tapoud krog em b rago' hag o komañs da redeg :
'Leh mond da di 'n amiegez, da di 'r hure h on bet ee t.

Med a oa paotrig yaouank, ne ouien ket an doare,
'Leh mond da di 'n amiegez, 'oan eet da di ar hure.

Pa oan arr u 'n ti ar hure, kontet ma rezon ganin,
En eur ober goap ahanon, ar hure a lavar din :

« Na, petra ? mab-gast, glaourenneg, na, mar 'amñ da wreg en poan,
Nan eo ket da glask beleien a oa dit-te dond, dogan ! »

Ha me o vond d'ar gêr neuze, kazi 'vel eun den follet,
O kregi en eur pikol baz, en aviz pilad ma gwreg.

Mez, pa oan o vond d'he filad, 'tegouezas he zad, he mamm :
« Petra ! 'meze, den barbar, ha n'az-teus bet a estlamm ? »

Petar, emeze, den barbar, ha n'az-teus bet a estlamm ?
Ha n'az-pe greet ar bugel euz hen genel he-deus poan ! »

Frañsez Simon

I

An aotrou Keryann e-neus greet
Ar pezh ne raje den ebed :
O ! gê la violette !
Cinquante-six, six francs par an,
La violette o ! gê amañ !

An aotrou Keryann, a Leon
'N-eus greet ober eur gambr leton ; **leton : galleg "laiton"**

'N-eus greet ober eur gambr leton,
Da vired e wreg euz Simon.

Koulz e vije dezañ n'en-dije,
Hi haved a rey koulskoude ; **Hi haved a rey : Simon a gavo e wreg.**

Hi haved a rey koulskoude,
'N eur gambrig, en penn an ale.

II

An Itron Keryann a lare
D'he matez vihan, eun deiz 'oe :

« Dija ar pevarzeg miz

M'e' eet an aotrou da Bariz ;

Ha 'benn ma arruo er gêr,
Eñ a vo sur a "héritier" ;

Melen e vleo, glaz e lagad,
Frañsez Simon 'zo dezañ tad.

III

An Itron Keryann a lare
D'he matez vihan, eun deiz 'oe :

« Kerz d'ar vilin, ha kerz buan,
Ha lar da Frañsez Simon :

Ha lar da Frañsez Simon :
Doned da gomz gand an itron. »

Ar vatez vihan a lare
'Barz ar vilin pa arrue :

« Laret zo deoh, Frañsez Simon,
Doned da gomz gand an itron. »

« Ne hallan ket mond bremañ,
Emañ ma milin o valañ ;

Emañ ma milin o valañ
Dija e' prest da divouedañ. **divouedañ mankoud a ra boued.**

Ar vatez vihan a lare,
Er gêr, d'an itron, pa arrue :

« Ne hall ket doned, 'vid bremañ,
Emañ e vilin o valañ ;

Emañ e vilin o valañ,
Dija e' prest da divouedañ.

« Kerz d'ar vilin, ha kerz buan, **buan : buon, er skrid orin.**
Ha lavar da Frañsez Simon

Lzel e vilin d'vond en-dro,
Mar bez torret, paeet e vo. »

Ar vatez vihan a lare,
'Barz ar vilin pa arrue :

« Laret zo deoh, Frañsez Simon,
Doned da gomz gand an Itron

Lezel ho milin d'vond en-dro,
Mar bez torret, paeet e vo. »

Frañsez Simon a lavare,
'Barz en Keryann pa arrue :

« Na, deboñjour ha joa, Itron,
Petra avad 'lar ho kalon ? »

« Ma halon 'zo joauz ha gê,

P'ho kwelan, Frañsez, war 'r bale ;

Kemeret skabell, azezet,
Tostaet d'an tan hag e tommfet ;
Setu amañ gwin mad, evet.

IV

An aotrou Kery ann a lare,
Eun deiz, er gêr pa arrue :

« Petar a-nevez 'zo em zi,
Ne deu den da digeri din ?

Ar bronez, peleh eo eet,
Pa ne deu den d'am degemeret ? »

Ar vatez vihan a laras
D'an aotrou Keryann, p'he klevas :

« Eamañ du-hont, e-tal an tan,
O tomma he mabig bihan ;

Melen e vleo, glaz e lagad,
Frañsez Simon 'zo dezañ tad. »

« Frañsez Simon, peleh emañ.
Mar n'emañ ket er vilin, o valañ ? »

Ar vatez vihan a laras
D'an aotrou Keryann, p'he klevas :

« ‘Mañ du-hont, war chauseal ar stank,
O chauseal eun evnig koant ;

O chauseal eun evn kudon.
He-deus c’hoantaet an Itron.

V

An aotrou Keryann a lare
Da Frañsez Simon, en deiz-se :

« Me az tesko, Frañsez Simon,
Da droñsa robenn an Itron,

A zo brodet gand neud arhant,
Nan de’ ket euz eur peizant !

Doare all

« Petra eo dit, porhell milin,
Dond da droñsa eur zae satin ?

*

Frañsez Simon a lavaras
D’an aotrou Keryann, p’hen klevas :

« P’arruas ‘n Itron er vilin,
‘Tapas he dorn war benn ma glin ;

‘Tapas he dorn war benn ma glin,
En eur ober eur min c’hoarzin ;

Hag eh eas neuze em gwele,
Ha gervel poltron ahane ;

Eh a et re diou liñsell wenn,
Eur haerran aour en he herhenn ; **haerran : tro-houzoug.**

« Hoh-unan, aotrou, e rajeh,
D'eur plahig koant a blije dah. » **dah : deoh.**

« Pa goustfe din-me pemp kant skoed,
Frañsez Simon a vo krouget ! »

An Itron Keryann a lare
D'he matez vihan, eun deiz 'oe :

« Me 'gare an aotrou krouget,
Frañsez Simon din eurejet ! »

VI

Frañsz Simon a lavare,
Er vaz uhella 'r skeul pa bigne :

« Me 'wel ahann triweh tourell,
Hag enne triweh dimezell ;

Peb a vab bihan 'zo gante,
Melen o bleo evel ma re.

Hag enne 'zo triweh itron,
'Zo gwrazez dit, Frañsez Simon !

M'o-devoa roet peb a skoed,
Itron Keryann a ro daouzeg ;

Itron Keryann a ro daouzeg,
Evid n'en-dije droug ebed.

An aotrou Keryann a lare
Da Frañsez Simon, eno neuze :

« Frañsez Simon, deuz a 'l leh-se,
Te ne vi ket krouget fete' ;

Te ne vi ket krouget fete',
Te 'teus doganet koulz ha me !

(Kanet gand Jannet An T hao, euz a Donkedeg. Miz Kerdu 1868)

Pelerin Santez Anna : *Pelerin : Pirhirin.*

En Santez Anna, me 'zo bet
O houlen ar maro d'am gwreg,
Ma gwregig, ma gwregig, ma gwregig.

Itron Santez Anna, me ho ped
Da rei ar maro d'am gwreg,
Ma gwregig, ma gwregig, ma gwregig.

Itron Santez Anna, me ho ped
Da rei ar maro d'am gwreg,

‘Zo klañvig. (*Teir gwech*)

Pa wele n’ varve ket e wreg,
Ti ar person eñ a zo bet,
Koz haillon. (*Teir gwech*)

« Aotrou ar person, me ho ped,
Da degas ar maro d’am gwreg,
‘Zo klañvig. (*Teir gwech*)

Pa wele n’ varve ket e wreg,
Ti ar regester eñ ‘zo bet. regester : regester : sakrist.
Koz haillon. (*Teir gwech*).

« Aotrou regester, me ho ped
Da degas eun arched d’am gwreg,
‘Zo maro. (*Teir gwech*).

P’antreas ‘r regester en ti
E oa ar wreg o tivuni,
‘Zo klañvig. (*Teir gwech*).

Ha ganti eur pladadad yod,
Ha daou liard lêz ribot,
Koz haillon. (*Teir gwech*).
(*Françoise Bideau, Planiel*)

An den nao gwech intañv

Nao gwech intañv me a zo bet,

Ha nao intañvez am-eus bet.

O plega da hweza an tan,
'Zo marvet da gentañ unan ;

Hag en-tal an tan, gand ar riou,
'Zo marvet eun all : setu diou ;

Hag o plega da horo 'r chevr, **chevr : haro**
'Zo marvet eun all : setu teir ;

O vêsa ar zaout, en-dro d'an ed,
Eh e' marvet ar bederved ;

Hag o lakaad ar yod en tremp,
E varvas eun all : setu pemp ;

Hag o lakaad ar piz en gleh
E varvas eun all : setu c'hweh.

Ha pa grogas an tan en Breiz
E varvas eun all : setu seiz ;

Ha pa grogas an tan en Breiz
E varvas eun all : setu eiz.

Bremañ 'moa bet eur hoz gwregig,
Na, da nemed eur hildantig ;

Eur hildantig hag a oa hir,
Dape dezi beteg choug he hil ;

O tibab piz a veze fao,
E varvas honnez ; setu nao !

An deiz war-lerh, deuz ar beure,
'Lakaer an hini goz 'n hz be' ;

Ha digwener, mar ve klouar,
'H ey ma fried paour d'an douar :

Ha disadorn, goude kreizte',
'H ey ar zonerien war he be' ;

'H ey ar zonerien war he be',
Ha, mar dañsont, me rey ive'.

Disul, goude ar gousperou,
Eh eyo ma chas en kañvou ;

Eh eyo ma chas en kañvou,
Rubanou du deuz o lostou.

(Kanet gand Marie Feutren Kerborz. Miz Eost 1888)

An intañv koz

Eun intañv koz deuz ar Fouille,
Lan dou di di, la don di dalla !
'Varvas e wreg a greiz gourve'.
Lan dou di, lan dou da, landoudi, di dalla !

Teir blahig yaouank deuz a gêr
'H eas di, da lared o fater.

'Oant kzt 'vid lared o fater,
Gand an intañv o chaokad per.

« Ma vijeh bet eun intañv mad,
E rajeh dim beb a goublad. »

An intañv koz 'oa ket fallaer, **fallaer : skragn.**
A roas de' beb a goublad. »

Pa 'h a ar merhed d'an daoulin,
'Tiroll an intañv da hoarzin.

Pa zav ar merhed war o za'
En em lak eñ d'o briata.

Pa 'h a ar merhed en o roud **roud : hent**
Eh a an intañv d'o ambroug.

« Kerz du-ze prim, koz intañv loued,
Da lakaad interi da wreg ! »

Pa 'h a ar horv e-mêz an ti,
An intañv koz 'zo hir e fri

Pa 'h a ar horv e-barz ar porz,
An intañv koz a youhe forz.

Pa 'h ar horv e-barz en hent,
An intañv koz a skrign e dent.

Pa 'h ar horv e-barz ar harr,
An intañv koz e-neus glahar.

Pa homañs ar harr da roula,
An intañv koz a ra min gouela.

Pa 'h a ar horv 'barz ar vered,
An intañv 'zell deuz ar merhed.

Pa 'h a ar horv 'barz an iliz,
An intañv koz 'ra bale skuiz.

Pa 'h a ar horv war ar varvskaoñ,
An intañv koz a dorre kraoñ.

Pa 'h a ar horv 'barz an douar,
An intañv koz a choaz e bar.

An intañv koz a voñjoure
'N ti ar miliner p'errue :

« Deboñjour deoh, milinerez,
Ha c 'hwi 'eurejfe ho matez ? »

« Beo e' he mamm, ha beo he zad,
Kleved o ali a ve mad. ;

Emañ du-ze o horo 'r zaout,

Mar 'peus c'hoant, intañv, et d'he haoud... »

« Deboñjour deoh-c'hwi, Soezig kêz,
Hag eñ 'ro ar zaout kalz a lâz ?

« Pe 'reont, pe ne reont ket,
Deoh, intañv, ne ra mann ebed ? »

Ma lavare an intañv tost :
« Mar karet, me 'zalho o lost ? »

« Kerz du-ze, prim, heb ober trein, **ober trein : drusoh-drusa en-dro.**
Pe ma loa-bod 'yel war da gein !

Kerz du-ze, prim, koz intañv loued,
Da kaad eizved gand da wreg ! » eizved : eun overenn a-benn eiz deiz.

« Me'lako eizved gand ma gwreg,
Ha ganeoh, Soezig, mar ve red. »

(Per Cokin, Montroulez)

Kañvou eur pried
(Sonig dañs)

Disul ar beure pa zavis,
Ramtura rudenno !

Da gas ma deñved, me a h is. is : yeas
O ! Ramtura rudenno ! O ! ramtura tra la la !
O ! ramtura durenno !

Pa oan erru 'tal ar skalier, skalier : galleg ;diri.
Me a r ankontras tri gavalier. gavalier : galleg.

Tri gavalier degajet mad,
Unan war varh, ha daou war droad.

O tond unan ha lared din :
« Merhed yaouank, rit eur pok din ! »

« Dalet unan hag it 'n ho hent,
Kerkoulz 'oa bremañ evel kent.

Dalet unn, hag it bremañ !
Me 'ghev ma bugel o ouelañ !

Me 'ghev ma bugel o ouelañ ;
Ma fried war e wele klañv ;

Ma fried war e wele klañv,
Etourdiset ez on gantañ.

« Mar out etourdiset gantañ
Kemer eur gontell ha laz hañ ! »

« Ozah, kavalier, a zentin,
Neuze 'teuin d(hoh eurejiñ,

Ha dizio, ma ve klouar, **dizio : diriaou.**
Ez ay ma fried en douar !

Ha digwener, goude ma lein,
E kouchin douar war e gein ! **kouchin : vresin.**

Ha disadorn, goude kreizte',
E vo sonerien war e ve' !

Mar be' sonet, me a dañso ;
Mar ne vo ket, me a gano ;

Ha disul, goude 'r gousperou,
Ez yel ma oll yer en kañvous ;

Rubanou ruz euz o lostou,
Rubanou glaz euz o zreidou ; **zreidou : zreid.**

Rubanou glaz euz o zreido,
Ha re velen euz o gougou !

(Femme Mao, Planiel)

An intañvez

I

Ar paour-kêz koz a lavare,
War e hlein, en e wele :

« Me a gare goud ar feson
Da blijoud d'hoh opinion. **opinion : galleg. d'ho soñj.**

Na, mar c'hoanatet plijoud din,
'N em daolet en dour da veuziñ. »

« 'N em daolet en dour da veuziñ,
Leh biken jamez n'ho kwelin. »

« Savet, alumet ar goulou,
Ma kontin deoh hoh argolou ; **argolou : gobedou.**

Ma kontin deoh pevar hant skoed,
Ar choaz a beder gobeld ;

Ar choaz a beder gomanant, **gomanant : mereuri.**
'Vid ma kavfet eur paotr yaouank.

II

.. 'N intañvez paour a lavare,
Iliz Gwelo pa dremene : **Iliz Gwelo : dirag Iliz Gwelo**

« Bennoz ma Doue a bedan
War ma den koz 'zo eet amañ !

Pa oa bev ma den añsien, **añsien : galleg (koz)**
Me n'am-boa nemed bara gwenn.

Me n'am-boa nemed bara gwenn,
Bremañ 'm-eus gand eur geuneudenn.

Setu ma fried ‘zo marvet,
Hag unan yaouank am-eus bet.

A ra din krenañ heb anoued,
Eva dour hep kaoud sehed ;

Mond em gwele, hep c’hoant kousked,
Ha dijuniñ hep tamm boued.

Gwechall, pa oan en ti ma zad,
E oan-me bevet delikad ;

E oan-me bevet ker mignon,
N’ zebrijen ket soubenn an ognon.

Bremañ me ‘rank debri soubenn,

Heb na brignon, nag amanenn ; **brignon : notenn el leor orin : Farine d’avoine qu’on détrempe pour faire de la soupe maigre, dans laquelle on mettait des légumes, comme dans la soupe grasse, et souvent du lait doux.**

Heb na brignon, nag amanenn ;
Eur bannah dour, eun tamm holen !

Gwechall p’eh een d’an overn-bred,

Me ‘m-boa kotillonenn blejet, **blejet : notenn el leor orin : ridé à grands plis, venant du bas en haut de la jupe ; ce mot doit se traduire par *plissé*.**

Me ‘m-boa kotillonenn blejet,

‘N hini dindan purpuriet ; **purpuriet : limestra.**

Bremañ, p’eh an d’an overenn,

‘Ve ouz ma dillad mil druillenn ;

War ma diouharr diou goz gamachenn ;
Pa ‘m-bez arhant ‘m-bez botou-prenn,
Pa n’am-bez ket, ‘h an diarhenn.

(Mari Clec’h, euz koad Buffon)

An intañvez

Me ‘h a da gana deoh eur portred veitabl **portred veitabl : galleg.**
Greet d’an intañvezed, mar bez deoh agreabl, **intañvezed : intañvezed**
Ha na larin netra nemed ar wirionez,
Ar publik ‘houlenan da dest euz ma hostez. **publik : galleg.**

An ozah ‘zo chomet klañv-fall war e wele :
« Hastet moned timad da gerhad ar hure. »
Gwasaad ‘ra d’am ozah, fallaad war e wele ;
« Redet, redet buan, et da glask ar hure ! »

Arri e’ ar beleg, hag eñ gwisket en gwenn,
Ar grusifi ‘n e zorn, ar stol en e gerhenn ;
Arri e’ ar beleg gand ar sakramañcho’ :
« Hastit, hastit timad ! poent eo, ‘raog ma varvo ! »

Rsevet e-neus e, en eur hwezañ ar gwad, **e : ar sakramañchou.**
War e gorv, war e fas, eñ a zsikouez sehad ; **sehad : sehed**
E ziou weuz a zo yen, e zaoulagad serret,
E ziou vronn a ‘n em gloz, e ziovreh astennet ;

Ar ronkon ‘zo warnañ, eet e’ en pasiono’,
Diskouez a ra serten ez e’ tost ar maro...

Marv e' he fried ; hi a ouel hag a gri,
Inutil e' da zen soñjal he hoñsoli.

Pokad a ra dezañ, pokad d'he bugale,
Lavared a ra krenn penaoz hi a gare,
Ya, a gare beza marv hag eet da genta,
Dousoh ez eo mervel eged ez e' beva.

Lienennet e ar horv, war ar bank astennet :
Ar groaz 'zo 'uz d'e benn, ar goulaou alumet...
Savet ez e' ar horv, ivez an torchou koar ; **torchou : torchennou.**
Savet ez e' ar horv, evid mond d'an douar.

Laket e' an arched neuze e-barz ar harr ;
He hirvoud, heh estlamm 'zo braz, hag he glahar.
Avañs 'reont en hent, evid mond d'an iliz :
A-benn eun hanter eur, ez eo fin an ofis.

Pa ziskennas ar horv evid mond er be',
Peb den sur a grede e rentje e ene.
Eur vaouez vadelezuz a zeu dre garante'
Da goñsoli 'n intañvez, ivez he bugale.

« Inutil eo daelou, inutil eo glahar,
Marv ez e' ho pried, hag eet 'barz an douar ;
Na zoñjit mui ennañ, eñ na zoñj ket ennoh ;
Perag gouela dezañ ? Nan eo ken evidoh.

Arsa 'ta, ma hommer, me 'ha d'ar gêr breme,
A-benn eiz deiz amañ, me 'retorno arre.
« Hastit 'ta, ma hommer, deut kenta ma hallfet,

Rag ken a viot arri, me a vo chagrinet. »

A rri e' ar gommer da weled an intañvez :
« Demad deoh, ma hommer, penaoz e ret hirie ?
Penaoz e ret hirie, kommer, penaoz e ret hirie ?
Penaoz e ret hirie, kommer, laret din-me ? »
« Komañs a ran repoz, debri tammou ive' ;

Nan on ket ken bremañ ken trist ha ma'z on bet,
Joausoh e' ma halon, ha liproh ma spered. »
« Arsa 'ta, ma hommer, nan e' ket poent soñjal
Remplasi ho pried ha kemered eun all ? »

« Evid se, ma hommer, kredet mad, ne rin ket,
Rag touet 'm-eus dezañ n'am-bije ken pried. »
« Ba ! bo ! kontadennou ; leou greet dre hlahar
'Zo traou alaprozo, me ma-unan he goar.

Pa oan intañvezet, me 'm-oa touet ive'
Penaoz birviken paotr na gouskje em gwele ;
Doue ne zalh ket kont demeuz ar sort leou,
Red e' beza kontant a urzou an Aotrou. »

« E-leal, ma hommer, me 'zimezfe a-walh,
Na, mar kavjen unan en-talvezfe ervad ;
Na,mar kavjen unan en-dije talvezet,
Mez allaz ! ma hommer, mez allaz ! na rin ket ! »

« E-leal, ma hommer, mar na oa nemed mad,
Me 'gavo unan deoh, serten hen talvo mad :
Butun na c'hoariou n'ez int ket dioutañ ;

Eul liard, en-pad ar bloaz, ne zeuy ket da fouetañ. »

« E-leal, ma hommer, mar e' gwir a laret,
Hennez e' ar gwir bortred euz ma henta pried ;
Hennez e' ar gwir bortred euz ma henta pried,
Laret dezañ dond d'am gweled, ne vo ket refuzet. »

Arri e' ar galant d'weled an intañvez
« « Demad deoh, ma zervijer ! » « Deoh ive', ma mestrez. »
« Bremañ n'mañ ket ar hiz gand an intañvezed
Chom pell da 'n em darempred evid me na rin ket. »

« Laret din, den yaouank, ha me a zo d'ho krad,
Rag c'hwi 'zo d'am hini, m'hen zinfé gand ma gwad ! »
Ar gwaz a lavar dezi penaoz ez e' kontant,
Ha laket zo etreze eun devez eksellant ;

Ha laket zo etreze eun devez eksellant,
Kerent ha mignoned, rag oll ez ont kontant.
Eet ez int d'an iliz, an dimezi 'zo greet,
Laket ez e' an deiz da ober an eured.

An intañvez tost

Keun 'm-eus d'am par,
'Zo eet en douar !
Glahar am-eus dezañ,
Ken n'hallan ken gouelañ...

‘Balamour d’eur hoz boned gwenn,
A zo eet gantañ war e benn !

Keun em-eus d’am par...

‘Balamour d’eur goz liñsel stoup,
A zo eet gantañ war e choug !...

‘Balamour d’eur goz vallon, **vallon** : notenn el leor orin : **ballin**, sorte de grosse couverture faite de fil d’étoupe.

A zo eet gantañ war e daoulin !...

Keun em-eus d’am par...

‘Balamour d’eur goz votez-koad,
A zo eet gantañ war e droad !

Keun em-eus d’am par...

‘Balamour d’eur goaz plankenn derv,
« Zo eet gantañ dindan e reor ! (*Fanchon Mao*)

Chansons humoristiques et satiriques

Soubenn ar yar

Soubenn ar yar nan eo ket fall,
Pa vez enni eun tamm kig-sall !

Mar plij ganeoh, e selaoufet
Eur zon ‘zo nevez kompozet.

Ar zul kenta a viz Genver,
E yeas ar yar e-mêz ar gêr,

Na, da di Wegan da vale,
Biskoaz gwaz kañpagn na eure. **kañpagn : galleg.**

Pa antreas ar yar en ti,
E laras Monig da Vari :

« Atrap ar yar d'ober soubenn, **Atrap : galleg.**
Evid rei d'on amouroujen ! **amouroujen : amourouzien.**

Ar yar, o kleved he setañs,
A lamm e-mêz, gand dilijañs.

Mez achap n'he-deus ket gallet :
En kraou ar zaout e' bet tapet !

Preparet an oustillo' ;
Amañ an hach war an treuzo', **hach : galleg, bouhal.**
Evid trohañ d'ar yar he goug,
Hag hi n'he-deus greet biskoaz droug !

Manatais o-deus glahar, Manatais : **notenn el leor orin : maison de moines en Ploézal.**
'Weled troha he goug d'ar yar ;

'Weled trohañ d'ar yar he goug,
Hag hi n'he-deus greet biskoas droug.

Tudo' yaouank, ho pedi 'ran,

Bremañ, pa arruio an hañv,

Nan et jamez da gas d'ar gêr
Merh Gwegan, muntrez ar yer,

Pe c'hwi ho-pezo sur, heb mar,
Sertenig soubenn ar goz yar !

(Fanchon Mao, Planiel)

Kog louis Padel

En ti Louis Padel eo emañ
Brava kogig 'zo er vro-mañ.

Kanañ a ra dimeuz an noz ;
Ma kousk e dud, nan eo kaoz.

Kanañ 'ra de', deuz ar beure,
Da zevel e-mêz o gwele.
E loerou a zo melen glaz,
E vragou a zo "taffetas" ;

E vleunvigo' 'zo ken dous
Evel ar zeiz pe ar voulouz ;

Tutan ma int pikareet : Tutan ma int pikareet : Ouspenn ma'z int marellet.
Biskoaz e bar n'am-eus gwelet.

Oll dud an ti 'zo 'n em glevet :

Ouz ar hog oll ez int fached.

Ispisial Izabellig,
Honnez garfe ve maro mil.

« Kaer ‘h-eus, ‘mezañ, beza plah koant,
‘N em didromplet, merhig yaouank. »

« Me a zo koant, kerkoulz ha c’hwi,
Hag a gano ‘n eur ma karin ;

Hag a gano ‘n eur hanternoz,
Heb mond na pelloh na tostoh.

P’eon en em laket da orlojer,
E rankan ober ma dever.

« Iñsolant, eme Yann Domas,
E kavan ‘komzez deuz eur plah. »

« Serr da henou, eme ar hog,
Yann Domas, ha na vez ket sod...

(Kanet gand la femme Lescoualc’h, Planiel.Miz Eost 1888).

Son ar c’hwenn

‘No tremen, ne gouskis takenn.
Kement ‘oan draillet gand ar c’hwenn.

C'hwenn du, c'hwenn ruz, c'hwenn griz c'hwenn bail, **bail : briz.**
Kement c'hoanenn 'zo toud am draill ! **c'hoanenn : c'hwennenn**

C'hwenn ar merhed 'h e' 'r re wasañ :
Me 'zo aprou a gement-mañ.

En deiz all 'h is sioul gand ma dorn
Hag e tapis eun a oa born.

Ha me d'he has d'ar medisin,
'Oe anvet din ar Filouin,

Hi 'lakaad dezañ war an daol ;
Hag hi o lampad en e haol ; **gaol an divorzed.**

Ar wreg, oh erruoud en ti,
'H esa dispega anezi.

« Chouch ! emezañ, n'eus ket da douch,
Peotramant 'kollfet ho kouch. : **nous ne savons comment traduire ce mot.**

touche-mi, touche-main,
touche la bedain bedain la bedaine.

Ar r e-ze 'zo kastrillez
Aozet gand Mari Frañsez !

Skrivus paillotin,
Eur gours-griz en latin. **gours-griz : trapig.**

(Couillerc, kemener, Gwerliskin)

Testamant ar gazez koz

Etre Pontre ha Kerloued, **Pontre ha Kerloued : notenn el leor orin ; Métairie prs de la chapelle St Jacques en Quimper-Guézennec, non loin de Pontrieux.**

A zo marvet eur goz kazeg ;

Na, ma krie ar goz kazeg
'Vid ma vije dishouarnet ;

Na, ma krie a-bouez he fenn :
« Tennet an tacho' deuz ma hern ! »

Triweh miz 'zo, heb lared gaou,
Abaoe n'am-eus kousket en kraou.

Nemed en grañch vraz Kerloued ;
Eno aliez 'm-eus lojet.

Me rekomand ma fasianted **rekomand, fasianted : galleg.**
Da henhont, Olier ar Yudec,

A zo rouinet 'vid ar bloa' **rouinet : rivinet**
Marvet e briol diganta' ;

Marvet 'vid ar bloaz e bried ;
Beva hep par n'e' ket êzet.

Na, rei ar reun diwar ma lost,
Na, da henhont, Pipi Berrot.

‘Vid ober eun digelienner skañv,
D’digelienni e gezeg ‘pad an hañv. **digelienni : lakaad ar helien da vond kuit.**

Ha pa winko ar hezeg all,
Teuy soñj dezañ deuz ar gazeg dall.

Kaset ma fenn d’ar **Frinaoudour**,
D’ober eur vagig war an dour, **Frinaoudour : selled ouz an notenn.**

Da vond deuz ar bord-mañ d’ar bord all,
‘Vid mond da Blourio da chaseal ;

Da vond da Blourio da chase’
Konifled, lern ha houldi goue’

(Françoise Mao. Planiel miz Eost 1888)

Frinaoudour ; notenn el leor orin : Le Frinaoudour (nez des deux eaux) ets un lieu, en Quimper-Guézennec, situé sur le Leff, au confluent de cette rivière et du Trieux ; comme il n’y a pas de pont, il faut passer l’eau en bac.

Il y a en breton, un jeu de mots intraduisible sur skevent, poumons et skiant, intelligence, esprit. Notenn gand an embanner : bremañ ez eus eur pont).

Testamat ar wiz koz

Mar plij ganeoh selaouet, hag e klevfet kanañ
Eur chañson divertisant, ‘zo savet er bloaz-mañ.

Neb ‘welje Mari ‘r Bonniec o vond ‘n he foef bihan,
Redeg war-lerh he hochon, bete bourk Perwenan.

An hini goz a lare, en noz-se, d’an ozah :
« Red e vo kas ar hochon, na, da Beurid ar Roh. »

Ar wiz koz a lavare, ‘tremen ar Pont-Nevez :
« Me ‘h a da Beurid-ar-Roh, na, da goll ma buhez ! »

Ar wiz koz a lavare, pa zave war ar hra :
« Me ‘h a da goll ma buhez, da di Jannet Cola..

Ar wiz koz a lavare, pa zave war ar bank :
« Roiet din eun tammig amzer, ma rin ma zestamant.

Roit eun tamm euz ma *skevent* d’am mestrez Yvonn,
Evid m’he-devo *skiant*, pa do moh, d’o hlenka ;

Evid ma devo skiant, eur wech all, pa do moh,
Na, da doned d’o klenka, eun tammig ‘raog an noz.

Roit-hu eur wadennig d’am mestrig vihanna,
Hag eun tamm euz ma avu d’am mestrez Louiza.

Roit-hu eur wadennig d’an aotrou person,
Ha d’ar hure, an Torrerr, eun tamm euz ma joskenn.

An arhklasker a lare, pa antree en ti : **arhklasker : an hini a glask ar penmoh.**
« Ma hochon am-eus klevet a zo lojet ! ‘n en ho ti ?

An hini goz a laras, ha ken rust, en he fas :
« Pevar hochon ‘zo em hraou, n’eus hini ane’ dah : **dah : deoh beprd, e πlas dah, ‘zo bet lakaet deoh)**

Hag unan dindan ar viñs », a lavaras ar plah ;
« Ma vijeh eur plah onest, ne dlejuh ket hen nah. »

« Ar person a lavaras, indan e surpilis ;
« Hervez ‘m-eus intentet, e’ Gwasdoue paotr ar wiz !

Hervez ‘m-eus intentet, e’ Gwasdoue paotr ar wiz,
Ha, hervez ma intentan, gouarner an iliz. »

« Na, m’ho-h-eus c’hoant da gleved piou e’ paotr ar hochon,
Me eo Erwan Gwasdoue, euz Landebaeron. »

Kaer en-devo Gwasdoue sevel e enoriou, **enoriou : e ditrou.**
Laeret e-neus eun alar, fourchel ha killorou. **fourchel : fust.**

Laeret e-neus eun alar, fourchel ha killorou,
Ha pevarzeg re vazo, er gêr a Zant-Malo. » **re vazo : re loerou (?)**

Ar person a lavare, euz ar gador-zarmon :
« M’ho ped, gwazed yaouank, desket son ar hochon !

Me ho ped, gwazed yaouank, desket son ar hochon,
Neb na ouio he hanañ, a hwistello an ton !
(*Kanet gand Jeannette Le Taho, euz Tonkedeg*)

Testamant ar wiz koz

(Doare all)

Ma zad-koz, Pipi Chato, ‘zo eun den a-feson.
‘Vid miz ar foenn tremenet, ‘n-eus kollet e gochon...

Ar wiz koz a lavare, pa dostae d’ar bank :
« Roit din eun tamm amzer, ma rin ma zestamant. »

Eut wadegenn d’ar person hag eun all d’ar hure,

Ma ‘devo soñj ahanon, da dremen mallarje’.

Eun tamm demeuz ma avu da Herri Lip-e-veg,
Hag eun tamm deuz ma halon a vo roet d’e wreg

Eun tamm dimeuz ma skiant ‘vo roet da Chalo goz,
‘Vid ma serro e gochon pa vo arri tost da noz.

Ar zon-ze ‘zo kompozet gand Herri ip-e-veg,
Ha *madame* Lez-hi-gwinta a lerer deuz e wreg ;

Ha *madame* lez-hi-gwinta, deuz ar penn all ar gêr...

(M. M. Ar Braz. Penvenan)

Testamant ar havr

Ar havrig a lavare, pa oe leusket e-mêz :
« Ma vije outi harzet, n’aje ket da laerez.

Na, ma erruas gantiar fripon Pirio,
He zreinas e-mêz ar park, diwar-bouez he hernio’.

Ar havrig a lavare, pa dostae d’ar bank :
« Roit din eun tamm amzer ma rin ma zestamant.

Ma lêz, a destamantan da vugel Koad-an-Noan,
Marvet e vamm digantañ, hag eñ ‘zo c’hoaz bihan.

Ma zeod a destamantan da Janedig ar Bon,

Evid m'he-devo kouraj da gana deoh ma zon :

Ma horn braz 'destamantan da gammig ar Here, gammig : an hini bihan lesanvest evel-se.
'Vid m'en-devo eur gokenn da eva chufere.

Eun all da Habig Lapous 'n-eus gwreg karantezuz,
A oar degemer an oll, den na 'n-eve refuz.

Ma hrev a destamantan na, da Fañch ar Gall braz,
'Vid ober eur berukenn n'vo ket e benn en noaz.

Ma fenn a destamantan da berson Plouillo,
'Vid ober gantañ eur voull da hoari da hillo'.

Ma finese 'destamantan d'Izidor ar Gwiyon, finese : gwidre.
'Vid lampad dresit ar murio' d'ved nizez ar person.

Ma bouzello' 'destamantan da verhed Trezini,
'Vid ober gante kerden da lakaad d'o hirri.

Ma halon 'destamantan da gure 'r Vinihi,
'Vid m'en-do eur galon dous, bremañ 'n-eus unan gri'.

Ma diouharr 'destamantan da Erwan Gourio,
'Vid ober gante bizier da lakaad 'n e gleuzo'.

Ma hrohenn 'destamantan da Anna Tili,
'Vid ober eur vantell, n'he-deus bet biskoaz hini.

Ma lost a destamantan d'ar Groutig ever gwin,
E-neus uzet e hini gand Fantig Tap-e-glin.

Ma reor a destamantan da Hodig Penn-ar-Pont,
He-deus foueltret he hini gand an aotrou ar Beskont.

(Prad. 1868)

Son Yannig Mihieg

Yannig Mihieg ‘grie forz,
War lein e gein, en kreiz ar porz.

Hag an itron a houlenne
Digand Yannig, pa hen kleve :

« Yannig, Yannig, lavar din-me
Perag, paotrig, ma ouelez-te ? »

« A ! Itron, na, mar kredfen
Moned en ho ti, eh afen. »
« Yannig, Yannig kêz, deus eta. »
« Itron, me ho trugareka. »

Ha pa oa Yannig antreet,
Yannig kêz a ouele bepred.

Hag an Itron a houlenne
Digand Yannig, pa hen gwele :

« Yannig, Yannig, lavar din-me

Perag, paotrig, ma ouelez-te ? »

« Atao, Itron, na, mar kredfen,
Moned en ho sal, eh afen. »

« Yannig, Yannig kêz, deus eta. »
« Itron,, me ho trugareka. »

P'oa Yannig er zal antreet,
Yannig kêz a ouele bepred.

Hag an Itron a houlenne
Digand Yannig, pa hen gwele :

« Yannig, Yannig, lavar din-me
Perag, paotrig, ma ouelez-te ? »

« A ! Itron, na, mar kredfen
Debri hag evañ, hen grafen. »

« Yannig, Yannig kêz, gra eta. »
« Itron, me ho trugareka. »

Ha p'en-doa debret hag evet,
Yannig kêz a ouele bepred.

Ha an Itron a houlenne
Digand Yannig, pa hen gwele :

« Yannig, Yannig, lavar din-me
Perag, paotrig, ma ouelez-te ? »

« Atao, Itron na, mar kredfen,
Moned en ho kambr, eh afen. »

« Yannig, Yannig kêz, deus eta, »
« Itron, me ho trugareka. »

P'oa Yannig er gambr antreet,
Yannig kêz a ouele bepred.

Hag an itron a houlenne
Digand Yannig, pa hen gwele :

« Yannig, Yannig, lavar din-me,
Perag, paotrig, ma ouelez-te ? »

« Atao, Itron, na, mar kredfen,
Mond en ho kwele, eh afen. »

« Yannig, Yannig kêz, deus eta. »
« Itron, me ho trugareka. »
Pa oa Yannig er gwele eet,
Yannig kêz a ouele bepred.

Hag an Itron a houlenne
Digand Yannig, pa hen gwele :

« Yannig Yannig, lavar din-me
Perag, paotrig, ma ouelez-te ? »

« Atao, Itron, na, mar kredfen,

Roi eur pok deoh-hu, hen grafen. »

« Yannig, Yannig kêz, gra eta »

« Itron, me ho trugareka. »

Ha p'en-doa d'an itron poket,
Yannig kêz a ouele bepred ;

Hag an itron a houlenne
Digand Yannig, pa hen gwele :

« Yannig, Yannig, lavar din-me
Perag, παοτριγ, ma ouelez-te ? »

« Atao, Itron, na, mar kredfen,
Dogani 'n aotrou, he grafen. »

« Yannig, Yannid kêz, gra eta. »

« Itron, me ho trugareka. »

P'en-doa an aotrou doganet,
Yannig kêz a ouele bepred :

Hag an itron a houlenne
Digand Yannig, pa hen gwele :

« Yannig, Yann ig, lavar din-me
Perag, παοτριγ, ma ouelez-te ? »

« Atao, Itron na,mar kredfen,
Lared d'an aotrou, hen grafen. »

« Yannig, Yannig, na lavar ket,
Ha me roio dit tri-hant skoed. »

« Itron, o roit din eta...
Itron, me ho trugareka. »

« Yannig Mihieg na ouele ken,
Hag eh eas kuit ‘vel eun den.

(Kanet gand eur holist, en bourk Plougonven. 1864)

En penn an ale

Janedig a lare, en penn an ale :

« Me n'on ket deut amañ ‘barz ma haerra gre ; gre : braoigou.

Me n'on ket deut amañ ‘barz ma haerra gre,
Me am-eus ‘barz ar gêr kotillon neve’ ;

Me am-eus ‘barz ar gêr kotillon neve’,
‘Zo triweh kemener e ober ‘n en eun de’ :

C’hweh a zo tailla, ha c’hweh o o wriad,
Tri o polisenni, ha tri o plênad, : polisenni : lufra ; plênad : kompeza.

Ha c’hoaz a zo manet na dimeuz o-dreñv
Da stagatri hloched war an diadreñv.

Ha c’hoaz a zo manet deuz o dreñv ouspenn,

D'ober toull ar godell da dapoud ar c'hwenn.

Ha c'hoaz o-deus laret 'teufont hebdale,
D'aboer an advañcho' (manet an danve') ;

D'ober an advañcho' lien gwenn frizet,
'Vid ma hallin bale 'touez an oll verhed ;

'Vid ma hallin bale 'touez an oll verhed,
Ma 'hallin gwell a ze deboch ar werzed. **ar werzed : ar wazed.**

(Kanet gand Marie-Yvonne Le Goff. Planiel.1888)

Son joauz da dañsal

Disul, me am-boa,
Disul me am-bo
Tri amourouz yaouank,
Da dañsal war eun dro.

Dañsal entre daou,
Tremen a-biaou :
Dañsal entre tri,
Tremen hep hini ;

Gwaskañ war e droad,
Ober serr-lagad,
Ober goap anezañ,
Obstant d'e oll vad. **Obstant : nonobstant.**

Pa deufet d'am gweled,
Degemennet din,
Ma lardin ma hrampouez,
Ha ma o uoin. **uoin : lakin viou warno.**

Ma lardin ma dor,
Na wigouro ket :
En gwele 'r habinet
E vin o kousked.

N'deuet ket dre ma leur,
Da voustrañ ma fleur,
Kaol, pour hag ognon,
Sivi ha "cresson" ;
Taolet plouz en tan,
M'ho kwelin, ma mignon !

(Intañvez Peutite. Kerborz)

Madelonig

Ma 'm-ije eun tammig amzer
Pluenn, ha liou, eun tamm paper

Me 'gompozje eur chañson a vije deread,
War sujet eur plah yaouank he-deus bet kalonad.

He mamm 'deus he honsideri
Eun deiz, a houlenn diganti :

« Terrubl ho kavan chañchet, ma merhig Madelon !

Ho pizaj a zo melen evel eun tamm sablon. sablon : trêz.

Ma merh, m'ho-peus eun neb kleñved,
Nag ouzin-me hen anzavet.

Me a yel raktal en kêr d'vid eur medesin mad,
Na, ma merh Madelonig, evid dond d'ho kwellaad. »

« Ma mamm, kent evid ma gwellaad
'Ve red kaoud eur paotr dilikad,

A zo eet d'an Itali, eun nebeud amzer 'zo,
Ha, mar ne retorn d'ar gêr, ma halon a ranno. »

« Me 'zo ganeoh-hu souezet,
Pegen abred ez oh manket ;

Na oh nemed c'hwezeg vloaz, o kregi en seiteg,
Me zoñje din e vagen eur plah fur ha parfet. »

« Na, ma mamm, ma hoh-eus soñj mad,
Ez oah manket er memez oad.

Ne oah nemed c'hwezeg vloaz, o kregi en seiteg,
Pa 'poa kontragnet ma zad, ma mamm, d'ho kemered ! »

« Ma merh, achuom on diskouriou,
Ha dem-ni da skrivañ lizeriou,

Da gas d'an dragon kenta, (ne gollo ket e benn)
D'eureji Madelonig hag he dragon bihan.

(Kanet gand Marguerite Grenès. Wenezan. Miz Gwengolo 1888)

Son ar boutou-ler

Disul ar beure, pa zavis,
Na, ti ma mestrez a welis.

O palafron, fron fron,
Na, ti ma mestrez a welis.

Ha me da wiska ma botou-ler,
Hag o vond d'he gweled gand êr. **gand êr : buan-tre.**

'N toull an nor, pa oan arriet,
'Oa eet ma mestrez da gousked.

Me 'vountañ ma fri 'n toull an alhwe',
O weled ma mestrez 'n he gwele.

Ha me taol ma botou 'n kreiz an ti,
Oh ober eul lamp daveti.

'N deiz-war-lerh ar beure, pa zavis,
Tanfoueltr eur votez na welis.

« Leret-hu, ma mestrez vad,
'H-eus ket gwelet ma boto'-koad ?

Uanan dizeul, eun all diveg ?
Rivinet on mar int kollet. »

« Mar get disul da foar Langoad,
Degaset din eur boto'-koad.

Setu an triweh diner ;

Degaset daou liard d'ar gêr ;

Daou liard all 'n eur boto'-koad
Daou liard da ober chervad. »

(Françoise Mao. Planiel)

Ar plah divoutou

Me 'm-oa gwelet eur plah o vale, an deiz all,
Taolet ganti he botou, da voned da zañsal.
Me o kregi 'n he dorn da houlenn diganti :
« Dond a rafeh-hu, Mari, d'ober eur *passépi* ? »

Ha hi da respont din, e-barz en berr gomzo'.
« Nan on ket 'vid dañsal, n'am-eus a voto ! »
Me o lared dezi, pa oa deiz ar marhad,
Dond e-barz an dachenn da choaz eur boto'-koad.

Hag hi 'retorn ahane war he hiz 'barz en kêr :
E-leh choaz eur re goad, e laeras eur re ler.
Ha me rankontr anezi, p'oa choazet he botou :
« Bremañ 'vad, emezi, ni a zañso on-daou ! »

Pa oa achu an ebat hag achu an afer,
Ha m 'houlenn diganti da vond d'he has d'ar gêr.
Hag hi o lared din, e-barz en berr langaj :
« Deut eta, emezi, p'hoh-eus bolonte' vad. »

Na, pa oam avañset eun tamm war an hent braz,

Hag hi o lared din : « Setu arri ma gwaz ! »

Ha me 'oa eur genaoueg hag a oa braz ma beg : genaoueg : **notenn el leor orin : denaoueg : qui a grande bouche, qui a l'air ahuri, par extension, stupide, sot.**

E-leh choaz eur plah yaouank, am-boa choazet eur wreg !

Ha me 'retorn ahane, ne gollis ket kalon,

Ha deut on beteg amañ, da ganañ deoh ma zon !

Notenn el leor orin : Le marché ou la foire se tiennent souvent dans les villes de Bretagne, extra muros, sur quelque plaine vaste, comme par exemple le foar-leh, à Lannion. C'est ce qui explique que, dans cette chanson, la fille rentre en ville ; au sortir du lieu du marché.

Ar Geldon braz

Pa 'hee ar Geldon braz da Bariz,

'Oa pemzeg mil skoed 'n e houriz ;

Pa 'hee ar Geldon braz da Bariz,

E oa montet 'vel eur markiz.

A-benn ma retornas d'ar gêr,

'Oa ekipet 'vel eur rouiller. **rouiller : chalboter.**

Pa oa gand an hent o voned,

Eur vagerez 'n-eus rantret :

« Magerez koant, din lavaret,

Peleh eh et, pe eh oh bet ?

Peleh eh et, pe eh oh bet,
Pe hoh-eus esper da voned ? »

« N'on bet nebleh, moned a ran
D'an ostaleri da lojañ.

« Laret din-me, magerez,
Na, c'hwi hoh-eus kompagnonez ? »

« Ma hompagnonez 'zo nebeud, »
« Med war m'inkane a deufet. »

Ar Geldon braz a lavare
'N ostaleri pa arrue :

« Ostizez, din-me lavaret
Ha moyenn 've beza lojet ?

Na, degaset dim-ni d'on hambr,
Du pain, du vin, ha de la viande.
Dalet, 'mezañ, ostizez koant,
Ma balizenn aour hag arhant. **balizenn : valizennad.**

Na, meum ezomm 'med eur gwele,
Ma mab bihan, ma gwreg ha me.

Ar Geldon braz a gouske c'hwek,
Med ar vagerez ne ree ket.

An deiz-war-lerh, deuz ar beure,
Na, kerkent ha ma tarch an de'

Na, kerkent ha ma tarch an de
Hi o sevel euz he gwele :

« Roet din-me, ostizez koant,
Ma balizenn aour hag arhant,

‘Vid mond d’ober eun dro en kêr,
Da hortoz ‘n aotro’ da zével.

Ar Geldon braz a houlenne
Digand an ostizez neuze :

« Roet din-me, ostizez koant,
Ma balizenn aour hag arhant. »

« Salvho kras, aotro’, ne rin ket,
Roet em-eus hi d’ho pried. »

« Ha posubl ‘pe greet an dra-ze ?
Honnez ne oa ket gwreg din-me. »

« Brasoh peher e oah a ze,
Kousked ganti ‘r memez gwele. »

« Aotro’ Doue ! Petra ‘larin
D’am gwreg, er gêr pa arruin ?

Lared ‘vin war an hent, laeret,
‘Kavet eur bugel dilezet ;

‘Kavet eur bugel dilezet,
Truez outañ ‘m-bo kemeret.

Mestrez ar habiten

Ma mammig paour, laret-c’hwini din : « o ! ye,
Pe me ‘zimezo, pe ne rin, o ! ye » -

Pe me ‘zime’, pe me ne ran,
Kabiten yaouank a gavan.

Kabiten yaouank a gavan,
Ha pemp-kant skoed da zond gantañ.

« Sunet e arhant digantañ
Ha goude c’hwini ‘ray goap outañ. »

« M ‘am-bez arhant ar habiten,
M’hen eurejo, a dra serten.
Eur vantell vad ‘zo war he chouk ! »
« Mantell eul laer diouz ar groug ;

E dad ‘zo bourrev en Kerhez,
E vamm ‘zo eur ragacherez ;

E vamm ‘zo eur ragacherez,
Marhadourez pour ha panez !

(Marthe Thoraval)

Ar vestrez gaouiad

Me 'm-oa choazet eur vestrez hag a blije din,
Hag oh êsa he zrompla a oan tromplet ganti.

Et rabari, coucou Marion,
Et rabari, coucou !

Ha me o houlenn outi, ken koantig ha ma oa,
Ha me o houlenn outi ha dimezet e oa ?

Hag hi o respont din-me 'vid dimezet ne oa ket,
Mez arri 'oa war ar poent hebdale da voned.

Hag hi o respont din-me e oa merh eun ti mad,
E oa pevar harr houarn, na, dindan loch he zad ;

E oa pevar harr houarn, na, dindan loch he zad,
Ha pevar vad a gezeg a oa d'o charread ;

Ha pevar lestr karget he-devoa war ar mor,
Hag e-barz e Sant-Malo, peder dor frank digor.

Mez ar peder dor digor 'devoa e Sant-Malo
A oa eun tammig ti pri gand tammo' prenecho ; **prenecho : prenestrou.**

Ar pevar lestr karget he-devoa war ar mor
A oa peder houadez o vragal war an dour.

Hag ar pevar harr houarn 'oa dindan loch he zad
A oa eur gwele gwial, dindannañ pevar zroad.

Ar pevar mad a gezeg a oa d'o charread,
A oa pevar haz bihan a oa bet 'n eur hlodad ! **eur hlodad : eun torad.**

(Jan-Yvon ar Belec. Gwenezan Bear)

Portred ma mestrez

Me 'm-eus choazet eur vestrez ha nan eo ket a-bell bro,
P'he gwelan, he havan koantig, dre ma n'oun ket he ano.

Eur vizaj he-deus ma mestrez, ne laran ket 'vel ar roz,
Gand boutono' estañpillet, darn a lar 'h e' 'r gwin 'zo kaoz.

Dentet brao eh e' ma mestrez, plantet int 'vel percho' piz,
Darn 'zo irroh, darn 'zo berroh, ar bern keit ha ma biz.

Friet brao eh e' ma mestrez, 'med eh e' keit hag eun troad trañch,
Soñj 'ra ganti nan eus hini ken joli hag hi en Frañs.

Eul lunedo' 'deus ma mestrez greet gand daou gleh barrikenn,
Ha war an tour uhellañ e wel ganet eur gelienenn.

Eun daouarn he-deus ma mestrez 'zo dispennet gand ar hal,
Heh ivino' 'zo hirgornet evel re eun aneval.

Eun diskouarn 'deus ma mestrez a ra dezi kalz a enor,
Rag nan int ket brasoh evid n'e' diou rod killor.

Eur boto' he-deus ma mestrez 'zo kement ha diou vasin, vasin : notenn el leur orin : la vasin était une mesure de 25 livres, le 1/4 d'un boisseau.

Kement a dourni ' ra gante 'vel gand eur hoz taboulin.

Kant dousenn uo' 'deus torret 'kouezañ warne, nemed nao, uo : viou

Ha pa vez kouezet, e rank daouzeg mond d'he sevel e he sao.

Setu aze en pe feson e tepegnan ma mestrez ;

Ne gavan ket e ve hini капab da daol dour em lêz. da daol dour em lêz : notenn el leur orin : *jeter de l'eau dans le lait de quelqu'un signifie l'emporter sur lui, lui être supérieur.*

(Maharid Fejer ha Françoise Briant. Plourio. Miz Gwengolo 1888)

Ar Gludig koz

En ti ar Gludig, en Sant-Kê (*diou wech*)

'Kouskont pevar en eur gwele.

An diou vatez, ar plah an ti,

Ha Galibod, 'mezer, pa arri.

Ar vatez vihan a lare

D'ar verh henañ, nag, en noz-se :

« Lest' 'vo digor dor an antre,

Ma teuy Galibod d'e wele ?

Lest' vo digor an norojo',

Ma teuy Galibod, pa garo ? »

Ar Gludig koz a lavare

Na, d'e bried Fant, en noz-se :

« Eun dourni vraz am-eus klevet ;
'Mañ Galibod gand ar merhed.

Alumet goulou, mar zo tan,

Ma'z in da weled ma-unan... »

« Eun dourni vraz am-eus klevet ;
'Mañ Galibod gand ar merhed. »

« N' mañ ket, ma zad, 'n em drompla 'ret,
Rag Galibod n'e' ket deuet ;

Med p'astennom on diwarrou, **diwarrou : diouharr.**

Nag a wigour ar garanou...

En deiz-war-lerh, ar Gludig koz
A oa war gein eur koz-varh koz,

Hag arhant gantañ, 'leiz e dok,
Da lakaad krouga Galibod.

« Galibod, krouget ne vo ket,
Ho merh henañ he-deus laret :

« Gwell e' Galibod 'n e roched,
'Vid ar Gludig, kigner kezeg ?

Gwell e Galibod en e hiz,
‘Vid ar Gludig, spazer ar wiz ! »

Eun taol vil

Gwasa taol fall ‘m-oa greet biskoaz
‘Oa diwiska ma mamm en noaz ;

Lakaad eur hernio’ war he fenn,
Ha mond ganti d’an overenn.

An aotro’ person a lere :
Er gador zarmon pa bigne :

« Tro Doue ! parrezioniz,
Arri ‘n Diaoul en iliz ! »

« Gaou a lerez, beleg infam !
N’eo ket an diaoul, pa’h e’ ma mamm ! »

(Marie Feutren. Kerborz)

Paotred Sant-Aler

Paotred Sant-Aler ‘lare, eun nozvez goude koan ;
« Dem-ni, eme ar baotred, na, da Gachin-vihan :

« Sklêr eh e’ savet al loar, brao braz e vo moned ;

Eno 'klevan lavared 'mañ noz an nezadeg. »

Ar merhed yaouank 'lare an eil d'eben ane' :

« Me 'glen arri 'n eur gana Jan-Mari ar Horvez ; »

Na, Jan-Mari ar Horvez hag e gamaraded ;

Bremazon, pa vont erru, ni a vo regalet.

Pa 'n em gav an dud yaouank a demdostig d'an ti,

A zao ar merhed yaouank evid o zaludi :

« Salud deoh, paotred yaouank ! » « Deoh, merhed, memez tra !

Ar gwel dimeuz ahanoh a ra d'on halon joa. »

« Pell zo dimeuz an amzer na mam ket ho kwelet. »

« War ar bord a eiz devez, » a respont ar baotred.

« Savet-hu, paotred yaouank, savet da greh an ti :

Beza zo komodite 'vid rei deoh da fumi ;

Ha goude ma 'po fumet, c'hwi 'gavo merhed koant,

Pez a gerfet kajoli, hervez ho santimant. »

Sonet e' deg, unneg eur, an hanternoz sonet,

Ma lavare ar baotred : « D'ar gêr e' poent moned » ;

Ar merhed yaouank 'lare : « Amzer a-walh ho-pe,

'Han' da warhoaz ar beure, p' 'o savet seder an de' ; p' 'o : pa vo.

'Han' da warhoaz ar beure, pa zavo an deiz sklêr,

'Welfet mui a sklêrijenn da vond 'trezeg ar gêr.

Neb ‘dremenfe Kermareg, d’an eur a hanternoz,
A glavef Fañch ar Morvan o staotad war ar plouz ;

Neb ‘dremenfe Kermareg, d’an eur deuz a greiz-te’
‘Welfe liñselio’ ‘r Morvan o sehañ ‘n beg ar gwe’.

Nag e gra Luzividi, ‘n kichenn ti ar Werhez, **Luzividi : Notenn el leor orin : Luzividi, grande côte antionale du Ponthou à Morlaix, au sommet de laquelle il y a une chapelle dédiée à la Vierge.**

Unan deuz ar Gaboned ‘zo ‘n em gavet diêz ;

U nan euz ar gwall verhed a gomañsas gantañ,
Da dond d’hen vituperi, da gana pouill dezañ.

Ma rank ar paour-kêz klañvour ahane partia,
Pe e’ pevar loen zodet dioustu d’hen divleva. **divleva : di-vlev-a**
(*Couillec. Gwerliskin*)

Ar hloareg dihizet

« Ma moereb koz, din-me laret
Penaoz galloud deboch merhed ? »

« Et-hu d’ar foar da Lanvezeg,
Ha gret eno eur vestrezig ;

Et-hu d’ar foar da Landreger,
Prenet eun habit dimezell ;

Et-hu d’ar foar d’ar Hoz-Varhad,

Chomet eun tammig diwevad ;

Chomet eun tammig diwevad,
Goulet loja en ti he vad... »

« Boñjour ha joa oll en ti-mañ !
Ha lojet e vin-me ennañ ? »

« Amañ ne vefet ket lojet,
Heb goud a beleh e teuet. »

« Me 'zo o tond deuz ar marhad,
Ma gwaz 'zo 'r gêr o labourad. »

« Diskennet 'ta ha deut en ti,
Laket ho marh er marchosi ;

Laket ho marh er marchosi,
C'hwi 'deuio da goaniañ ganin. »

N'oa ket c'hoaz hanter debret,
Ar boan en he fenn a zo skoet ;

A zo skoet ar boan 'n he fenn,
Gand aon na gouskje heh-unan.

« 'Vid hoh-unan na gouskfet ket ;
M'ho lakay gand ma merh Jannet... »

N'oa ket he zreid war ar bank,
'Sevel propozio eksellant.

P'oant eet o-daou da repozi,
Ne ree 'med komz a dimezi.

« Peseurt dimezell ez oh-c'hwi,
Na ret med komz a dimezi ? »

« N'on na dimezell, nag itron,
Me e' ho kloareg, Jan Yvon. »

« Warhoaz ar beure, pa zavfet,
Ho habit kloareg a wiskfet ;

Ho habit kloareg a wiskfet,
Digand ma mam am goulennfet... »

« Ma moereb koz, din-me laret
C'hwi 'rofe din ho merh Jannet ? »

« Ma merh Jannet, c'hwi n'ho-po ket :
D'eun all am-eus he frometet. »

« Pe am-bo hi, pe n'am-bo ket,
Eun nozvez ganti 'm-eus kousket. »

« Ma 'h-eus kousket ganti eun noz,
C'hwi a ray an eil, ha bemnoz ;

C'hwi a ray an eil, ha bemnoz... »
Ha kontantet yaouank ha koz !

(Kanet gand Yvonne Maillot. Plougiel)

Kloareg Simon

1

« O ! va mamm goz,, din-me lavaret
Penaoz ober ‘vid gonid Jannet,

Aou !

Penaoz ober ‘vid gonid Jannet ? »

« Mond dohtu d’ar foar da Bicherel,
Ha lakaad eun dillad dimezell. – Aou !

Hag, en distro ahane d’ar gêr,
Mond da houlenn lojeiz en kêr. –Aou !

II

« Deiz mad ha levenez deoh, a laran !
Lojet ‘vefen eun nozvez amañ ? –Aou !

«

« Laket ho marh er marchosi :
Kerh ha foenn en-devo da zebri. –Aou !

« Kerh ha foenn en-devo da zebri,
Ha c’hwi ‘ranko koania ganem-ni. » –Aou !

« Me n’on ket ‘vid debri, nag eva m’on,
Nann, gand ar glahar ‘zo em halon. » –Aou !

Nann, gand ar glahar ‘zo em halon,

Soñjal ‘rankin kousked va-unon. » –Aou !

« Tavit, dimezell, na ouelit ket.

Evid hoh-unan na gouskfet ket. » –Aou !

Evid hoh-unan na gouskfet ket.

Nim ho lakay gand on merh Jannet. –Aou !

III

Na, pa oant eet o-daou ‘n o gwele,

‘Savas kaoz an dimezi gante. –Aou !

« Peseurt dimezellig ez oh-c’hwi,

Na, pa gomzet din a zimezi ? » –Aou !

« Me n’on na dimezell nag itron,

Me ez eo ho tous kloareg Simon ! » –Aou !

Ha warhoaz beur, beure mad,

Me ‘yel d’ho koulenn digand ho tad. –Aou !

IV

« Roit din ho merh, pe ne ret ket,

Eun nozvez ganti am-eus kousket. » –Aou !

« Na, ma peuh-hu greet an nozvez kenta,

C’hwi a rey an eil, an diweza, –Aou !

C’hwi a rey an eil hag an drede

Ha beteg ar maro, goude-ze ! –Aou !

(Kanet gand Julien Cojean. boutaouer. Montroulez).

Gwillaouig Ar Floh o kovesaad e vestrez

Eur plah yaouank a barrouz Prad
Rei tra liou tranliralanineu !
A zao eur gwener, beure mad ;

A zao beure mad, eur gwener,
Rei...

Da vond d'ar foar da Landreger,
Evid prenañ eur walenn hlaz,
Da rei en prezant da eur gwaz.

« Dalit, 'mezi, ar walenn-ze,
A roan deoh dre amitie. »

Ar gwaz a oa treitour ha fin,
He hemeras, en eur hoarzin.

« Ho karet em-eus, hag e rin c'hoaz,
Abalamour d'ho kwalenn hlaz.

Ma mestrezig mar am haret,
Deut da govez, noz Nedeleg ;

Deut da govez, me 'yel ive',
'Vefom on-daou 'n doujañs Doue.

Mond a eure a-raog en iliz,
Gwiskañ eure eur surpilis ;

Eur boned karre war e benn,
‘Vid rei d’e dous an absolvenn.

Ar plah yaouank a lavare,
Er govesion pa daouline :

« Mea culpa, mea culpa !
Ma zad, me ‘gonto deoh eun dra :

Ma zad, desket din ar sekret
D’ober d’ar gwazed ma hared ;

D’ober d’ar gwazed ma hared,
Karoud a ran neb n’am har ket. »

« Ma merhig, din-me lavaret
Piou e’ an hini a garet ? »

« Gwill Ar Floh, ma muia-karet ;
Karoud a ran neb n’am har ket. »

« Ma merhig, ‘vid ho pinijenn,
C’hwi ‘deuy bemdez d’an overenn,

Evid lared ho chapeled,
M’ho-po Gwill Ar Floh da bried.

Mamerhig, ho pedi a ran,

N'efet ket da gomuniañ,

Ken ho-po bet an absolvenn
Digand unan ar veleien ;

'Tre m'oh absolvat ha na oh,
Oh etre daouarn Gwill Ar Floh. »

« M'em-bije gouvezet ho toare,
N'oan ket bet deut amañ fete'.

Me 'rey d'ho kwriziou a zeho,
'Vel ma ra ar gwriziou louzo'.

Me ho lakay da dizeha,
'Vel ar hanab da didilla !

Doare all

« Ha posubl 've digand Doue
'Ve Gwill ar Floh a ve aze ? »

« Eur wez all, bezet muioh fur,
Roit ho amitie gand muzur. »

« Eur wez all, me 'vo muioh fur,
Me 'roy ma amitie gand muzur ;

Gand eun hanter poell me 'vuzuro,
Ha dre vuzur just me 'roio.

(Planiel)

(Kanet gand Mari-Jann Frejean. Perderneg. Miz Gwengolo 1888)

Marivonig Ar Floh

Barnabas koz a lare, eun deiz, d'e vab Erwan :
« Kemeret Marivonig, pa hoh-eus bet ar boan ;
Kemeret Marivonig p'hph-eus he ofañset,
Rag m'am-bije greet se, me 'm-bije he faeet. »

« Pemp-kant skoed en aour melen am-eus roet d'he zad,
Pevar-hant da Varivonig, 'vid he bolonte' vad,
Pemp sloed 'n eur havellig, da lakad luskellad,
Tri 'n eur jakedenn nevez, pa vo arri en oad. »

Na, pa 'h a Marivonig, ar zul, d'an overenn,
'Ve hed an diou, an teir eur, lakaad kolinetenn ;
Na, pa 'h a Marivonig, ar zul, d'an overn-bred,
E lavar paotred Plouillo : « Arri fleur ar merhed ! »

Ruz eo he dioujodig, ha glaz he daoulagad,
Mil boan a ra d'am halon rankoud dond d'he huitaad ;
Mil boan a ra d'am halon rankoud dond d'he huitaad,
Ker liez ma soñjan enni, 'teu an dour d'am daoulagad.

« Dalit ho merh, Fañch Ar Floh, ha gret mad ganti,
Rag me 'm-eus kavet eun all, a zo ken koant hag hi.
N'emañ ket heh-unanig, a drugarez Doue,
Me am-eus poaniet ganti, koulz en noz hag en de'. »

Tostait, kamaraded, da evañ eur banne,
Da yehed Marivonig, ‘zo klañv war he gwele.
Pa oa ar baotred yaouank o kompozi o zon,
‘Oar eur Barnabas bihan ‘pokad da Varivon.

(E Keramborngwe. Plouared. 1844)

Ar vatez brazez

Ma matez a zo brazez,
A zo brazez, a zo brazez,
Ma mestrez a zo brazez, neh vraz am-eus ganti,
Pimpaon, faradaon !
An darn-vuiañ ma moyenn a yel d’he gwilioudi.

« Laret-hu din, Jannedig,
Ma Jannedig, ma Jannedig,
Laret-hu din, Jannedig, peleh e oah kousket,
Pimpaon, faradaon !
Ha piou e’ ‘n-eus greet an afer hag e-neus ho tapet. »

« E-barz en gambr an dourell,
Kambr an dourell, kambr an dourell,
E-barz en kambr an dourell, war eur gwele izel ;
Pimpaon, faradaon !
‘N hini ‘n-eus greet an afer, aotro’, ‘h e’ ho mevel. »

« Petra ‘oa deoh-hu, Jannet,
Deoh-hu, Jannet, deoh-hu Jannet,
Petra ‘oa deoh-hu, Jannet, petra ne grioh-c’hwi ?

Pimpaon, faradaon !

« Arhant am-boa digantañ, ha mil vad a ree din ! »

« Me am-eus triweh ejenn,

Triweh ejenn, triweh ejenn,

Me am-eus triweh ejenn, eun eost foenn war ar prad,

Pimpaon, faradaon !

Da rei d'am mevel bihan da zond d'ho kemerad.

(Jaquette ar Brun. Pederneg)

Kemenerez Lannuon

Eur gemenerez yaouank, a barrouz Lannuon

He-deveus greet rochedo'd'an aotro' ar baron,

Novembre, décembre

Le premier jour du mois.

P'oa echu ar rochedo', hag hi d'o has d'ar gêr,

Hag hi rankontr al lakez hag ar palafrinier ;

« Leret-hu din, lakezig, hag hemañ e' 'n aotro' 'r gêr ? »

« Ya, 'mezañ, kemenerez, 'mañ an aotro' er gêr... »

« Antreet, kemenerez, antreet, 'barz ar zal,

Ha c'hwi 'po gwin da eva gand ma gwerenn gristal.. »

Kared ‘ra, ‘mezi, an aour hag ive’ an arhant,
Ha kousked gand eun aotro’ me ‘ra ive’, kontant.

Pa ‘h a ar gemenerez, na, gand ar viñs d’ar hreh,
E sach an aotro’ warni, ken a strake he breh.

An deiz-war-lerh ar beure, ‘benn ma oa deut d’an traou, **traou : traoñ.**
E tivere an daelou en traoñ gand he botou.

« Aotro’ Doue, emezi, petra ‘larin d’am mamm ?
Bete ‘n oad a daouzeg vloaz, me ‘m-oa bevet divlamm ;

Bete ‘n oad a daouzeg vloaz, me ‘m-oa bevet divlamm,
A-benn e vin trizeg vloaz, me a vo merh ha mamm ! »
(Kanet gand Françoise Mao. Planiel. Miz Eost 1888)

Merhed Kaodañ

Selaouet oll, hag e klevfet
Eur zona-nevez kompozet ;
Eur zona-nevez kompozet,
Da verhed Kodañ ez eo greet.

A zo greet da verhed Kaodañ
‘Ya gand lêz dous d’an Oriant ;
Emaint eno a ru da ru ;
« Dimezell, ha lêz ho-po-hu ?

Gwerzet eo al lêz “à la fin“,
Eet eo ar merhed d’eva gwin ;
Eun eskod gwin o-deus bet **eskod : écot.**

Arhant da baea n'o-deus ket.

Pa 'h a 'r verhe henañ d'he sakodou, **sakodou : godellou.**

Ne gave diner ebed nemed daou ;

Ar merhed 'gomañs da ouela,

Hag an ostiz d'o diwiska.

Hag ar manah a zeu en ti :

« Merhed Koadañ, petra 'faot deoh-c'hwi ? »

« Eun eskod gwin o-deus evet,

Arhant da baea n'o-deus ket. »

Hag ar manah a yeas d'o zah,

Paea 'n eskod, ha paea yah. **yah : penn-da-benn.**

Eur gwele-noz 'oa 'n tal an tan,

Leh m'e-neus greet tri mab bihan.

« Hemañ 'vo roue, eun all pab,

Eun all 'vo heñvel euz e dad.

Ar merhed a zo gwilioudet,

D'an ospital ez int kaset. »

D'an ti publik eo eet ar merhed,

Da lavared d'ar zoudarded :

« Arruet, kement ma karfet,

Amañ oll 'vefet servijet ! »

Mar fell deoh-c'hwi bremañ kleved

Piou 'n-eus ar zon-mañ kompozet,

En eur vandenn kemenerien,

O wriad indan eun devenn ;

Faot n'o-doa lêz d'o merenn,
Rag n'o-doa bet nemed soubenn.
Merhed koant Kaodañ a fache,
O klevet kanañ ar zon-me. **me : mañ.**

Bezef droug gand neb a garo,
Greet eo ar zon, kanet 'vezo,
Skrivet eo dim war baper gwenn,
Ni he hano, wr bouez on penn.

(Kanet gand Perrine Jorgelin)

Gwreg person Duod notenn el leo orin : person Duod :M. Falc'her, curé de Duault en 1793.

Eur valiz vraz hag eun anken
A zo etre ar veleien,

'Baoe m'eo lañset an dekred
E rankont kaoud peb a wreg.

Permeti 'ra an Nation
En-do ar person eun itron ;

Ya, ken gwir ha ma lavar,an,
M'en-do ar Person Mariannañ.

Mariannañ, ar feumeleenn,

C'hwi a zougo ar zoutanenn ;

Labour ho-po, Mariannañ,
Da gerhad dour ha da ganañ,

Da walhi ar pehed mignon
A zo añjañdret 'n ho kalon !

Neb a welje ar hure born,
Boutaillad gwin ruz en peb dorn ;

En peb dortn boutaillad gwin ru',
'Vond etrezeg ar Vousteru ;

'Vond etrezeg ar Vousteru
Da weled e eontr, ar hure du !
Ar hre du a lavare,
'Barz en Gwengamp pa arrue :

« Ha c'hwi ho-pe ar gimplezañs
Da gana din son an noblañs ? »

« Son an noblañs ne ganin ket ;
Bal ar veleien sermañtet ;

Bal ar veleien sermañtet
A ganin deoh-hu, mar karet...

*

Sellet a-dreñv, sellet a-raog,

Me eo ar wreg person Duod. Notenn el leor : Ces deux derniers vers, dit-on, pronocés par celle qu'on appelait "la femme du recteur" certain dimanche de pardon qu'à la procession elle se trouvait serrée par la foule.

(Kanet gand Marie-Anne Le Noan. Duault).

Abad Plounevez

Plounevez : notenn el leor orin : Plounevez-Moëdec, dans l'arrondissement de Lannuion.

Eun abad 'zo en Plounevez
A zo dallet gand ar chase.
Six bonnes aventures, ma moitié,
Six bonnes aventures.

Nag hennez a zao mintin mad,
Da vond da chaseal d'ar hoad.

Nag er hoad pa'z eo antreet,
Eur had penn-gwenn 'n-eus remerket ;

Eur had penn-gwenn 'n-eus remerket,
Fañchonig koant e-neus gwelet ;

Fañchonig koant e-neus gwelet,
Ha diganti e-neus goulet : **goulet : goulennet.**

« Fañchonig, din-me leverit :
Peleh oh bet, peleh eh it ? »

« Kas va zaout d'ar park me 'zo bet,
Ha d'ar gêr me 'zo distroet. »

« Leverit din-me, Fañchonig,
Petra ‘lavar ho kalonig ? »

« ‘Vid va halon, ne lar netra,
Hag hoh hini a lar petra ? »

« Ma halonig a lavar din,
Na, karoud mad neb a blij din ;

Deziroud vad da beb unan,
Hag ar gwella din va-unan.

Fañchonig, din-me leveret,
C’hwil ‘rofe eur pok d’eur beleg ? »

« O ! ya, na pa daou a ve,
Pa ‘z om gwelet gand ar hure. »

Pa oa an abad o poked
E oa ar hure o selled.

Nag ar hure a houlenne
Digand an abad, en deiz-se :

« Pa ‘z eo er chase ez oh bet,
Peleh ‘mañ ar had ‘peus tapet ? »

« Etre va zok hag an douar,
Am-eus bet tapet diou glujar.

Na, pa ‘m-eus va zok savet,
An diou glujar ‘zo achapet. »

An aotrou kure ‘lavare,
Er gador-zarmon pa bigne :

« Tado’ ha mammo’, me ho ped,
Ha c’hwi mestro » ha mestrezed,

Kasit ho paotred da vêsañ,
Dalhit ho merhed da nezañ,

Dalhit ho merhed da nezañ,
Chaseourien ‘zo er vro-mañ ;

Chaseourien ‘zo er vro-mañ,
A dap glujiri, hep tennañ ;
A dap glujiri, hep tennañ,
A dap ar had heb he lahañ.

(Charlez Mallégol. Montroulez. 1876)i

Person Clérin Clérin : en Saint-Clet, près de Pontrieux.

Mar plij genoh, e selaoufet
Eur zon ‘zo nevez kompozet ;

Da berson Clérin eh eo greet,
Abalamour d’he dous Jannet.

« Ma dous Jannet, din-me leret
Peleh ‘mañ ar boan houzanvet ? »

« Etre va “estomac“ ha va hlin,
Emañ va foan, aotro’ Clérinn :

Etre va “estomac“ ha va choug,
Aotro’ Clérinn, emañ va droug. »

« Hag e-leal, va dous Jannet,
Ho “rapport“ din-me a rofet. »

Aotro’ Clerin a voñjoure,
‘N ti medesin pa errue/

« Medesin, leret din bremañ
Ha c’hwi a zellfe an dour-mañ ?
Hemañ ‘zo dour eur plah yaouank,
An hini ‘zo pell zo lañgisant. »

Ar “messire“ medesin a laras
Da berson Clerinn, p’hen klevas :

« Lakit an dour en eur werenn,
Ha me, sur, hen sello souden...

Kit d’ar gêr ha larit d’ho plah
A-barz an nao miz e vo yah ;

It-hu d’ar gêr, laret dezi,
Bugale seiz miz ‘zo ganti ;

Bugale a zeiz miz hanter,
A-barz an nao miz ‘vont er gêr.

Aotro’ Clerinn a houlenne
Digand ar medesin neuze :

« Na, c’hwi a rofe din louzaou
Da zegas bihannig d’an traou ? » **traou : traoñ**

Ar mestr medesin a laras
D’an aotro’ Clérin, p’he klevas :

« N’e’ ket, me ‘zegaso ar hiz
Rei louzou d’an dud a Iliz ;

Rei louzou d’an dud a Iliz,
Abalamour d’o zakrifiz.

« Na, pa werzfen va zoudanenn,
Eñ ‘o, bihanig, mezerenn ; **‘o : ‘no ; mezerenn : maillurennou.**

Na, pa werzfen va holierou,
Eñ, ‘o, bihanig, bonedou.

Na, pa werzfen va surpilis,
Eh ay bihanig d’an iliz !

(Kanet gand Jeannette Le Roux. Montroulez. 1876)

Roulom on yaouankiz

Me n'am-eus nemed eur blank,
Setu eno m'oll arhant !

Kemer me, pe lezel me ! **me : ahanon.**
Setu eno m'oll danve' !

Me n'am-eus nemed eur miz
Da roula ma yaouankiz !

Er miz-se, keid ma pado,
Nin 'roulo hag a zono !

Keid ma pado ar miz-se,
Nin a dañso, noz ha de' !

Dañsom 'ta, Mari Botad,
Ha bouchom d'ar chopinad ;

Dañsom pa emañ ar hiz,
Ha roulom on yaouankiz !

(Catherine Renaud. Pleiben)

Mamm an avalo'

« Dampet 'vo ma violañs ! », eme ar zonerien, **Dampet : daonet.**

« Red e vo sevel eur chañson war sujet eur wezenn »

Ar wezenn-mañ ‘zo plantet war vordig eur rivier,
‘Barz eun tamm parroz vihan, dremdost da Landreger.

Doare all

Ar wezenn ‘zo bet plantet war vord an abati,
Me ‘gred eun abad yaouank a gomand warnezi.

*

Redeg a ra he gwrizio’ partoud dre ar hoajo’,
Glaz e’ ‘vel eur hlizinenn, ha karget a avalo’.

Tapoud krog en he branko’ ‘zo pehed veniel,
Tañvad deuz he avalo’ a zo pehed marvel.

Nag eur bagad oichoned, o vond ‘trezeg ar hoad,
‘Zo pozet war he branko’, ha manet kousket mad ;

Eur bagad chaserien a zo bet tremenet,
Hag o-deus bet añlevet darn deuz ar pichoned ;

Hag ar peurrest a gane, gand eur vouez a oa trist :
« Marv e’ mamm an avalo’ ! ne evfom ket a jist’ !

Med bremañ ni ‘yelo da Vourdel, david gwin,
Nag an tan difloueltr bihan d’ar vro ne deufom ken !

(Marharid Fejer. Plourin)

Tog an ever jist’

Me a fell din chañch a etad ;
An hini ‘m-eus nan e’ ket mad.
E ramptantouri, touri, touriden !
E ramptantouri, touri, tourida !

Me fell din-me beza toger,
Honnez e’ ar wella vicher ;

Ispial ‘vid ar bloaz-mañ,
Hennez e’ ar wellañ vicher ;

‘Spial tog an ever jist’ :
Hennez a vez bepred en riñsel. **riñsel : dañjer.**

A-wechou ‘kousk e-mêz,
A-wechou all ‘vez paket kloz.

En-mesk an tan hag al ludu :
A-barz ‘ve deiz ‘vez chañchet tu.

(Erwan Nicolas. Plourio)

Son ar mezhvier

Mar ‘peus c’hoant da gleved mizer,
Deut da zelaou son ar mezhvier.

Me ‘m-oa pemp-kant skoed a leve,
Toud eh on deut a-benn ane’ ;

Karr, killore, ha kazeg wenn,
Toud eh int eet em horzailenn ;

Eur vuohig vriz, euz ar wella,
Hag he-dije daou leue ar bla' ;

Nao forhell vihan wa ma gwiz,
Toud eh int eet gand an ostiz.

Me am-eus pemp a vugale,
N'am-eus tamm bara da rei de' ;

Mez pa rankjen redeg en noaz
M'am-bije gwin, me 'evje c'hoaz !

*

Doare all

Une autre leçon ajoute les deux vers suivants :

Eur yarig wenn am-boa ive',
Hag a dewe daou u bemde'

Ar mezhier

(El gwez)

Brava micher 'zo war an douar eo kanañ ha c'huistellad.
Beza o tebri hag oh evañ 'n eun ostaleri vad bennag ;
Beza o tebri hag oh evañ 'n eun ostaleri royal,
Eur plahig koant euz ho servijiñ ha sonerien o son ar bal.

Fachet braz eo ma mestrez ‘balamour ma vutunan,
Ma ‘h an en noz da hoari, hag en deiz da evañ ;
Pa ne garan chom ganti da labourad, noz-de’ ;
D’ar zulio’ na d’ar gouelio’ n’am laoskfe, war ma fe’ !

Gwechall, pa oan bihanig, gand ma mamm, ‘tal an tan,
Ne ouie den ma daore nemedon ma-unan :
P’oan ganti war he barlenn, me ‘lonkas eur hlaouenn,
Abaoe ‘on klask he lazañ gand gwin ruz ha gwin gwenn.

Pa fouetfen ma oll voyen, n’hallan ket dond a-benn ;
Kev an ivern ‘zo, heb mar, en-kreiz ma horzailenn :
Pa dremenfe ar mor braz dreizi gand e oll besked,
Bepred e tevfe ar hev, ha bepred am-be sehed !

‘N an’ Doue, kamaraded, na, pa vin lienet,
Laket eun nao pe deg real en lostenn ma roched,
Ma paein ma skodenn, dre leh ma tremenin,
Ha ma paein boutaillad d’ar verzvierien, dre ma ‘h in !

‘N an’ Doue, kamared, na, pa vin-me archedet,
Laket eun tamm kreun bara din en korn ma arched,
Eun tamm kreun bara-segal, eun tamm mad a gig-sal :
Ar betail, ‘glevan lared, a vo just, er bed all. **betail : galleg ; a vo just ; ral e vo.**

En an’ Doue, kamaraded, ma interet en kav ar gwin,
Ma zreid dindan ar varrikenn, ma geno’ dindan ar pin :
An takenno’ a divero ma halon a zoulajo,
Ha mar didal ar varrikenn, leiz ma horv me a evo !

En an' Doue, kamaraded, na zonet ket ar hlaz din,
Rag jich ar gwer am-eus torret, ar re-ze a zono din ; **jich : treid.**

Rag jich ar gwer am-eus torret, ar re-ze din a zono,
An ostiz hag an ostizez, ar re-ze re ma hañvo' !
« Fouet e voutig, foet e drantenn, fouetet 'teus da gorbillenn ! » **gorbillenn : arhant.**
'Laro 'l lapoused ahanon, na, pa vin-me o tremen ;
Du-hont n'evi na jistr, na gwin, na kennebeud dour, med tan ! »

(Kanet gand Job Genveur. Plouared. 1840)

Ar mezhvier

En an' Doue, ma mignoned,
Pa vin klañv, deut-hu d'am gweled,
O ! drin drin drin !

Deut d'am gweled, pa vin-me klañv,
Keuz ho-po din-me, mar marvan.

En an' Doue, marv pa vin,
Na zonet ket a hlaz din ;

Ar werenn hag ar pinto, **pinto : galleg "pinthes"**
Ar re-ze din a zono.

Pa vin-me marv, ma interes
Ha n'am lakit ket er vered ;

Ma lakit en kav ar gwin,
Ma genou indan ar pinn ;

Ma zreid indan ar varrikenn,
Ma genou indan ar pinn ;

Ar varrikenn, pa didalo,
Pebez eurvad me a raio !

Pa vin-me marv hag interes,
N'am lakit ket 'barz ar vered ;

Ma lakit indan ar piñsin,
Taolit warnon jistr ha gwin,

Ma laro paotred ar werenn :
« Larom gantañ peb a bedenn :

Peb a *bater*, peb a *ave*,
M'aio e ene da Doue.

Diou varrikennad gwin gwenn,
'Vid kano kaer ar veleien,

Ha diou varrikennad a win ru',
D'ar re 'rey ma hañvo' diohtu. »

(Plouared. 1885)

**Son soubenn
(Al lêz)**

Sonet ‘ta, sonerien,
Sonet, ha sonet kreñv !
Emañ soubenn al lêz,
O vond war an trebez,

Pa vo mouget an tan
Ha lazet ar goulaou,
‘Troio an dud nevez
Deuz ar memez tu o-daou.

Sonet ‘ta, sonerien,
Sonet ha sonet frank !
Emañ soubenn al lêz
O voned war ar bank.

Sonet ‘ta, sonerien,
Ha sonet, skonet sklêr !
Emañ soubenn al lêz
O vond war an dalfer. **dalfer : notenn el leor orin : ? table de nuit (?)**

N’eo ket a daolio’ daouarn
E ve piket ar mên,
N’eo ket a daolio’ morzed
E ve formet an den. **formet : greet.**

(Kanet gand Goagen, er Faou)

Kanom an Nouel Nouel : Nedeleg.

Kanom an Nouel, en penn an ti !
Per pe avalo' a vank din ;

Per pe avalo', pe arhant,
Pe ar verh-henañ, mar ge koant ; **ge : deo**

Ha mar ge koant, roet nei' din,
Ha mar ge vil, kaoh eviti.

Kanom an Nouel da Nedeleg !
Arri e' 'r paour-kêz Herve Brozeg,
Hag e vizah 'zo war e chouk, vizah : zah.
E votoigo, dour ha fank toud ; **votoigo : votouigou.**

Chomet e' diwezad da vale,
Evid klask *brigons* d'e vugale.

Kanom an Nouel da Nedeleg !
Toull eh e' e zae hag e roched !

Eun tamm kig-sall evid peñseliad,
Hag eun andouillenn evid gwriad !

Kanom an Nedeleg !
Arri e' 'r miliner d'ho kweled ;

Mar ne ret dezañ e dizro mad, **dizro : derou-mad.**
Eñ en-do da zoñj deuz ho sahad. **Eñ en em veñjo war ho sahad.**

(Paolig ar Halvez –inosant- Trevou. 1889)

Notenn el leor orin : C'est bien probablement l'auteur de la pièce).

Noz ar Guidonne

Deboñjour ha joa en ti-mañ,
D'ar wreg, d'an ozah, da genta ; *(diou wech)*
Ha goude-ze d'ar verh hena.

Donne,

Noz ar guidonne,

Donna,

Nim on-do eun dra.

Nag er henta ti ma'z om bet
Eun hanter porhell on-deus bet,
'Mañ er porz, war gein ar gazeg,
Deut oll e-mêz hag hen gwelet,
Donne...

Nag en ti-mañ 'zo eur wreg vad :
Doue da rei dei' bloavez mad, *(diou wech)*
Tri mab bihan en eur hovad !

Donne...

Tri mab bihan en eur hovad,
Unan Roue, hag unan Pab *(diou wech)*
Hag eun all heñvel ouz e dad.

Donne...

Na, nim ‘glev trouz ar gontell-gamm,
O troha dem-ni peb a damm ;
Na, trohit pell en-deus ho torn,
Gand aon e trohfeh an askorn.

Donne...

Rag an askorn, pa vez trohet,
Eh adaoza ne heller ket (*diou wech*)
Eur wech ma ve bet trohet.

Donne...

Na, nim ‘glev trouz an alhweziou,
O tigeri an armellou, (*diou wech*)
Evid rei dem-ni dinerou.

Donne...

N’om ket evid terri pennou yer,
N’emañ ket ganeom on bizier ; (*diou wech*)
On bizier er gêr ‘zo chomet,
Da domma e-tal an oaled.

Donne...

N’om ket ‘vid tremen ar poullo’,
Gand aon da hlebia on loero’. (*diou wech*)
Eid ‘n em divenn deuz ar hi,
Indan e lost bountit ho fri.

Notenn el leor orin : Cette pièce, comme plusieurs autres, demanderait de longs commentaires, auxquels nous avons renoncé car on peut les trouver ailleurs.

(Charlez Mallégol. Montroulez. 1876)

Dallig Leon (Leon : Bro-Leon)

Eun dallig koz deuz a Leon
'Zo melañkoli en e galon, **melañkoli : galleg.**

Abalamour d'e vinio',
'N-eus añlevet an aotro' Go.

Nan eus beleg e-barz ar vro
Evel henhont, beleg ar Go.

'N-eus añlevet an iñstrumant
A divertis an dud yaouank ;

Memez amzer, ar re oajet,
'Zo chalmet oll deuz e gleved.

« En em goñzol, ma dallig paour !
Ha pa goustfe din deg louis aour...

Ar Pab ha me 'zo mignoned :
'Barz tri deiz me rey dit gweled ;

Ha, war ma feiz a denjentil,
Me a rey dit kaoud da oustil ! **oustil : benveg.**

Perag divenn d'an dud dañsal,
Pa oa permetet gwechall ?

N'eo ket divennet gand Doue,
Na gand eskob, na gand roue,

Dañsal d'ar zul ha d'ar gouelio',
Nemed e-pad an ofiso'.

David a aprouas an dañs ;
Dirag an Arh aliañs,

A daolas e vantell royal,
'Vid beza lijer da dañsal.

Pa lahas David Goliat,
'Permet Doue an ebat,

Deuz a bep sort iñstrumañcho',
Tambour, bombard ha binio',

Lezom eta beleg ar Go
Da gonta faribolenno'

(Kanet gand Marharid Philippe, Kerkabin Miz Gwengolo 1888)

An nezerezed

Tostait da zelaou kana,
Na, pa 'm-eus amzer da rima,
Da gleved eun disput chokant,
Savet entre diou blah yaaouank,
Evid ar bloavez tremenet,

Asamblez en eun nezadeg.

Tregont plah e oant o neza,
Hag o kleved an disput-ma',
Oll e larjont e oant kontant
'Vije greet eur zon divertisant,
Abalamour d'ar homzou vil
O-deus laret an eil d'eben.

En peb bro e weler ar hiz,
Komun e-touez ar yaouankiz ;
Neb 'n-defe plah en nezadeg,
'H a da gas dezi eur bouked,
Ha, d'abardaez, heb lakaad mar,
'Ha ar paotr da dougen ar harr. **ar harr : ar harr-neza.**

Pa oa sonet kreisteiz hanter,
'H antren eur plah, gand eur baner,
Leh ma oa 'r merhed o neza,
Da rei eur bouked da Anna,
Hag ivez eur voutaillad gwin,
Eun daou pe dri grapad rezin.

Ar plah 'gomañs he diskourio'
Pa oa o rei he frezañjo', **frezañjo' : galleg (présents).**
Med Iezabel, pa 'deus gwelet
Da biou e roer ar bouked,
A zav ar jalouzi 'n he fenn,
Hag he-deus laret evel-henn :

« Me a gred e' 'vid ober vil

‘Roer an traou-ze d’ar pezh-vil,
Pa he-deus greet degas amañ
Evid on lakaad da flikañ. **flikañ : biska.**

Me ‘m-eus greet dre oll ma dever,
Kap d’hen ober c’hoaz ‘n ez keñver,
Ha bevet ‘barz an onestiz
Kerkoulz ha te, plah he bleo griz. »

« Ganit emañ ‘n oll siou mad,
Ha bepred ne zell den d’ez kad,
Nemed eul liper chopino’,
Eur fouet-boutik, eur hrag aotro’,
A zo aze ‘n ti n’oun pera, **pera : petra.**
Bet kemeret ‘vid e vara. »

« Me ‘gred din ‘teus c’hoant da gleved
Komz dit deuz a diouharr skarbet, **skarbet : gargil.**
E vleo a-liou ar harotez ;
Me ‘gred din eo degaset hennez
Az-teus bet da voutaillad gwin,
Da voukedo’ ha da rezin. »

« Beza e-neus komodite
Da brena ‘r pezh ‘n e volonte,
Ha ma laka ket e arhant,
‘Vel ma ra da halant yaouank **halant : galleg (galant)**
Da hoari paotr ha da roula,
Hep kad dillad da en em wiska. »

« Da hini-te ‘zo paotr faro,

Pa vez gantañ e goz vrago,
Degouezet dezañ ‘berz e dad-koz,
(Ouspenn eur walenn ‘zo ‘n e foñs),
Chupenn lost moan ha tok pomper, **tok pomper, : tok uhel.**
‘Vel Jilo, ‘vond da foar Treger. »

« Ni ‘zo erru daou den oajet,
N’ dougom ket ar hiz ‘vel ma ret ;
C’hwil sur ‘dougo mañcho-bago’,
Mouchour beteg ho pouto’,
Bordet diadreñv ho lostenn,
Dindan n’ ve ket hiviz lien. »

« Me, na hoarvez mann d’am hiviz,
Rag gwenn eo evel eun tapis !
Jilo, gand e borpant lost-moan, **lost-moan: lost-pik.**
Ha c’hwil gand ho bazan toscan, **ho bazan toscan, : notenn el leor orin : Tissu fait de coton bleu sur fil.**
Ha tavañjer berlij foulet,
‘Zo daou bichon brao da weled.

« Brao a-walh om-ni da weled,
En kalite domestiked ;
C’hwil sur a doug eur manego’,
Hag ar voulouz war ho mañcho’ ;
Ho chaosono’ a zo brodet,
Hag ho tud bemdez ‘glask o boued.

« Petra, Anna, ‘me Izabel,
N’out ket erru prest da devel ?
Me a zo skuiz, ha pell a zo,
‘Veza pouillet gand louzaouenno’

Me ne ven ket pell, ha te 'gleo,
Nag o tapoud krog en ez pleo ! »

Perhenn 'n-devez, p'e-neus gwelet
Penaoz e oant ken maliset, maliset : egaret.
E-neus komzet ken familier, **familier : unvanuz.**
'Vid terri e benn d'an afer,
Euz an eil kostez d'egile,
'Vid lakaad ar peuh etreze.

Pa devoe debret o hoanio',
Ez eo bet arruet Jilo,
'Vid dougen e harr da Annañ,
P'en-doa fleuriset anezañ.
'Vel ne oa ket e voukedo'
E oa joa vraz 'barz en Jilo.
Ma tremenfe Jio ama',
O vond d'ar gêr gand karr Anna,
Kement a zo en asamble, **asamble : galleg "assemblée"**
Ha na ve ket yah, a a hoarzfe,
O weled Jilo 'h ober garr, **'h ober garr : galleg : faire la belle jambe.**
'N keñver Anna, 'touden he harr.

Ha d'ober he ambaraso', **ambaraso' : galleg "embarras"**
'Vel pa dije kamarado'.

Anna, pa 'deus bet intentet,
En he boutaill a zo kroget :
« D'eva d'ho yehed, Izabel,
P'e' 'n em gavet mad an avel ;
Evidon-me nan on ket koant,

Bepred ‘plijan d’an dud yaouank. »

« Oll pezh om amañ, mar ‘em c’hoant,
Kerkoulz ha te, gand on arhant,
Kerkoulz ha te, fas pikotet, **pikotet : grizillet**
Lagad du, geno didantet !
N’oun ket piou a gemer frejo’
Da zegas dit-te boukedo’.

Na, pa deuio dit c’hoant dimezi,
Ne gavi den d’hen eureji !
Nag az-pije-te pemp mil skoed,
Ma vijen paotr, n’ez gouljen ket...
Med ezomm ‘m-ije eur spontaill,
Da ober se ‘t apfes da daill. »

« Evidon nan on ket stipet, stipet : “attifée“
E rna ma zremen der ar bed,
Koulz ha ma ra pompinello’,
Krampouz pardon ; liboudenno’ ;
Da hwedh miz goude ‘vent dimezet,
Eur vez ‘ve d’an oll o gweled !

Me a wel kalz a verhed koant
Hag a deu enne chañchamant ;
Feneant ‘vent, evel ar chas,
Nemed dre forz ne chañchont plas ;
O soñjal beva gand koantiz,
E-leh beva gand onestiz.

« Petra ‘larez, pezh ifrontet,

Diouskouarn ti-forn, beg morlivet ? **morlivet : heb liou.**

*

Ha gantañ e vrago' foñs braz,
(Komzet a-mem anezañ c'hoaz),
Chupenn lost-moan ha tok pomper ;
Med lezom hañ da vond d'ar gêr ;
P'en-devo c'hoant, gand e arhant,
E chañcho a habillamant.

(Marharid Fulup. 1888)

Mari beg a-raog

Na, mar hoh-eus c'hoant, mignoned,
D'anaoud eur wreg a-raog,
Me ho konduo, pa garfet,
Dirag Mari Beg-araog.

Bemdez, war-dro eun eur hanter,
E kluch war dreuzo' he dor,
Ha kerkent e pik he hartier **e pik he hartier : eh azez he reor.**
War eur skaoñ pe eur gador,
Ha ma red an oll d'he heñver...
An aodiañs 'zo digor.

War varlenn Mari e weler

Eur pezh foeltrenn asied,
War an hini bemdez ‘konter **an hini : behini, el leor orin**
Ped kommer ‘deus iñvantet. **iñvantet : galleg ; invitées.**

Eno ‘konter ped plah litouzh **litouzh : licheuses.**
A ya bemdez d’ar hafe ;
Ped plah o-deus tri amourouz,
Ha ped all ‘zo stad enne,
Ha ped ozah a zo mezhvier,
Ha ped a bil o gwirage’.

Mari Beg-a-raog a gomand
War ar hoñseil divrigo’,
Hag hep kaoud nebeud a damant,
E tigor frank he geno’.

Pa n’he-deus ket he bizaj
Na moustachou, na baro,
E’ red dezi kad an avañtaj
Da dikria tud ar vro,
Gevier, soupsoni, gwall gomzo’ ;
Tud a bep sort kalite ‘zo.

Mari Beg-a-raog ‘zo stipet
‘Vel an uhella noblañs,
Domaj e’ pa n’eo ket pried
D’eun den pinvidig a Frañs.

Pa’z e’ priñsez an diegi,
Kontez al liboudenno’,
Ha dukez vil al loustoni,

Markizez ar strabello',
Gouarnerez ar jolori,
Ha baronez ar pillo'.

Ar re wasa da dikria
Ar re eet 'barz ar fortun,
E' ar goz wrahed didantet,
Merhed chomet gand nikun,

Ha merhed chomet da loueda
'N defaot tapoud eun tamm gwaz,
Hag a gomañs bremañ facha,
Dre ma ne deu den d'o choaz ;
Koulskoude an hini gosa
N'e' ket tri-ugent vloaz c'hoaz.

Kerkent ma vo anvet ama'
Daou den yaouank da dimezi,
E vont d'al lun mintn galvet
D'ar hoñseil braz gand Mari.

Ped koñseiller a vo gwelet
O vond gand e votou berr
'Vid ober ar gwella moyen
Da dorri prim an afer ?
Ar πlah a vo eur jigodenn,
Pe ar gwaz a vo mezhvier.

Pa vo arri tud an eured,
Arri war-du an iliz,
Mari prim a dilahoupo

Gand mañcho' louz hag hiviz.

Kazi 'vel eur vuoh o vreskenn,
E red a-raog gand ar ru ;
« Ola ! Jannet, Katell, Perrin,
Soezig, Margod, deut diohtu !
Me 'wel o tond eured Martin,
Deut da dremen ar revu ! **revu : galleg "revue"**

« Sellet, ma homer, euz honnez,
Dislivet he zavañjer,
He holinetenn heb ampez,
He holinetenn re verr.

Ha sellet euz an den yaouank,
Pegen trist e' e vrago' !
E dok 'zo brasoh egetañ,
Ha kalz re hir e voto' ;
Eur goz jiletenn 'zo gantañ
War eur roched en pillo' !

Pa vo ar wreg paour gwilioudet,
Diwar he bugel kenta,
E van Mari ken estonet !
« Petra ? nao miz 'zo dija.

Me 'zoñje din 'oa an eured
D'al lun goude pardon Paol ;
Allaz ! pa na vez diwallet...
"Allons", greet he-deus an taol !...
Heb beza ma degemeret,

An dra-z a gavan drol !...

Pa glev Mari kloh an iliz
O hervel ar vadiziant,
Mari, gand eun troad 'n he botez,
A haloup dirag ar chañtr : **chañtr : galleg chantre.**

« Dre valeur, n'hoh-eus ket ezomm,
Gand eur vouez 'zo ken raouet,
Da zikour kana an *Te Deum*
D'ar bugel nevez-hanet ?
Gand he homerezed e chom
'N kichenn skalier ar vered...

(Notenn el leor orin ; Il manque quelques vers)
(Kanet gand Catherine Le Berre, mendiante, e Pluzuned)

An dudjentil fresk

Klevet eur pemp pe c'hweh "couplet" a zo savet a-neve' ;
An dudjentil fresk e' 'r sujet, ar matier hag an danve',

A ra kalz a estonamant d'an oll dud dre ar hartier,
O renoñs d'o habillamant 'vel ma ra an naer-wiber ;

O renoñs d'o habillamant 'vel ma ra an naer-wiber,
Ha koulskoude a-raog bremañ e oant eun nebeud dister.

En eun nozvez, evel "cresson", me o gwelis diwanet,
Peotramant evel kontron, en-mesk boued droug-sezonet ;

Pe 'vel skabello' toñseged, diwar dre gorupsion ; **toñseged : bouedou-touseg.**

Pe ‘vel eur steredenn losteg a weler en “horizon“ ;

Pe ‘vel eur steredenn losteg a weler en “horizon“ ;
Mar vent oll en priz eur gwenneg, n’ dalvezfent ket ho rañson !

« Pellaad du-ze, tud diboellet, dimezelled a wall ras, **ras : galleg race**
Neb ho kwel o tougen kebell ‘glefe torriñ deoh ha fas !

Les ar hebell gand an noblañs, ar re a gle o dougen, **ar re : pe re er skrid orin.**
Evid oh aparchant a-walh beza koefet en lien ;

Evid oh aparchant a-walh beza koefet en lien ;
O mammou-koz, ‘hed o amzer, a douge koefou leoien. **leoien : lien kriz.**

Pellaad du-ze, tud diboellet, dimezelled a wall chañs !
Na, piou e-neus ho kelennet da ‘n em wiska en kadañs ? **en kadañs : diouz ra hiz.**
Ho tud-koz, a-raog dirazoh, ‘oa dougerien dandrouin, **notenn el leor orin : dandrouin :tissu grossier.**
Kigerein marh, ha spazerien, ha gwiaderien ballin.

Kigerein marh, ha spazerien, ha gwiaderien ballin,
Krouerien, trafikerien ar pezh ‘ a an er gribin. **er gribin : notenn el leor orin :l’étoupe.**

N’eus ket merh eur skubellaer, armolut, pe marmiton,
Pe lazer-moh, pe pillaouer, kemet na doug ar hrepon. **ar hrepon : galleg crépon.**

Ar chas ‘staote gand an *dañjer*, darn a grie : ola ! lard !
O weled merh ar frikaser, hag hi gwisket en “brocart“ ;

O weled merh ar frikaser, hag hi gwisket en “brocart“,
He zad-koz, a-hed e amzer, a zone gand eur vombard !

Mar deufe o zud desedet a-nevez flamm da vevañ,
Pa 'n em gavent d'aparisañ, serten 'teufent da zemplañ,

O weled maskaradenno' o toned en o frezañs,
Tregont mil merhskubellaer o kaoud an hardiañs

Da lakaad jobilenno' ha da gerzed en kadañs ; **jobilenno' : notenn el leor orin : coiffure de femme ancienne.**
O zadou-koz, 'hed o amzer, 'oa sonerien violañs! **violañs : notenn el leor orin : sorte de hautbois.**

(Kanet gand Jannet ar Gall, Kerarborn, miz Gwengolo, 1849)

Ar hiz nevez

Pa oan disul ar beure o vond d'an overn,
Ha me kleved eun evnig o kanañ 'n eur wezenn,
Alayett, lon la !

Na, ma lare an evnig, ken koantig dre e yez :
« 'Vid ar bloaz n'vo ket êzet anavezoud e vestrez

'Vid ar bloaz n'vo ket êzet anavezoud ar merhed,
Rag, kerkoulz paor 'vel pinvig, oll ez int dihizet,

Eur robennig ruz-velen a vo red da gaved,
Eun davanañjerig vihan hag hi turturaillet. **turturaillet : notenn el leor orin : garni de festons de tulle.**

Eul loero' seiz violet a vo war he diouharr,
Eur boto' ler marokin, hag hi karget a hloar.

Eur harkan aour pe berlez a vo en-dro d'he goug,
Ha dindan an dimezell eun hiviz lien stoup :

Ha dindan an dimezell eun hiviz lien stoup,
A vo gwriet gand *fisel*, ha c'hoaz 'vo toull partoud.

Ar zon-mañ 'zo kompozet gand eun denig yaouank,
N'e-,eus netra da vevañ nemed e dammig poan.

(Françoise Mao Planiel)

Kovesion ar serjant

Arri e' Pask, 'me ar serjant,
Me 'h a bremañ,iñkoñtinant,
Da gad ar person pe ar hure,
Da gonta de' darn ma doare.
Dom Simon 'zo re guriuz,
Dom Giles 'zo re skrupuluz ;
Ar person n'emañ ket er gêr,
Ar hure 'raio ma afer.
« Demad deoh, aotro' ar hure,
Arri on d'ho kad adarre.

Ar hure

Pegeid 'zo, mar hoh-eus soñj mad,

'Baoe n'oh ket bet o kovesaad ?

Ar serjant

Naonteg vloaz 'zo, tost da ugent,
Pa erruo gouel an Ollzent.

Ar hure

« Penaoz, 'mezañ, ma buhel kêz,
Ne oas-te ket er Gristenez ?
Hag ' vijes bet en Hiberni,
Pe en Bro-Zaoz, pe en Turki,
Az-pije bet beleg bennag,
Eur wech ar bloaz d'az kovesad.

Ar serjant

Eur wech ar bloaz, ma zad, eh een,
Med nemed êsa na hallen ;
Pa laren de' 'vijen serjant
E pellaint iñkontinant.

Ar hure

Penaoz, 'mezañ, ma mignon paour,
Eur serjant n'eo ket eun diaoul !
Abaoe m'out resevet serjant,
Greet 'teus gaou ouz neb peizant ?

Ar serjant

En ti 'n diweza ma 'h on bet,
E-leh eur skoed, 'm-eus goulet deg,
Ha c'hoaz, ma zad, am-us greet gwaz ;
Gwerzet am-eus ar ar billig vraz ;

An trebez hag ouspenn ar vaz.
En deiz all, ma zad, dre wall chañs,
'H is da gas kopi d'eun noblañs :
Me 'zoñje din-me bezañ bet
Pe gwin-ardant, pe gwin-clairet ;
Waz 'vid an Diaoul, pe 'n Antekrist,
'Oe degaset din eur billig,
Dour 'oa bet o tizallañ kig,
Pe vin daonet kig hag eskern !
C'hoaz hen evañ toud a rankjen !
C'hoaz e rankjen hen evañ toud !
Koulskoude 'oa eur gwall ragout !
An nor 'oa hater-digor,
Ma soñjis rikour ma enor.
Leuskel 'reer neuze war ma zreid,
An dogezed hag ar chas-red ;
An dogezed hag ar chas-red.
Tizoud koz serjant 'vije red.
A-benn 'oa en-kichenn an dour,
'Foeris em brago' hag em lour. **lour : loerour.**
Ahane eh is da Run-ar-fao :
P'arruis 'oa 'r gousperou ;
Ha raktal pa 'ho on antreet,
Indan gap eur wrah on 'n em guzet.

Ar hure

Kont din-me da behejo',
Ha lez din-me da ziskouriou. ziskouriou : galeg "discours"

Ar serjant

Kemer 'reer ganin troad ar groaz, (**skoet on gand troad ar groaz**)

Kaset on 'mêz a daoliou baz.
Deuz ar vered p'on sortiet,
An Diaoul am-esu rankontret ;
« Ma karez selaou dom Giles,
Selaou dom Fulup mar karez,
N'chomet ket, e-pad nao miz,
Peadra da spahañ eur wiz.
Bremañ, 'mezañ, evid an hañv,
'Vo dillad war 'r harz o sehañ :
Kemer eur hoof, eur mouchouer,
'R gotillonenn, eun davanañjer ;
Gwerz ane' hag az-po arhant.
Oll ez int mad 'vid eur serjant !
Bremañ, 'mezañ, evid an hañv,
'Vo kezeg en hent o peurañ ;
Re zur demeuz eur gabestrenn,
Evid o lakaad en o fenn ;
N'am abuz ket da evañ dour !
O gwerz d'ar hentañ marhadour ;
Deuz aneze az-po arhant ;
Oll eh int mad 'vid eur serjant !
C'hoaz, mar karez, m'az kelenno
Da vezañ sorser 'ba rz ar vro.

Ar serjant

O ! o ! mar karjez ober se,
Ganit d'an ivern me 'h afe ;
Ganit d'an ivern me 'h afe ,
Hag a-viken me az karfe.

An diaoul

Lemmañ ar vilin gand ler-zol,
Hag ober bleud gand trañcho'-kaol ;
Ha chañch ar hezeg en merien,
Arad an douar gand kelien,
Ober gwin gand siladur yod,
Hag ober baro gand eur ribot !...

*Suite trouvée à Prat
C'est toujours le dibale qui parle*

Bale en deiz, bale en noz ;
Ler kezeg ha ler moh ;
Kê war ar hroazhentchou,
Atak an dud a-vandennou ;
Sao arhoaz beure mad,
Eno 'teski kalz a draou mad :
Ampech alal lêz da ribotad,
Sorsi ar merhed d'vond war da lerh...
Gand skoulmou plouz kerh...

(Communiqué par M. Lopez, recteur de Plouleh).

Ar hemener tapet

Tostaet da gleved, hag e klevfet kanañ
Eur zon divertisant 'zo savet er bloaz-mañ ;
'Zo greet d'eur hemener yaouank
An hini 'oa gwall friant. **An hini : pehini er skrid orin. friant : galleg "friand"**
Tapet e' gand e vestrez, , p'oa oh ober al lez.
Ar plah-mañ aoa propig 'vid eur zervijerez : **propig : nêt**

‘N em stipañ re manifik, ma plije eksellant,
Ha d’ar hemener yaouank ispisialamant ;

N’halle mond e neb afer na oa ker kent hag hi,
Ouz he impotuniñ. Eun deiz ‘lavaras dezi :
« Me ‘garfe, ma mestrezig, galloud ho tebochi,
Kousked ganeoh eun nozvez, pa n’am-eus greet hini.
Me ‘raio deoh eun habit, pevar pistol ouspenn,
Ma dousig, ma harantez, e-barz en arhant gwenn. »

Ar plah a lavare, heb dond d’en em fachañ :
« Komzo’ gwerzed ‘zo frajil, n’hallan ket ‘n em fiañ,
Mar dalhjen-me an habit, hag ivez an arhant,
Neuze, nin ‘rafe afer, kemenerig yaouank...
Etre deg hag eunneg eur eh efom da gousked,
An dorjojo’ ‘vo serret, antren ne hallfet ket.

Mez me a roio moyen
D’aho sachañ gand eur gordenn ;
Ma gwele ‘zo uhel braz,
‘Barz ar pevare estaj. »

Neuze eh a ar hemener, na, joauz mad, en kêr,
Evid prenañ eun habit deuz ar haerrañ mezer.

An habit, pa e’ prenet,
‘N eur zerviedenn e’ paket,
Gand ar pevare pistol,
Soñjal ‘oa sur euz e daol.
Etre deg hag eunneg eur,
Eñ ‘n em gav, ar hemener ;
E vestrez ‘barz ar prenestr,
‘Vid hen gortoz ‘zo chomet.
« Arsa ‘ta, ma dous, ‘mezi, red e vo diwiskañ
Ho tillad, da gentañ,
Evid ma vefet skañv. »

Ar *justaucorps*, ar brago',
Ar boto' hag al loero',
A zo laket er baner ;
Ar plah o zav pront en êr,
Neuze hen sach, gand poan vraz,
Beteg an drived estaj :
« Ma daouarn 'zo sabatu ; **sabatu : morzet.**
Ne hellan sachañ mu. **mu : mui.**
Mar ne hallez digrapañ,
Dit-te 'vo ar gwasañ. »
Hag hi o staga ar gordenn,
Er prenestr, deuz ar varrenn.
Ar prenestr, neuze, e serras.
Ar hemener a chom en noaz,
E-pad an noz kravastel, **kravastel : a-istrbill.**
E n e roched, er baner,
O vriata ar voger.
Tapet 'oa ar hemener !
An deiz-war-lerh, ar beure,
Pa zavas deuz he gwele,
E tistagas ar baner hag hen laoskas da vale.
Ha ma 'nevoa da dremen
Dre ru ar gigerien :
Daro 'oa d'ar paour-kêz noaz
Beza debret gand ar chas !

Ar hloareg hag e vreur labourer

Distoufet ho tiouskouarn, na, da gleved eur zon,

An hini ‘zo bet savet, n’en-de’ ket heb rezon ; **An hini : pehini, er skrid orin.**

‘Zo greet d’eur hloareg yaouank ha d’e vreur labourer
O-deus plantet eur rozenn en ti eur miliner.

Mamm an daou baotr dizoursi a oa eun intañvez
Hag o hasas d’ar vilin, goude koan, eun nozvez ;

Na, ma laras d’ar hloareg : « Blammit ar miliner,
Rag ouz a beb eureuvel ‘h a gantañ an hanter. » **eureuvel : arreval.**

Pa arrujont er vilin, hag i goulenn malañ,
« Mar plij ganeoh, emeze, evid on oblijañ. »

« Peseurt e’ ho sahadou ? », eme ar miliner.
« Ed-du », eme ar hloareg, « ha neuze eureuvel. »
P’en-devoa ar miliner laket an ed er gern,
Eh eas ar hloareg dindan, al labourer war benn,

‘Vid ampech ar miliner da gas gantañ e droed.
Setu kenta finese a eure ar hloareg.

Penherez ar miliner, diouz e wreg kentañ,
A halvas he zad en ti, hag a laras dezañ :

« O ! bezet soñj, emezi, pa welfet an ed-du
Beza bleud d’ober krampouz, mar kavet leh pe du.

« Ne gredan ket, emezañ, am-be’ na bleud na brenn ;
Emañ ar hloareg dindan, al labourer war benn. »

« Tavet, ma zad, emezi, m' o haso a leh-se. »
Hag hi 'tistagañ 'r hezeg, o leuskel da vale :

Hag hi retorn d'ar vilin, o lared d'ar hloareg :
« Poent e' deoh, 'mezi, gwazed, mond war-lerh ho kezeg ! »

« O ! lest int », 'me ar hloareg, « n'ant ket e-mêz ar vro ;
Pa vefom prest da da zammañ, eun tu nin o havo. »

Setu an eil finese a eure ar hloareg,
Oh amari 'r sahadou, goude ma oant malet,

Ober eur sached fisel war beb hini ane'.
War zin kerhed o hezeg, e sortijont neuze.

Ar plah a yeas gand eur jarr david bleud d'ar zahad :
Pa welas an amaro', hag hi 'lared d'he zad :

« Red e vo stagañ ar sah en pign ouz eur gordenn,
Hag hen pilad gand eur vaz, a-uz d'eul liñsel wenn. »

Ar baotred a zo skuizet, ne oant ket eet pell meur,
Ha mond ar hloareg yaouank o lavared d'e vreur :

« Selaou, ma breur, emezañ, n'oun petra 'm-eus klevet,
Me 'gred 'mañ ar miliner o vahatañ e wreg. **vahatañ : vazata**

I o retorn da zelled dre eun toull 'oa en nor ;
Ne gredjont ket gand ar vez goulenn oute digor.

« Lez int, eme ar hloareg, ne chomfom ket e-mêz ;

Pa eo gobret on sahad nin em lod ar hrampouez. » **gobret on sahad : notenner skrid orin :prélevé le droit de mouture.**

« ... Sellet amañ, miliner, penaoz ez om glebiet !
Bet om dre oll o vale, ha kollet on hezeg. »

« Teñval eo deuz ar gwasañ, ha pell om deuz ar gêr ;
Fnoz e rankfom lojañ en ho ti, miliner. »

« Ma joa, ‘me ar miliner ! Beza ‘zo tri gwele :
Ma gwreg ha me en unan, ma merh en egile,

Ha setu aze eun all ha ne vez den ennañ.
‘H eer bremañ d’ober krampouez, hag ho-po da goaniañ. »

Pa oa debret o hoanio’, hag i ‘vond da gousked ;
Ar hloareg a dirohe, mez dre e vizied,

E welas ar benherez oh ober diou gram-pouezenn,
Hag o parañ eur roched en eur boned lien.

Amourouz ar benherez a glevoa, en noz-se,
Dond da ‘n em divertisañ ganti, en he gwele ;

Med ar hloareg a zantas, a yeas da doull an nor,
Skoas dousig warnezi, hag en-devoe digor,

Ar benherez a zoñje, pa zigoras an nor,
‘Oa an hini ordinal a houlenne digor ;

Hag hi o lared dezañ : « Deut en ho kwele prest,

Ha pa po debret ho koan, giwket ho roched fresk. »

Amourouz ar benherez, eun nebeudig goude,
Pa oa ar hloareg ganti, a erruas ive’.

Homañ, a zoñje ganti ‘oa ar hloareg yaouank,
O teurel en e vizaj kazi leiz he faotr-kambr.

Mond a eure ahane, heb dout e oa fachet, **dout : galleg “doute“**.
En eur leuskel mil malloz war galon ar merhed.

Gwalhi rankas e dillad kent mond dirag e dud ;
C’hwez ar hristen, peurvuia, a gustum beza pud.

¶a divun al labourer, hag eñ o tond e-mêz,
Na, ma sanats ‘oa e vreur en kambr ar benherez.
Ha selled ar finese eure al labourer
Da drompla e vreur kloareg ha gwreg ar miliner !

Pa retornas d’e wele, e tegasas ar havell
A-gichenn gwele an ozah, heb divuniñ ‘r bugel,

Er hostez all d’an oaled, da gichenn e hini.
Eun nebeudig da houde, ar wreg o tivuni.

Mond ‘eure ar vagerez e-mêz, da ‘n em êziñ,
Hag e oa c’hoant morgoudked pa retornas d’an ti ;

Troublet ‘oa e zantimant da wreg ar miliner,
Ma ‘h eas, diouz ar havell, daved al labourer.

N'hoh-eus ezomm da houlenn pa oa eet davetañ,
Hag eñ e-nevoa design da 'n em divertisant. **design : mennoz.**

Al louarn, pa dap eur yar, n'he laosk da redeg ;
Eun den e-tal eur feunteun na vir ket e zehed.

P'e-nevoa ar hloareg yaouank kemeret e goñje, **kemeret e goñje : eet e oa kuit gand heh aotre.**
Deuz a gambr ar benherez a deuas d'e wele.

Arru en-tal e wele, e kavas ar havell,
Hag eñ 'vond er hostez all, daved ar miliner.

Setu tromplet ar hloareg, gand e oll finese,
Pa eo diouz ar havell e chozas e wele.

Hag eñ komañs da hrommañ ar paour-kêz miliner.
« Divun, ma breur, emezañ, poent e' dim mond d'ar gêr.

Me na n'eo ket o kousked a ran ma zaolio' kaer,
Me a zo bet en noz-mañ gand merh ar miliner,

Hag am-eus bet diganti eur roched lien kaer,
Me a zo bet en noz-mañ gand merh ar miliner.

Hag am-eus bet diganti eur roched lien moan,
Ya, ha krampouez uoet ha lêz kaoulet d'am hoan. **uoet ; viou e-barz.**

« Jarni ! 'me ar miliner, terrupl out ifrontet,
Goude da fallagriach, mar deo gwir da lared, **fallagriach : torfed.**

Evid ma mez, emezañ, dodn c'hoaz da gontañ din ;

Bremañ am-bezo rezon deuz da ifrontiri.. »

Ar wreg, gand al labourer, ha da zevel he mouez :

« Foei ! penaoz, ‘mezi, breudeur, n’hoh-eus-hu ket a vez ? »

« Perag ? ‘me ar miliner, aze eh out ive’ ?

Maleur d’an hini ‘dapin, pa gollfen ma buhe’ ! »

An neb a welje ar hloareg hag e vreur labourer,

O dillad ‘tre o diouvreh, o fourkañ dre ‘r rivier, **fourkañ : o treuzi gand diêsted.**

Hag i en noaz o redeg, nemed o rochedo’,

Heb klask na tok na boned, na boto’, na loeo’ !...

« N’hoh-eus micher da houlenn, eure ar miliner

D’e wreg ha d’ar benherez, dañsal, hep kaoud soner. »

Ar ajiñ ‘ree ar miliner, o weled e oa bet

Al labourer, en noz-se, er gwele gand e wreg.

C’hoaz e-paeas boutaillad ar paour-kêz miliner

D’ar hloareg, evid tevel ha d’e vreur labourer.

En amzer e wreg kentañ, e-nevoa brud vad :

Den ebed ne houl kleved e ve anvet *dañvad*.

Notennou er skrid orin ; *dañvad* : *cornard* ; Il existe sur le même sujet un fabliau français dont l’auteur de notre chanson semble s’être souvenu.

Ar miliner hag e vatez

Didostait da gleved hag e klevfet kanañ
Eur zonig divertisant, 'zo savet er bloaz-mañ.

Greet d'eur miliner yaouank en-devoa bolante'
Da gousked gand e vatez. Konsideret en se !

Ar miliner a lare, eun deiz 'oe, d'e vatez :
« Mar karez dond er vilin da gousked eun nozvez,

Me 'ray dit en arhant gwenn pevarzeg pistolet, **pistolet : al liester evel e galleg ;**
Ha, mar na vezez ket kontant, eun habit violet. »

Margodig a lavare d'he mestrez, en deiz-se :
« Din-me a zo prometet kant skoed deuz ho leve ;

Na, kant skoed deuz ho leve a zo din prometet,
Ha mar karit o gonid, deoh-hu ez int gleet. »

« Penaoz 'ta, eme ar wreg, eh hallen ober se ?
Robardig, deuz ma homzo', ma mouez anavezfe. »

« Eur marhad divizou etr ezom a zo greet :
Eñ a barlanto ouzoh, na larfet ger ebed. »

Robardig a lvare d'e vatez, en noz-se :
« Deuz ho kened, Margodig, eur joa vraz am-eus-me ;

Deuz ho kened, Margodig, me am-eus eur joa vraz,
Ha, pa ve an tan er vilin, me n'rafen ket a gas ! a gas : galeg : de cas.

Kement a gontatamant am-eus deuz ho kened,
Ken a garfen-me warhoaz douariñ ma fried !... »

Robardig a lavare d'e vevel, en noz-se :
« « Ma mevelig, emezañ, savez-te a leh-se ;

Na za vez-te a leh-se, ha deus du-mañ ti mad,
Da vond daved ma matez, me 'm-eus he faeet mad. »

Ar mevel a lavare d'ar vatez, en noz-se :
« Euz ho kened, Margodig, eur joa vraz am-eus-me ;

Euz ho kened, Margodig, me am-eus eur joa vraz,
Ha pa 've an tan er vilin, ne rafen ket a gas ! »

« Me nan on mui Margodig 'vid na out Robard,
Me eo ar vilinerez, ha te a zo eur paillard ! »

« Tro Doue ! 'me 'r miliner, me eo an trompletañ,
Am-eus kerhet ma mevel evel an dogannañ ! »

« Hag an diaoul, emezi, a oa en toull da houg :
Mar na oaste ket dogan, evid bremañ eh out !

Ma 'ha bremañ da Gallag, pe d'eur gêr bennaket,
Da bremañ d'am matezig eun habit violet ;

Da brenañ da'm matezig eun habit violet,
D'am mevel am-bo eun tok, ha d'am gwaz eur boned ! »

(Kanet e Keramborg, 1848)

Les métiers

Son ar goukoug

Me 'zo ma ano ar goukoug,
Brava lapous a zo partoud,
A zo noz ha deiz o kanañ.
Da dud da 'n em divertisant,
Koulz d'an ezeh 'vel d'o gwrage' :
Oll am-eus soagn dimeuz ane'.

Da beder eur, kanañ bepred,
D'ar mevel da dorchañ 'r hezeg,

Ha da garzañ ar marchosi,
Da hortoz fïcha dijuni,
Evid ma vo prest, mintin mad,
Da vond d'ar park da labourad.

Da bemp eur, e kanan 'darre,
Da avertisañ ar gwrage'
D'ober sevel pront ar vatez,
Da horo 'r zaout, d'o has e-mêz,
Ha da ruskellad ar bugel,

A vez o ouelañ 'n e gavel.

Da hweh eur, e kanan 'darre,
Da zével ar re didalve',
Da 'n em skrapad, 'n em dihwennañ,
Da klask keuneud evid tommañ,
Ha da ruskellad ar bugel,
A vez o ouelañ 'n e gavell.

Da nao eur, e kanan bepred,
Da 'n em benta, da 'n em ficha,
Da vond d'ar bal da dañsa,
Da zével peder deuz o gwele,
Gand aon ver o hortoz ane'.

Da deg eur, e kanan 'darre,
Da averisañ ar gwrage'
Da lakaad ar yod er billig,
Ha da ruskelad bihanig ;
C'hoaz e laran : « Dépêchez-vous ! »
Rag an ozah a skañdalou. **skañdalou : skañdalo.**

Da greizteiz e kanan bepred
D'ar werzed da vond da gousked,
'D aleg o lein, bete merenn,
Ha, mar keront, e rant ouspenn : **rant : reont.**
Pep hini rey e volonte,
Ne zoursian ken euz ane'.

(Marharid Grenes. Gwenevezan, e-barz Bear)

Ar meliner, ar serjant hag ar hemener

Me ‘garfe beza studiet

War eur matier hag eur sekred **sekred : galleg, tra guz.**

Er bed a deir gondision,

Ar re a vlamer en peb feson. **Ar re : pere, er skrid orin. vlamer : tamaller.**

Da genta ‘r meliner ‘vez blamet

Diwar-benn ar bleud hag an ed ;

D’an eil, ar serjant, gand e bluenn,

A laka liou war baper gwenn,

Eh a war-mêz hag en kêr

D’ober chase da Bipi-Gouer ; **Bipi-Gouer : notenn er skrid orin : Pierre le Paysan.**

Ha d’an drived, ar hemener,

Diwar-benn an neud, ar mezer.

Etre e roched hag e gov,

Eh a gantañ eur pezh etof. **etof : galleg.**

Petra ‘ra ‘r meliner,

Pa gomañs e vicher ?

Mond da baotr-marh, mar nan eus den

D’hen iñstrui ha d’hen kelenn,

Da gas ar bleud, kerhad an ed,

Da deskiñ eva gwin ha poked d’ar merhed.

Hag ar serjant, gand e bluenn,

Pa gomañs, hag eñ ‘ra ouspenn ?

« O ! bremañ komzet euz ar paotr

Na respont na pillig na pod,

Marh na kazeg, porhell na gwiz,
Porpant, rohedenn nag hiviz,
Rañch na pal, na skudell,
Na loa, na kennebeud kontell ;

An ed er park hag an irvin,
An teil, ar fagot hag al lin
Hag erfin jeneralamant
‘R pezh ‘zo indan ar firmamant.

Mar ‘n-eus pouvoar digand eun all,
Ez aint gantañ oll, mad ha fall ;
Ez aint oll, ne vano netra,
Hag e lavar : *et cætera*.

Hag ar hemener, pa gomañs,
Hag eñ ‘ra e etal ervad ?
Evid laerez n’hall ket nemeur,
Rag e ver bemdez euz e heul :

Muzuret ‘vez an danveziou,
N’a gantañ ‘med ar bevennou.
Hag eun nebeud euz a beb liou,
A-weziou teir, a-weziou diou.

« Hag ar Meliner, pa gomañs,
Hag eñ ‘ra e etal ervad,
A-houde malañ eur sahad ?

P'antreo, er homañsamant,
Santel e vezo 'vel eur zant,
Prompt mad a ray, ha bleud munut, **munut notenn er skrid orin : fine.**
Hag a blijo meurbed d'an dud.

Med hemañ, deuz eur hostez all,
Pa deuer da glemm ha d'hen tamall,
Gand eun nao pe deg sermant,
Hemañ o rento oll kontant.

Ha prometi da Bipi-Gouer
'Vodidomajet gand amzer.
« Hag eñ a vezo chañjamant,
Goude ken liez a sermant ? »

« Ya, e-pad eur pemzeg devez,
E vo greet gwell, ar henta gwez,
Med pa zanto 'vo mar v ar brud
Euz anezañ, en-mesk an dud.

E troi eun tammig e eskob, **eskob : notenn er skrid orin : Cets ainsi que les meuniers appellent, je crois, le modérateur du moulin, qui fait tourner plus ou moins rapidement la pierre meulière.**

Hag e kresko 'n tamm en e hobr,
'Rei eun tamm zoa d'e wenterez,
D'ober bleud groz d'ar vagerez.

« Na, peseurt chañson 'vez kanet
Pa vez an tri den-mañ marvet ?
« Selaouet, me 'h a d'he hana,
Setu amañ ar psalm kenta :

« Marv ar serjant, benniget an eur !
Ar meliner, ar hemener, ‘zo eet d’e heul. »
« Na, peleh ez int-i eet o-zri,
Pa n’o gweler mui en ostaleri ? »

« An deiz-war-lerh m’int desedet,
‘Oant gwelet o-zri en noaz o redeg. »
« Gand petra int ken spouronet,
M’oant gwelet en noaz o redeg ? »

« Lusifer, priñs an droug-êlez,
A oa oute ken didruez ;
Ma n’oun penaoz e kavjent den
Na d’o zouten na d’o helenn.

Sao, serjant, sao-te al leh-se,
Ne fell da zen paea da dle ;
Karget e’ ar bed a laeron,
Er hoajou hag en hentchou don.

Ha te, Meliner, deus war e lerh,
Da val’ ar gwniz hag ar herh,
Bremañ zo unan er velin,
‘Zo eur fripon hag eur hokin. **hokin galleg “coquin”**

Hag e ve mezv, seiz deiz ar zun,
A-dal ar zadorn bet’ al lun ;
Mar ‘h e’ da hobr ganit, gwezall,
Gand hemañ ‘h a daou gemend-all.

Ha te, kemener, ‘zo indan,

Sao al leh-se, prompt ha buan,
Ma dillad, an dud d'o helkennou helkennou : **notenn er skrid orin : (aux basques ?)**
'Zo dibar foueltret a beziou. **dibar foueltret : lakaet.**

Gwell 've gand an dud ober gwaz
Eged na ve redeg en noaz.
Sao al leh-se, ha deus d'az ti,
Digor e' dor an ostaleri.

*

« Me 'zo Serjant, ne vankin ket
War e zaout ha war e gezeg,
Mar on-eus loened en e graou,
Euz a dri, me am-bezo daou. »

Hag euz a hwezeg, em-bo nao ;
Mar chom seiz gantañ 'vezo brao. »
« Ha me, eme ar Meliner,
Hen lako da goll e amzer.

Me hen degaso d'ar velin,
Euz an noz hag euz ar mintin,
Hen dalho eno, bet' an noz,
Ray dezañ gwall hobr ha bleud groz. »

Ha me, eme ar Hemener,
Pa 'z in gantañ da choaz mezer,
E-leh seiz gwalenn a vo red,
Me a rey dezañ prena deg,

Hag em-bezo diou ‘vid ma hont,
Aliez teir, heb aon na spont...

(Yann Guyomar, euz Duod)

Ar miliner

Eur miliner yaouank euz a vilin Lojo, **Lojo : notenn er skrid orin : Moulin en Trezelan.**
A-gichenn chapel Per, - goud a ret e ano, -
Hag en-deveus soñjet, dre m’en-devoa sujet,
Da skriva e huñvre en eur zon vrezonég.

Eun noz, goude ma hoan, me ‘oa bet o vale ;
Dre chaoser ma milin, na, me a dremene,

Pa glevis o kanañ eur vouezig trioñfant **trioñfant : galleg “tromphante“**
Evel mouez an êled, ‘vond gand an dour kourant, **an dour kourant : galleg : l’eau courante.**

Pa oan eet em gwele hag o tond da repoz,
(Me ‘gred ‘oa tremenet an eur a hanteroz)

Eur vouezig sarsonig **sarsonig : sarsonnet, e galleg**
Deuas d’am divuniñ...
Biskoaz a gaerroh gras
Ma lagad ne welas.

O weled ma mestrez, rouanez deuz an neñv,
Gand he êr grasiuz, he bizaj dizro din, **dizro din : troet war ma zu.**

‘N he dorn, eur boked lavand, **lavand : galleg “lavande“**

En e greiz eun diamant,
En giz d'eur mezelour :
Hen teurel 'reas en dour.

Na,, da daou deiz goude da wener ar mintin,
Me 'gavas ar boked en poull-rod ma milin.

Hep kaved neb chañchamant,
Dre nerz an diamant,
O vond gand an dour kourant...

(Incomplet. Kanet gand Marharid Philippe)

Ar miliner laer

Selaouet oll, ha selaouet
Eur zon 'zo nevez kompozet.

Diskan

O ! laer miliner
Laer, laer, laer,
O ! laer miliner
Miliner laer.

D'eur miliner laer eh eo greet
'Ya d'o zi da laerez merhed.
O ! laer miliner, *etc...*

Pa oa erru en toull an nor,
Ne grede ket goulenn digor.

O ! laer miliner, *etc...*

Ne grede ket goulenn digor,
Ne ree nemed skrapad an nor.

O ! laer miliner, *etc...*

Ma lare darn a dud an ti :
« It da digeri ‘n nor d’ar hi.

O ! laer miliner, *etc...*

Fañchoñ a ouie an tenor
‘Deuas da digeri an nor.

O ! laer miliner, *etc...*

Tad Fañchoñig a lavare
D’ar miliner, eun deiz a oe :

O ! laer miliner, *etc...*

« Degasit Fañchoñig d’ar gêr,
Me ho paeo an arhant sklêr.

O ! laer miliner, *etc...*

« Fañchoñig n’he ay ket d’ar gêr,
Na, ‘vo karget dezi he faner.

O ! laer miliner, *etc...*

Na, ‘vo karget dezi he faner
Kontrel da hini ar merser.

O ! laer miliner, *etc...*

Ar merser a zoug war e choug,

Fañchoñig a zougo a-raog,

O ! laer miliner, *etc...*

(*N. M. Ar Braz*)

Ar miliner dizourisi

« Deboñjour deoh, ma dous Yona,

Diga dop dop dop tapa fara farina

Doura doura dop !

Deboñjour deoh, ma dous Yona

Ha setu-me deuet ama'.

Dop : notenn el leor orin : **Ce refrain n'est qu'une onomatopée qui a la prétension d'imiter ce qu'on est convenu d'imiter le tic-tac du moulin.**

D'ho pedi da zond d'ar pardon,

Da lakaad joa en ho kalon. »

« Re vraz a ve din-me

Moned da bardona keit-se. »

« Re vraz enor deoh ne ve ket,

Pa 'z on deut d'ho ti d'ho kerhed. »

« Laket ho marh er marchosi

Me a ya d'en em haveï » : **d'en em haveï : d'en em ficha.**

« Deuit d'ar hreh da azeza,
Ha me a ya d'en em wiska. ;

Me 'ya da wiska kotillon
Da voned ganeoh d'ar pardon.

O tond d'ar gêr ahane,
Me a gonto deoh ma doare ;

Me gonto deoh ma zantimant ;
Kleved hoh hini am-eus c'hoant.

« Me 'zo unan a daou, a dri
Dimeuz ar baotred *sans souci*.

Unan a dri hag a bevar,
Euz ar baotred a hoari gaer ;

Me n'am-eus soursi a netra,
Nemed c'hwistellad ha kana,

Nemed c'hwistellad ha kana,
Kaoud ma milin da vala ;

Lakaad ma milin d'vond en-dro,
Ha starda merhed, a-wecho'.

(Lukas, mab miliner)

Son ar higer

Eur higer yaouank deuz ar Roh
(Ne larin ket e ano deoh).

‘Zavas eun deiz deuz ar beure
Evid mond d’ar foar da Gorle.

Pa antreas e-barz ar foar,
E varhatas eur goz annoar...

Na, ma oa greet ar priz total
Ar somm deuz a driweh real.

Pa oa ‘sevel gra ‘r Stank-Neve’,
He hoz jaritel a grene.

Ar paotr a zach, ar hi a grog,
Mond a ra ‘r goz vuoh war a-raog.

Pa oa savet en kreh ar hra,
Kana ha c ‘huistellad a ra.

Na, ma lere dre he c’huistell :
« Mar garri ar goz vuoh er gêr,

Mar garri ar goz vuoh er gêr,
Me ‘werzo pemp skoed pep kartier ! »

Pa pa ‘tremen ‘n ostaleri,
Eñ ‘staga ar vuoh deuz an ti.

« Ostiz, roit din eur chopinad,
Me ‘gred am-eus greet eur foar vad. »

Hag an ostiz a lavare
Na, d’ar higer yaouank neuze :

« Pae da skodenn, ha kee d’ar gêr,
Tremenet out da vestr kiger...

‘Mañ da goz vuoh kouezet a-blad,
Hag astennet he fevar zroad ;

Astennet he fevar garr ganti,
Hi hanter debret gand da gi !... »

(Françoise Bidew, Planiel. Miz Gwengolo 1888)

Son ar hemener

Kemenerien, patred a wri,
Roule dira lan lire !
Eun etat trist eo hoh hini
Roule dira lari lon la
Roule dira lan lire !

Eun etat trist eo hoh hini,
O veza bemdez ‘n ti-mañ-ti !...

P’antreo ‘r hemener en ti,
E klasko afer deuz ar hi ;

Ma laro ‘r hi ‘vid e rezon :
« Diwall, ma mestr, deuz al laeron ! »

Pa ya ‘r hemener brein d’e lein,
E frol e gov, ‘kraññ e gein :

E daouarnigo’ ‘vo kropet,
Evel krabano eun toñseg ;

Ar hemener, diwar e wri,
A debro yod kement ha tri.

Ma laro ar wreg d’he matez :
« Gra da hemañ soubenn al lêz ! »

P’o azezet war e varlinn **varlenn** ; **ar hokin** : galleg “coquin”
Neuze ‘fredono ar hokin !
Ne davo tamm ‘hed ‘pad an de’
Da droug-komz deuz eur re pe re ;

Ne davo tamm ‘hed ar zun,
Da droug-komz deuz e werz-butun.

Ar hemener, en eun ti mad,
N’ra ‘med kana ha c’huistellad,

Bounta e benn er prenestrou,
Gervel ar merhed d’an dañsou,

Pa ya ‘r hemener d’an dañso’,
‘Karg e hodell a veskenno’ :

Neuze ‘lare ar merhed koant :
« Setu arri paotr an arhant ! »

Ha ma laro an eil d’eben :
« Ar hemener a vo ma den ! »

Ar hemener n’eo ket eun den :
Med eur hemener nan eo ken ! :

Ha ne gle beza interet
Na ‘barz ar park, nag er vered,

Med ‘barz eun tammig douar kerh,
Ha chas ar baron war e lerh ;

An diveradur deuz ar gwez
‘Vo ‘n dour benniget war e vez.

(Marie Yanno. Kergabin. iz Gwengolo 1888)

Kemenerien Langoad

Daou gemener yaouank a Langoad
Ramazi, ra mazen,
Daou gemener yaouank a Langoad
A zo deut du-mañ da labourad.

‘Oant ket antreet mad en ti,
O-deus goulet o dijuni.

Peb a greunenn, peb a vouchenn vouchenn : henaouad.
'Deus debret ar gemenerien.

Ma lavare an ozah d'ar wreg :
« Ar re-mañ 'zo re ger o boued. »

Ma lavare ar wreg bepred :
« 'Vid eun devez ne zantfom ket. »

P'oa sonet deg eur e Runan
'Oa lakaet ar yod war an tan.

Leiz 'r gaoter vraz beteg ar hrignenn
'Deus debret ar gemenerien.

Ma lavare an ozah d'ar wreg :
« Ar re-mañ 'zo re ger o boued. »

Ma lavare ar wreg bepred :
« 'Vid eun devez ne zantfom ket. »

P'oa sonet seiz eur e Runan
'Oa laket ar pod war an tan.

Peb a gartier kig-sall, peb anduillenn,
'Deus debret ar gemenerien.

Ma lavare an ozah d'ar wreg :
« Ar re-mañ 'zo re ger o boued. »

Ma lavare ar wreg bepred :

« ‘Vid eun devez ne zantfom ket. »

« Tap din an alhwez a leh-se,
‘Vid ma roien arhant deze. »

Peb a driweh diner ‘deus bet,
Peb a voned bihan ‘deus greet.

(Charlez Mallegol. Montroulez.)

Grwah al linad

(Son ar mesaer moh)

Arsa eta, ez an da ‘n em lakaad kaer !
Me ‘gred ‘z on eur paotr brao, evid eur mesaer.

Med bremañ, pa medi al loened o peuri,
Am-eus c’hoant da voned eun tu da bourmeni.

Kouslkoude pa deuan da ‘n em goñsideriñ,
Am-eus eur vicher fall, an hini ne blij ket din, **an hini : pini er skrid orin.**

Rag falla da vicher a gement a gaveft,
Eo mesaer ar zaout, ar moh, pe an deñved.

Me o haso d’ar gêr hag o lako er porz,
Hag o laosko eno, ne roan ket a forz ;

Ha neuze me ‘yelo da weled ma mestrez,
En fedot he gweled me en em gav diêz.

Pa ‘z an da weled merhed, oll e lavaront din :
« Sellet paotrig ar moh ! ober ‘ra din c’hoarzin !

Koulskoude ar merhed em halon a garan,
Mui evid kement tra a zo ‘barz ar bed-mañ.

Me am-eus eur vestrez hag a zo deread :
Evel diou voull hillo’ ez eo he daoulagad ;
He muzel estonuz, he genou ‘zo eur forn,
Ha, war ma feiz, he fri ‘zo kement ha ma dorn.

He diouharr ‘zo gweñvet, he zreid ‘zo skarbet,
He horv ‘zo teo ha berr, he bizaj pikotet.

Honnez ‘zo eur plah vrao, hervez ma zantimant,
Rag honnez ‘zo êzet, ‘viti na eo koant ;

Hag evid kement-se, me he har dreist pep tra ;
Pa welan anezi, me am-bez kalz a joa.

Ha me ‘yelo bremañ evid he saludiñ,
Neuze me a welo penaoz e ray ouzin.

Dleoud a ra beza raviset ma spered,
Rag me ‘zo eun den brao, na, pa ven ‘n em wisket ;

Evidon da veza mistr an deñved,
Me ne dlean foueltr tra da nikun war ar bed.

Laro neb a garo, pa ven ‘n em gempennet,

N'on ket divalo ! – Ya, red eo din moned...

Annaig al Loarer, ar vesaerez saout,
Honnez eo a blij din, hag a rankan da gaoud.

Koulskoude eur vatez a zo 'barz an ti-mañ,
Hag a blij din ivez, pa he honsideran.

Koanta da blah yaouank ! Daoust a beleh ez eo ?
Me a garfe a-walh beza en he graso'...

Med me 'wel Anna o tond : bremañ ni a gomzo ;
Hag e welin hag-eñ 'πlijo dezi ma homzo'.

« Demad deoh, ma mestrez, o ! ya, a galon vad,
C'whi a zo war ar bed plijadur ma lagad/ »

« O ! ya, grwah al linad gand an oll on anvet,
Ar vraoa feumelenn a gement 'zo er bed ;

Me a zo a dra zur dimeuz a galite ;
Ma mamm 'oa bastardez, ha me a zo ive' !...

(Notenn el leor orin : La chanson du gardeur de pourceaux, dans Sainte-Triphine, mystère breton)

Son ar boutaouer-koad

Ar verh Vargod a zo laeret
Ya ! ya !

Ar verh Vargod a zo laeret (*diou wech*)
Gand eur boutaouer-koad eo eet.

Eet eo gand eur boutaouer-koad
D'eur lojenn blouz, da greiz ar hoad.

Ar verh Vargodig a ouele,
Ne gavfe den he honsolje,

Ne gavfe den he honsolje,
Ar boutaouer, hennez a ree.

Henez a lavar dezi bepred ;
« Tavet, Margod ! na ouelet ket !

Tavet, Margod ! na ouelet ket !
Koad d'ober tan ne vanko ket ;

Koad d'ober tan ne vanko ket ;
Bleud d'or krapouez, ne laran ket.

Pa vanko dour, me 'yel david ;
Pa vanko boued, me 'yelo kuit. »

« Ma vijen dimezet en ti ma zad,
Me 'm-ije greet eur fortun vad.

'M-ije bet mab Kergadiaou,
'Nevoa daouzeg kougon en e graou. **kougon : tirvi.**

Hag eur marh lard, er marchosi ;

Boutaouer koad ‘n-eus foueltr hini.

Sabotier koad n’eus hini ane’,
Med leiz Lojenn a vugale.

Ar boutaouer-koad, pa labour,
N’eus ket afer da evañ dour ;

Mez ar gwin ruz hag ar gwin gwenn,
Ar gwin-ardant, leiz ar werenn.

(Kanet gand François-Marie Josse, Pederneg)

Ar zoner

Eun amourouzig am-oa bet ;
Soner e oa, ne ou ien ket.

Ma ‘tapoud ma dorn war e hodell,
O santoud penn at grosunel ; **grosunel : sardonenn.**

Tapoud ma dorn war e hodellou,
O santoud penn e oustillou.

Ha me o houlenn dioutañ
Piou a zone gand ar re-mañ.

« Ar mab a zon gand ar re-ze
A vevje gwreg ha bugale.

An neb a zo ar biniou,
A rank kad kalz a oustillou :

Eun ibil beuz en e henou,
Ha war e zaouarn eur frenjou, **frenjou : frezillon.**

Dindan e gazell eur sah-ler,
Ha gwaskañ warnann dre voder ;
Eur goz krounel war e skoa' ;
Joausaad an dud yaouank a ra.

(Mare-Jeanne Le Du. Keriti)

Ar Gallig

Ar Gallig a lavare, na, pa oa kpan aozet (*diou wech*)
koan aozet :

« Fouetet ganin ma hant skoed,

Ma hant skoed, pa oa 'n e basion, **notenn er skrid orin : passion st ici employé dans le sens souffrance, agonie.**

'n e basion :

Tapet din ma biniou,

Biniou, biniou,

Ma tennin eun taol son.

Tapet din ma iniou 'zo du-ze war an arh,
-Zo a-walh

Ma sonin d'an dud yaouank,

Tud yaouank, tud yaouank,

‘Vid ma tañsfont o gwalh.

Micher an dudjentil ‘zo chaseal ar had
-moarvad.

Ha micher an dud yaouank,
Tud yaouank, tud yaouank,
‘Zo rouli an ebat.

Micher an dujentil ‘zo chaseal lujiri,
ri-ri ;

Ha micher an dud yaouank,
Tud yaouank, tud yaouank,
Kondui polizi.

An neb ‘n-eus polizi, m’hen ped d’o faka kloz,
-d’an noz

Rag er gêr-mañ ‘zo kijer, kijer : kizier.
’Zo kijer, ‘zo kijer
O vale euz an noz.

(Juliette Moenner, Erge-Gaberig)

Son an nezerez koz

Ma harr ha ma halapousenn, **kalapousenn : koef greet e plouz.**
Ha ma horv-justin lien gwenn, **ma horv-justin : korvenn.**

A vezo toud d’am mab kloareg,
’Vid ma hallo mond da veleg ;

Ha ma skuillou, ha ma loaio',
Toud eh int gantañ war eun dro ;

Ha ma hoz astell ha ma brae,
Ha ma hoz kribino', goude...

Ha pa vezo eet da veleg,
Me a vo en robenn gwisket,

Ha ma boto » 'vo rubanet,
Ha ma honiletenn frizet.

Hag eur goferenn war ma fenn
Evel hini eun dimezell.

(Fanchon Mao, Planiel)

Son ar patatez

Mar halljen goud ar feson, am-bije kompozet
Eur chanson 'vid eloji an trevad benniget
An hini 'doug ano dimeuz a batatez, **An hini : pehini er skrid orin.**
Rekour ar bobl en añtie, en kêr ha war ar mêz.

Ganto e larder moh, ar zaout hag ar hezeg,
An dud diou wez bemdez 'vid pañsion reglet.
Enaouet 'n em gavfem, gand deizou meurlarjez
Tremen hep patatez, da noz ha da greizte.

‘N em goñzoli a hallom, rag pa vo tremenet,
E teuio ar horaiz, hag e vefont peillet,
Diou wez bemdez, en plasou, ha teir, en plasou all :
Pask d’e goulz a arruio, en amzer ordinal.

Eun amzer a blijadur e’ ‘r chañchamant soubenn,
Hag eur foueltrenn kig-sall gand eur batatezenn ;
C’hwi ‘rey nerz ha kouraj d’ar paour-kêz labourer
Da labourad an douar, ma vo patatez kaer.

Netra nan eus en douar a brodu evelte ;
‘Benn ma vank ar re goz, eh arri ‘r re neve’.
Na oufen rei deze a gaerroh elojou,
Pegwir ‘lakan aneze mestr an treval er vro.

Gwezall’oa ar gwiniz estimet ar muiañ ;
Bremañ e’ ar patatez a hone warnezañ.
A-raog ‘ve mad ar gwiniz, a ranker hen krazañ ;
Ha pa rafe glao, avel, pa ve ‘r houlz d’o zennañ,
Eh haller o farei ha dodn d’o zaovetaad,
Hag an ed, pa vez glebiet, ne ra ket a voued mad.

Me ‘m-eus klevet eun den en hent o lavared
En-doa laket patatez ‘barz en plas eur hant ed,
Pa deuer d’o zenna, lakaad o charread,
E-neus bet da denna nao dumporellad vad.

Mar karet, e lavarfet e kontan marvallou ;
Oll dud ma zi ‘zo kontant da voned da destou,
Hag am-eus tri mevel hag ivez diou vatez,
Oll o-deus sikouret lojañ ar patatez.

Lezom ar batatezenn da gemer he renoz ;
Euz ar beure he foazer, da greizte' ha da noz,
Ha larom 'vid on rikour, en kêr ha war ar mêz,
An oll a vo maleuruz, mar mank ar patatez.

Ar beizanted gand o lêz a lonk toud tomm-skod,
Pez ha pezh, 'barz 'n o horv, ar re 'n 'neze 'zo komod ;
An dudjentil, er hêriou, o froboa delikad,
O has d'ar forn d a boahad, mez gand eun tamm kig mad.

Kanom a vouez uhel : Enor d'ar patatez,
A laker war an daol a-raog ar plad krampouez !

(Kanet gand Mari-Jann Marzin, Pederneg, Miz Gwengolo 1888)

Son ar baourentez

Tostaet, kompagnunez, ha gand pasianted
Deut da gleved eun disput a zo nevez savet,
'Zo greet tre ar baourentez hag ar binvidigez,
'Klask goud an hini aneze 'honeje ar "procès". **an hini : "pini" er skrid orin.**

Da genta, ar pinvidig a zerr e oll voyen,
Ha gand eur serten malis, diwar goust ar bevien.

Moned a ra ar paour-ma' e-tal dor ar pinvidig,
Mond a ra d'hen saludi, gand eur vouez manifik :

« Demad deoh, ma faeron, setu-me deut d'ho ti. »

« Na deu ket d'am saludi gand seurt efroñtiri ! »

Karget ez eo an hentchou anoh, a-vandenn **anoh : anezoh**
Ha mar karfen lodenni, mann ganin ne vano !

Kerz a leh-se, emezañ, peotramant m'az kaso
Gand ar vaz a zo em dorn, ha keit ma pado !

Kerz a leh-se, emezañ, dimeuz a-dro ma zi,
Pe me a leusko warnout ma hi braz,d'az tebri !

C'hwi 'ouie 'walh, emezañ, evid kemer maouez,
C'hwi 'pije bugale, ha kalz a baourentez.

« Mar am-eus-me bugale, o 'm-eus digand Doue,
'Vid lakaad ar pinvidig da zalvi e ene.

N'hoh-eus ket soñj, ma faeron ar pez a hoarveze
Na, gand ar falz pinvidig, o tastum e danve' ;

Na, gand ar falz pinvidig, o tastum e voyen,
Ha gand eur serten malis, diwar-goust ar bevien ?

« Distro ama', ma mignon, ha me a ray dit-te
Nag eun draig bennaket brema' da gas deze ;

Ha ped Doue evidon, ma'z am oll da repoz,
'N eur veli 'n aotro' Doue, en gloar ar Baradoz !

(Eul labourez koz)

Chansons de soldats et chansons de bord

Paotr e vleo melen

Mab eun itron a Lannuon

La, la

‘N-eus eur pennadig belo melen (*diou wech*)

‘N-eus eur pennad bleo melen-koar,

A dap dezañ bet’ an douar.

‘Baoe, ouspenn bloaz nan int krennet,

Med er bloaz-mañ e vont touzet.

Med er bloaz-mañ e vont touzet,

Nag a-benn tennañ ar billed.

‘Roue Charlez ‘n-eus komañdet

Kreski o fae d’ar zoudarded ;

A zaou wenneg ha daou liard,

‘Kresko e bae da Yann Zoudard !

(Marharid Fulup)

Son soudard

Mar gan-me biken d’an arme,
Treidadira, ladi radireno !

Mar gan-me biken d’an arme,
Me am-bo eun habit neve’.

Eun habit nevez penn-da-benn,
Eun inkane ouz ma dougen.

Eun tok a dri horn war ma fenn,
Ha war e lein eur blumachenn.

Eur zabrenn noaz ouz ma hoste’,
Evid mond ‘trezeg an arme !
(Marharid Olier. Pludual)

Koñskrived Logivi

Selaouet, ha me ‘gonto dah, **dah : deoh**
Ne hallan ke hen nah, *(diou wech)*
Tenor an amour, ha pa gomañs kregiñ,
Dibaot ar wech ma haller hen torriñ.

Me ‘m-eus karet fidelamant

Eur plah fur ha prudent,
Ha koant dreist an oll verhed, heb ofañsiñ hini,
E-leh ma varche, ne garen nemeti. **varche : vale**

Me ‘m-eus choazet eur vestrez koant,
Eur plah fur ha prudent ;
Kened a oyen, ne tra ne vanke dezi :
Pebez plijadur dond d’he hoñsideri !

Med arru eo ar mandat, **ar mandat : an urz**
E-touez ar baotred vad
Da dennañ d’ar billed, en faveur ar Roue,
Doue da goñsolo neb a degouezo de’ !

Na, pa oam en kêr asamblet,
Eun tri-hant a baotred,
Eno ‘oa hirvoud, chargrin ha melkoni,
Da houd piou ‘vije soudard ‘vid parrouz Logivi.

Pa oan er gambr, pront da dennañ,
Me o komañs krenañ,
O soñjal em halon, em spered,
E vijen soudard, ha gwir am-boia soñjet.

Pa oe degouzet ar billed din
Ha me da deploriñ
O ! Gwerhez Vari ! degouezet ar billed din,
Setu-me koñskrit ‘vid parrouz Logivi.

Roet ‘oe dim eun tamm koñje,

‘Vid mond d’ar gêr neuze,
Da lared adieu, kerent ha mignoned,
Ha da gimiada digand on mestrezed.

« Demad deoh-c’hwi, ma dous Mari,
Degouezet ar billed din ;
Arru an amzer ma vo red ho kuitaad,
Hag ho tilezel, marteze evid mad ! »

« Ha posubl ‘ve, ma zervijer,
‘Ve kollet on amzer,
Hag on joaustez troet ‘barz en glahar !
Me ‘garje bezañ ‘n-kreiz kalon an douar ! »

« Mari, na lavaret ket se,
C’hwi ‘h-eus ho liberte
Da choaz ho tezir, en parrouz Logivi,
Ha me ‘zo bremañ dindan o domani.

‘N ker liez plas ma valein,
Am-bo soñj a Vari ;
Na noz na deiz na yey deuz ma spered,
Pa soñjfet ‘n nebeutañ, me deuio d’ho kweled.

Mari, en ho oll bedennou,
Bezef soñj ahanon,
Ha ma retoran c’hoaz d’am bro birviken
Me ‘dalvo deoh-c’hwi en-keñver eur hristen.

Adieu, ospital ar Roue,
Me n’ho kwelin goude ;

N'am-bezo pelloh nep sort plijadurez
O pourmen 'drezoh en-keñver ma mestrez ! **drezoh : dirazoh.**

Adieu, porz Brest ha Rekouvrañs,
Eh an da gitaad Frañs,
Ar Roh, Landerne, Kastell-Paol, Montroulez,
Landivizio, 'tremenenn aliez !

Adieu, kerent ha mignoned,
C'hwi ne bartifet ket :
Kanet eur zonig evid 'n em rekreriñ,
M'hen graio ivez, pa vin en Frañs.

(Plouared)

Son soudard

Tri faotr yaouank deuz ar hontre
A zo partiet d'an arme ;

O-zri d'an arme partiet,
Hag o-zri eh int glaharet.

Abalamour d'o mestrezed,
Ar re a zo er gêr chomet. **Ar re : pere er skrid orin.**

Ar yaouankañ deuz aneze
A deu da houlenn e goñje :

« Koñje, kabiten, a houlan,

Evid moned d'ar gêr bremañ,

Na, da weled ma dous Annañ
Am-eus klevet lared zo klañv.

Ar zoudard yaouank a lare,
'N ti e vestrez pa arrie :

« Demad ha joa 'barz an ti-mañ !
Ma dous Annañ, peleh emañ ? »

He c'hoar Mari a oa en ti
A respontas neuze 'viti :

« Anna∞, 'zo marv ha douaret,
Hag ivez ma hoar all Jannet. »

« M'e'marv Annañ, n'e' ket gand joa,
Med gand keun d' 'n amourous 'devoa.

Kimiad soudard ar Republik

Selaouet hag e klevfet, hag e klevfet kanañ
Eur zon a zo bet savt a-nevez er bloaz-mañ ;

'Zo greet da daou den yaouank a barrouz Pleuverit,
Evid ar bloavez daou dimeuz ar Republik ;

Evid ar bloavez daou deuz a Republik Frañs,

Kent 'vid lared davanñtaj, me 'h a d'he homañs.

Diganeh e houlenan eskuz, kompagnunez,
Me ne gomzin deuz a den nemed deuz ma mestrez...

Na, oa en noz diarraog ha ma oa partiet,
An noz Pardon Pleuverit, e-neus bet lavaret :

« Deus ganin-me, kamarad, deus ganin da vale,
Rag me 'rank kimiadi ouz ma mestrez, fete' ;

Me a ran kimiadi fenoz ouz ma mestrez,
Rannañ a ra ma halon gand an dristidigez.

P'arrias e-tal an nor e-neus bet remerket...
« Aotro' Doue ! emezañ, kalon diskoñzolet,

Serret e' an dorjou, eet an dud da gousked ! »
« Tav », a lar e gamarad, na em diskoñzol ket ;
Me a skoio war an nor, ma vo dit digoret, »

Hag eñ skei daou pe dri daol evid goulenn digor,
Ha doned an hini goz da zigeri an nor.

En eur antren 'barz an ti, noz vad e-neus laret,
En eur houlen digante hag i 'oa yah bepred.

Hag i a respont dezañ 'oant yah, braz ha bihan,
« Ha c'hwi, 'mezi, gwerzed yaouank ? Didostaet d'an tan ! »

Ar boan, an dristidigez e-nevoa en e spered

Ha komz gand e vestrez e-neus bet goulennet.

Ma sav ‘n hini goz neuze, na, war bank he gwele ;
« Ma merhig kêz, emezi, savet-c’hwil a leh-se ;

Ma merhig kêz, emezi, savet-c’hwil a leh-se,
Da gomz gand eun den yaouank, a zo arri aze.

Den ne oar’mede o-daou, ha Doue ‘zo en neñv,
Ar boan ‘zo o separi diou galon ‘n em gare.

Lavaet on-eus dezi, e-barz eur ger neve’ :
« Pa vin en-kreiz ar brezel, hag en-kreiz an arme ;

Pa vin en-kreiz ar brezel, hag en-kreiz an arme,
‘Vid n’ho ankouain ket, ma dous, ma harante’ !

Gand ar Rekizision ar gwaz ‘zo partiet,
Hag ar plahig dezolet er gêr a zo chomet ;

Hag ar plahig dezolet er gêr a zo chomet,
Hag hi a ouele doureg d’he amzer tremenet.

Eun devez deuz ar beure e savas mintin mad,
Hi o kleved eun evnig o kanañ ‘bazr ar hoad ;

Hag hi o tostaad d’a bod e-leh ma kane gê :
« Ha te a nijfe ‘vidon, beteg penn an arme ? (*diou wech*)

Da houd hag eñ ‘zo beo c’hoaz ma dous, ma harante’ ?

An evnig, p'e-neus klevet, dezi e-nesu laret :
« Na, skrivet ho lizero', Fañchonig, pa gerfet ;

Na, skrivet ho lizero', Fañchonig, pa gerfet,
Ha me a yelo d'o has an iñstant ma vont greet »

Na g, al lizero' 'n e veg d'an evnig 'zo laket,
En treuzeg Metz Sant-Laurañs gante ez eo eet...

(Kanet eKeramborn)

Notenn el leor orin : Le poète aura compris Metz Sant-Laurañs au lieu de Metz en Lorraine.

Distro eur zoudard

O tistrei euz eul leur neve',
Me am-oa greet eur bromese :

Eur plahig koant 'm-boa rankoñtret,
Hag a oa plijet d'am souhet :

Ha me o houlenn diganti :
« Kontant e veh da zimezi ? »

« Yaouankig mag 'n em gavan
Da zimezi c'hoaz, er bloaz-mañ. »

« Eur mouchouer seiz ruz fleuriet,
Ouspenn, eru walenn alaouret,

Mar hoh fidel d'ho promese,

Merh yaouank, setu-int aze !

Me ah a bremañ d'an arme,
Na, da zervij ar Roue ;

A-benn daou vloaz pe eun tri,
Me a deuiio d'hoh eureji »...

Setu an daou vloaz tremenet ;
He zad e-neus he dimezet

He zad e-neus he dimezet
D'eun den koz ha ne gare ket.

« Evid senti euz ho komzo',
Ma zadig, me hen kemero ;

Me hen kemero 'vid pried
Mez kousked gantañ ne rin ket ! »...

Pa oa an hanternoz o son,
Hi o kleved mouez eur hleron ;

Hi 'kleved mouez he servijer,
'Oa o retorn euz ar brezel.

An nor pa 'deus bet digoret,
En he herhenn e' bet lampet ;

En he herhenn e' bet lampet,
Ar plah kerkent a zo marvet.

Neuze, d'eur mevel 'oa gantañ,
Hag a larer Pier anezañ :

« Pierig, ma mevel, sent ouzin,
Kemer ma hleze, gra ouzin !

Setu aze ma oll arhant,
Ive' ma oll akoutramant !

Kerz d'ar gêr ha lar d'am herent
E vin marvet er rejimant ! »

N'oa ket e her peurlavaret,
En e gichenn eh e' marvet...

Ha setu eun intañv koz greet, intañv : intañvez
An noz kenta deuz he eured.

(Marharid Fulup)

Son martolod

Pa veh-c'hwi, ma mestrezig,
'N eur gwele, kousket mad,
Me a ve, ma mestrezig,
O lavigañ, 'n eur vag.

Pa veh-c'hwi, ma mestrezig,
Dre an asambleou,

E ven me, ma mestrezig,
O pakañ ma goueliou.`

(Marguerite Conna. Pludual. Miz Eost 1889)

Merhed Keriti

Selaouet oll hag e klevfet (*diou wech*)

Eur zon ‘zo neve’ kompozet :

Ehamptira, tra la lalaire,

Ehamptira, tra la la la !

Eur zon ‘zo neve’ kompozet :

Da verhed Keriti ‘h e’ greet.

Me a wel merhed Keriti

O tiskenn gra an Abati ;

Gante ‘zo panerado’

Krmapouez gwiniz, boutaillado’ !

Ar habiten a lavare

Na, d’e vartoloded neuze :

« Lezom ar chaloup war ar flod,

M’efom ganti da vord an aod ;

M’efom ganti da vord an aod,

Daved ar merhed ‘zo ‘n o hoant paotr.

Ma vije bolonte’ Doue,

‘Vije amañ ‘ Douar Nevez !

Ma vije bolonte’ ar Werhez

‘Rajem amañ on feskerez **feskerez : peskeaerez**

‘Rajem amañ on feskerez

Etre ar Yalh ha Molanez ;

Etre ar Yalh ha Molanez ;

‘N ti Jan Hamon, ar zalerez ; **ar zalerez : an hini a zall ar pesked**

‘N ti Jan Hamon, ar zalerez,

‘Teufem d’ho kweled aliez.

Adieu Perroz ha Pleraneg,

Santez Barba, Beg an Drinded !

Adieu Penn-Briad, evid mad,

Adieu, ma dous ! ‘h an d’ho kuitaad.

(Erwan Richard. Pempoull)

Notenn el leor orin : Cette “Chanson de bord“, l’une des rares que l’on puisse encore recueillir en Bretagne, m’a été chantée à Paimpol par un vieux pêcheur de morues, Yves Richard,, qui ne compte pas moins de 46 campagnes de Terre-Neuve. – Kérity est un bourg de la banlieue paimpolaise ; l’Abbaye dont il est question plus loin est celle de Beauport.

Paotred an Oriant

Gwel kenta

Diwar ma skoan, en toull ma dor,
Me 'wel ma dousig war ar mor :

Me 'wel ma dous, me 'wel ma hoant,
Me 'wel ma oll gontantamant !....

Martoloded an Oriant
A zo meurbed paotred friand ;

Med n'o-deus ket kalz a enor,
Laerez plahed euz toull o dor.

Laeret o-deus ma dousig koant,
Da gas gante 'n o batimant.

Ma dousig yaouank a ouele,
Ne gave den he honsolje,

Ne gave den he honsolje,
Nemed ar habiten a ree.

« Tavet, merhig, na ouelet ket !
'Vid ho puhez ne gollfet ket ;

'Vid ho puhez ne gollfet ket,
Hoh enro c'hoaz ne laran ket.
Euz ar mmez traol e koanfom,
Er memez gwele e kouskfom. »

Ar plah yaouank neuze 'laras
D'ar habiten 'vel m' hen klevas :

« Gwell eo ganin kant gwech mervel,
Hag en-kreiz ar mor em deurel ;

Hag em deurel en-kreiz ar mor,
Kentoh evid koll ma enor !

Kentoh evid koll ma enor
A zo sur ar gwella teñzor !

Rag an enor, pa vez kollet,
Evid heb klask n'hen kaver ket.

Nann, n'hen kaver ket er marhad
Da brenañ sahad ha sahad !

Kaer zo hen klask, n'hen kaver ket
Da brenañ en neb leh ar bed. »

Ar habiten a lavare
D'e vartoloded en deiz-se :

« Kaset ar plahig-mañ d'ar gêr,
Rag me n'on ket eur preizer ;

Eur preizer biskoaz nan on bet,
Ha ne vin ket biken, me a gred. »

(Kanet gand Cluade Kiguer, e Montroulez d'ar 15 a viz C'hwevrer 1879)

Martoloded an Orient

(Eil gwez)

En Orient ‘zo ‘n em gavet
Eur vatimant karget a ed ;

Eur vatimant karget a ed ;
Deut oll, merhed hag he gwelfet. »

« Mordead, pegement an ed ? » **Mordead : martolod.**
« Seiz livr, itron, am-eus kavet ;

Seiz livr, itron, am-eus kavet ;
Deuit war ar pont hag e welfet. »

Ar habiten ‘laras neuze
D’e vartoloded, en deiz-se :

« Bountit d’ar frank, martoloded, frank : pell er mor
Eur plahig koant am-eus tapet. »

Ar plah youank a lavaras
D’ar habiten, pa hen klevas :

« Klevit, me ‘zo merh d’eur baron,
Ne gouskan ket ganit, paotr goudron ; **goudron : ?**
Me ‘zo merh eun den a enor,
Ne gouskan ket gand tud a vor ;

Me a zo merh d’eur huzulier,
Ne gouskan ket gand eur preizer ! »

Ar habiten ‘laras neuze
D’ar plah yaouank, pa he hleve :

« Klevit, plahign’ hourdrouzit ket,
Kerkoulz ha c’hwi hoh-eus kavet ;

Rag me ‘zo mab eur preizer mad,
Hag on-eus c’hweh biz war bep troad ;

Hag a beb amzer ma zud-me
O-deus bet talvezet ho re.

Matoloded an Oriant
A zo meurbed paotred friand,

Med n’o-deus ket kalz a enor
Larez eur plah a doull he dor.

(Fanchon Mao. Planiel)

Doare all

En Iñor-Louis ‘zo diskarget
Eur vatimant karget a ed ;

Eur vatimant karget a ed,
A winiz ruz marigellet **marigellet : brizhellet**

Eun dimezell goant deuz a gêr,
Ha merh eur grocher braz mezer,

Ha merh eur grocher braz mezer,
'Diskenas war bord ar rivier.

« Dimezezll goant, ma teziret,
E-barz ar bord e tiskennfet.

E-barz ar bord p'e' diskennet
Ar habiten dezi 'n-eus laret :

« Dimezell goant, ervad soñjet,
Penaos ganin-me e chomfet. »

An dimezell goant a lare,
Na, war ar pont pa bourmene :

« Me 'glev ma zad euz ma gervel
Dond d'ar gêr war-dro ma bugel. »

« N'emañ ket al liou war da vizaj
Az-be kousket biskoaz gand gwaz. »

« Kabiten, mar na gredet ket,
Tostiit d'ar bord hag e klevfet !

Na, d'ar bord pa oa tostaet
En-kreiz ar mor 'deus hañ taolet.

(ibid.)

Doare all

« Plahig, plahig, plahig yaouank,
Antreet barz ar vatimant.

Ar vatimant p'eo antreet,
En-kreiz ar ganel eo bet mouillet.

« Me a zo mer eun ofreer, **ofreer : orfrebour**
Ne gouskan ket gand moraer. »

« Na, pa vefoh merh d'ar Roue,
An noz-mañ 'kousket ganin-me ;

An noz-mañ 'kousket ganin-me,
An noz a zeu, gand egile,

Laket 'n taboulin en dro kêr :
Kollet ganti he zavañjer ;

Laket an taboulin er hanton,
Eet e' dimezell an da itron.

Pemp-kant-mil skoed he-deveus bet
Evid he hamapgn tremenet.

Nag eur mab bleo melen frizet ;
Petra n'eus den da lavared.

(Kanet gand Jeanne Krahoaz. Kemper. Miz Gwengolo 1889)

Son ar habiten

Eur habiten a Vontroulez
A zo desedet e vestrez.

A zo desedet e vestrez,
Eiz deiz a zo hag eiz nozvez.

Eiz deiz a zo hag eiz nozvez a zo
P'erruas gantañ ar helo' ;

P'erruas ar helo' gantañ
A oa deuz an daol o koaniañ.

Ar habiten yaouank a lare
D'e gompagnunez, en noz-se :

« Ma vijen leh ma c'hoantajen
N'vije ket amañ e vijen ;

Ma vijen leh ma c'hoantajen,
En kêr Lannuon e vijen.

Eno a zo eur benherez
A zo em halon rouanez ;

Me ah aio di d'he goulenn
Digand he zad hag he herent :

Mar ben-me refuzet gante,
Me 'lakay ober lestr neve',

Eh aio ganti d'ar mor gwenn,
D'ar mor glaz ha d'ar mor melen.

Eh aio ganti d'ar mor du.
Eh aio ganti a bep tu. »

N'oa ket e her peurlavaret,
Kannader 'r gambr 'zo antreet,

Kannader 'r gambr 'zo antreet,
'N e zorn lizer du kachedet ;

« Dalit, kabiten, ma lennit,
Kemerit kador hag azezit. »

« N'e' ket red azeza en kador
Nag evid lenn eun tamm paper ;

Hag e ve ennañ triweh feuillenn,
Em zao m'hen lenno penn-da-benn. »

N'oa ket 'l lizer digoret mad,
'Oa an dour war e zaoulagad ;

N'oa ket al lizer peurlennet,
'Oa gand e zaelo' distrempet :

« Adieu, ma mamm ! adieu, ma zad !

Biken n'ho kwel ma daoulagad.

Adieu, kerent ha mignoned !
Ne deuin pelloh d'ho kweled.

Adiue, merhed Sant-Malo !
C'hwi ne gontfet ken ma fajo' ; fajo' : faziou, hammedou.

Na, greet hoh-eus-c'hwi aliez
Tro ma oa bev ma fenhenez.

(Jan ar Morvan. Rospez)

Jannet Helari

I

Jannet Helari, merh he mamm,
Brava plah yaouank 'zo en Dinam.

Doare all

Brava plah yaouank 'vale Dinam

*

Ha ne hall ket sevel he fenn,
Gad an dudjentil euz he goulenn.
N'e' ket eun denjentil he-deus bet
Rag eun den a vor 'deus eurejet ;

'Deus eurejet eun den a vor,
E ano Yann an Arhantour.

II

Yann an Arhantoru a lare
D'e bach bihan, eun dei a oe :

« Pajig, pajig, mar am haret,
Te 'h a d'ar gêr me nan an ket ;

Te 'h a d'ar gêr me nan an ket,
Gra ma gourhemennou d'am pried ;

Kas dezi ma roched leun a wad,
Ha lar dezi her hannañ ervad ;

Ha lar dezi her hannañ ervad,
Gand an dareo' he daoulagad.

Lar dezi, ma kemer par, **par : eur pried all.**
Kemer eul labourer-douar ;

Kemer eul labourer-douar,
Pe eur paotrig koant marichal ; **marichal : ar vicher marichal.**

Pe eur paotrig koant marichal,
Gand den a vor hi 'vo war var.

Lar dezi rei he merh henañ,
D'an neb he goulenno kentañ,

Na rei teñzaour a verhed,
Nan int ket mad da em vired ;

Ha kas he mab bihan d'ar skol,
N'en-desko ket da den a vor ;

Med he mab henañ, m'hen goar ervad,
A vo den a vor, 'vel e dad ;

Hag he merh yaouank d'al leandi,
Mado' 'walh 'zo da rei ganti ;

Mado' 'walh 'zo da rei ganti,
Triweh-kant skoed leve 'zo em zi. **Notenn el leor orin Voir le *Gwerziou Breiz-Izel*, tom II,pajenn 175, une version plus complète de cette pièce.**

(Kanet gand Marhrid Fulup. Pluned. Miz Gwengolo 1872)

Fantig an Nove

Ar marhadour nevez a lavare
Na, d'e vartoloded, hag a-neuze :

« Amaret ma chaloup dimeuz ar hê,
Ma 'h in da weled Fantig an Nove,

Ma 'h in da weled Fantig an Nove,,
Ha da gas dezi eun habit nevez...

« Na, boñjour deoh-hu, Fantig an Nove,
Setu-me deuet d'ho kweled hirie ;

Setu-me deuet d'ho kweled hirie,
Ha da degas deoh eun habit nevez.

« Ha deoh, emezi, marhadour nevez,
Beza 'mem eur mab kaer evel an deiz ;

Beza 'mem eur mab, pevar miz a zo,
Pa gerfet bremañ, nim a eurejo. »

« Hoh eureji, Fantig, ne hallan ket ;
D'eur plah a VroZaoz ez on dimezet. »

« Na, mar gout dimezet d'eur plah a Vro-Zaoz :
Me a ra ganit ma hant-mil malloz,

Hag ouspenn hini an aotro' Doue,
Ken war vor, war douar, 'leh ma 'h i-te. »

« Tavet, Fantig, ha na laret ket se,
Ni eh ay on-daou d'al leuriou nevez.

Ar marhadour nevez a lavare
Na, d'e vartoloded hag a-neuze :

« Dizamaret ma chaloup deuz ar hê,
Bet am-eus malloz Fantig an Nove ;

Bet am-eus malloz Fantig an Nove,
Hag ouspenn hini an aotro' Doue ;

Hag ouspenn hini an aotro' Doue,

Ken war vor, war douar, ‘leh ma ‘h in-me.

N’an-nevoa ket e her peurachuet,
Nag e lestr nevez ‘o bet konkouret **konkouret : eet da foñs ar mor**

Nag e lestr nevez ‘o bet konkouret,
Hga e oll vad, hag e vartoloded.

« Chapel Itron Varia a Gerfot
A lavar d’an oll ‘zo eur plas devod...

Mar keret koñserv din-me ma buhez,
Me a zavo deoh eru chapel nevez ;

Me a zavo deoh eru chapel nevez,
Na, deuz a goad sab, en Doaur-Nevez. **sab : sapin.**

Ha me a yelo bremañ da Vulat,
Diarhen, diskabell, ha war ma zroad ;

Diarhen, diskabell, ha war ma zroad,
War nenn ma daoulin noaz, mar gallan pad.

Mar arri Fantig an Nove amañ,
Et, martoloded, na, d’he saludañ.

Ha laret dezi : « boñjour, ma mestrez vad !
Eet eh e’ ho karantez da Vulat ;

Eet eh e’ ho karantez da Vulat,
Diarhen, diskabell ha war e droad,

Ha mar gall retorn d'ar gêr en buhez,
Eñ hoh eurejo, Fantig an Nove ! »...

(Kanet gand Mar ie Yanno, journalière à Kerkabin. Miz Gwengolo 1888)

Une autre leçon débute ainsi :

Ken kar evel ar bleun per,
Pe evel ar roz mesper ;

Pe evel ar roz mesper
Ez eo merhed koste' Treger ;
Ispisial Fantig Labbé,
Deus er bloaz-mañ kelo' neve' ;

He-deveus bet eur mab bihan
Euz eur marhadour a Runan...

Ar martolod yaouank

Mar plij ganeoh, selaouet hag e klevfet kana
Eur zonig a zo savet a-neve' 'vid ar bloa' ;

Da eur martolod yaouank hi a zo bet savet ;
En deiz ma oa eurejet, e' bet dispartiet ;

En eiz ma oa eurejet 'n-eus bet komandamant
Da zervijiñ ar Roue (red eo beza kontant) ;

Da zervijiñ ar Roue (red eo beza obeisant),
Hag e douz koant Frañseza ne ra nemed gouelañ.

« Tavet, ma dous Frañseza, tavet, na ouelet ket,
War-benn eun nebeud amzer, me 'deuy c'hoaz d'ho kweled.

War-benn eun tri bloaz amañ pe bevar d'an hirra,
Me 'deuy d'ar vro adarre, ma dous koant Frañseza ;

Ma dousig koant Frañseza, me 'deuy arre d'ar vro,
'Teuy ganin aour hag arhant, ha kalz deuz a vado'. »

An tri bloaz 'zo tremenet, hag ar seiz a zo ive',
Hag ar martolod yaouank ne deu ket d'ar hontre.

E douzig kaont Frañseza 'zo dimezet arre :
En deiz ma oa eurejet, 'deus bet kelo' neve » ;

En deiz ma oa eurejet, 'deus bet kelo' neve » ;
Distro he fried kenta a oa eet d'an arme.
Antren e ostaleri en-deveus goulennet :
« En an' Doue, emezañ, ha me a ve lojet ? »

En an' Doue, emezañ, ha me a ve lojet ?
Arru an abardaez, n'ouzon peleh moned. »

Unan ezu ar vevelien e-nesu dezañ laret :

« Leal, martolod yaouank, ne veet ket lojet : (*diou wech*)

Asistanted an eured ‘zo amañ repuet.

An den-mañ a bourmene ouz an eil penn d’an ti,

Kavoud a ra e vamm-gaer, goulenn ‘ra diganti :

« En an’ Doue, emezañ, ha me a vo lojet ?

Arru e’ an abardaez, n’ouozn peleh moned. »

An hini goz, pa glevas, ‘deus dezañ lavaret :

« O ! ya, martolod yaouank, ya, lojet e vezet ;

Roit din ho valizenn, hoh aour hag hoh arhant,

‘Samblez ganim c’hwi ‘goanio, bremañ souden vatant. **vatant : ? dioustu.**

An den-mañ, n’e’ ket abof ‘zo eet da azeza

‘N kichenn ar wreg a eured, er skabell uhella.

Pa oant ouz taol o koaniañ, e-eus bet goulennet :

« Daved ar wreg a eured ez in-me da gousked ? »

Unan euz ar vevelien e-neus dezañ laret :

« Tavet, martolod yaouank, na droug-komzet-c’hwi ket ;

Tavet, martolod yaouank, na droug-komzet-c’hwi ket,

Ar plah hirie eurejet, ouzoh n’aparchant ket. »

An den-mañ, p’e-neus klevet, ‘zo savet en e za’,

Hag a gomañs da ziskour gand e dous Frañseza.

« Leret-hu din, Frañseza, Frañseza, ma dous koant,
Petra ‘h-eus greet gand ‘r walenn ha gand an diamant ;

Petra ‘h-eus greet gand ‘r walenn ha gand an diamant
Am-boa laket war ho piz, ouz taol ar zakramant . »

Frañseza, p’he-deus klevet, em laka da ouelañ :
« Aotro’ Doue, ma Doue, petra ‘rin-me bremañ ?

Aotro’ Doue, ma Doue, petra am-eus greet ?
Da eiz eur on intañvez, bremañ ‘m-eus daou bried :

Daved pehini aneze ez in-me da gousked ?
Daved ma hini kenta am-eus c’hoant da voned. »

Pa oa debret o hoanio’, en-deveus laret :
« Eur harto’ pe eun diñso’ ra vezo degaset ;

Eur harto’ pe eun diñso’, ‘vid goud piou a gollo ;
An hini a honeo gand ar plah a gousko !

Pe, deus ganin, labourer, du-mañ war ar yeot glaz,
Da hoari eun taol kleze pe’tramant eun taol baz ;

Da hoari eun taol kleze pe’tramant eun taol baz ;
Evid an turnier-douar n’e’ ket evidon c’hoaz ! »

Egile, p’e-neus klevet, dezañ ‘n-eus lavaret :
« Mar de’ honnez da bried, te ‘hall he hemered !

Ha te ‘hallo mond ganti eun tu da gostez ‘n aod,
‘Vid goud ha te a gavo eul lestr bennag war flod.

Ha, p’az-po kavet unan, te ‘hallo ambarkañ :
Petra ‘oufes da ober, martolod, er vro-mañ ?

(Kanet gand Jeannette Le Gall. Kermaborn 1849)

Na gemeret ket martoloded

Tudo’ yaouank
Da dimezi, m’ho kelennin.

Mar dimezet, ‘vel ma leret,
N’ gemeret ket martoloded !

N’ gemeret ket martolodo’,
Pe deuz a chagrin lod ho-po.

Pa oe gwreg ‘l labourer ‘n he gwele,
‘Ve gwreg ‘r mordead war vale.

Na, pa deu ‘n avel da hwezañ,
‘Teu he halonig da rannañ ;

‘Teu he halonig da rannañ,
He gwad en he goaziou da yenañ.

Dond ‘ra tamm ha tamm da doull an nor ;
« O ! gwas a barr tourmant a digor ! »

Ma vijen perhenn da bemp-kant skoed,
Me a ouije piou da gemered !

Ma vijen perhenn d'eun danvez braz,
Neuze, ma mignon, me 'rafe ma choaz :

Na, me a choazfe mab a di mad,

A ouije hag arad ha plommad ; **plommad : palarad.**
Ha 'barz en e graou 'vije saout mad.

Gwelet anezañ, ha noz ha de',
Ha kousket gantañ euz ma hoste'.

Leh buhez ar paour-kêz martolod
A ve noz ha deiz 'n peril an aod ;

A ve noz ha deiz o torbilad, **torbilad : fistillad.**
War daou damm plankenn o riskellad.

(Intañvez Peutite. 1888)

Noëls et chansons religieuses

Formules pour la guérison des malades

Nouel

Tostait, braz ha bihan, prestet din ho silañs,
D'ober atañsion, gand joa ha rejouisañs.
Dorojou ar Baradoz, me 'wel, a zo digoret
Gand ar priñs Emmanuel, eil person an Drinded.

Pa behas on tud kentañ, o terri lezenn Doue,
'Oe serret dor ar Baradoz outañ hag e vugale,
Mez Jezuz, dre druez, digoras dor an neñv,
'Zo em greet den evidom, -rentom gloar d'e garantez.

Pa dee Sant Jozef hag ar Werhez da Vetleem da en em repui,
'Oe serret an nor oute gand kement 'oa enni ;
'Oe serret an nor oute gand kement 'oa en kêr :
Pebez tristidigez evid mamm on Salver.

I kavoud eur marchosi e-leh en chome den,
Hag em lakaad en abri, rag an avel 'oa yen.
Kriz 'vije gweled nezue ar Werhez, on itron,
War eun tamm foen azezet, he mab ouz poull he halon.

Hag hi 'tond d'hen embrasi, d'hen lakaad da gousked,
Ha da brezanti dezañ he lêz sukr ha benniget.

*

An Tad-Eternel, p'e-neus gwelet 'oa ganet ar Mesi,
Oll êled ar Baradoz e-neus bet degaset
Gand o moueziou ravisant. **notenn el leor orin : Cette pièce est incomplète et fort altérée dans la métrique.**
Da gana gloar melodi d'an Doue oll-buisant.

Eur steredenn a lugerne dreist an oll steredenno'

He-deus kaset an tri Roue da chañch a vro,
Da vizita 'r mabig Jezuz, da gas dezañ peb a brezant ;
Pa ne houl ket a vado', ofrom on halon dezañ.

Bloavez mad a zouetan
Da gement 'zo en ti-mañ,
Bloavez mad hag evuruz,
Avañtur vad d'ar re yaouank digand Jezuz,
Yehed ha prosperite,
Ar Baradoz en fin ho puhe'.

(Peder neg. 1888)

Nouel Berta

Piou e' ar plahig 'h a gand ar ru,
Gand he mantell hlaz, he brozig ru'

Hag hi o kerzed ken deread,
He hov ganti beteg he lagad ?

Mari Jouasin 'reer anezi,
Ha Sant Jozef a zo ganti,

Ha Sant Jozef a zo ganti,
Koñduktor d'ar Werhez Mari.

'N ti an den kruel p'int arruet,
Goulenn da lojañ i o-deus greet.

« Leun e' ma hrambjo' ha leun ma zi,
Bemdez, deuz a dremenidi,

Bemdez, deuz a dremenidi,
Ha ne vefet ket lojet, Mari.

Beza 'n'he-nevoa eur mab kloareg,
Na, d'e dad e-neveus laret :

« Allaz ! ma zad, c'hwi 'zo manket
Na, pa n'ho-peus Mari lojet. »

« Na, ma n'az-teus truez outi,
Kerz war he lerh ha distro hi.

Kerz war he lerh ha distro hi
Hag he laka er marchosi.

Er marchosi p'int arriet,
Mari da Jozev 'deus laret :

« Jozeb, Jozeb, hastet buan,
Deuz ar merhed klasket unan,

Klasket unan deuz ar merhed,
Rag ma foaniou a zo kresket.
En toull an nor p'e' arriet,
Na, Jozeb e-neveus laret :

« Laret deuz Maridin doned
Da glask unan deuz ho merhed.

« Ma merhed ‘zo eet da gousked ;
Ken a vo deiz ne zavfont ket,

Mez Berta ‘zo war an oaled,
Honnez az-po, mar keret. »

N’oa ket ar ger peurachuet
Nag ar Werhez ‘zo arriet :

« Bertet, Bertet, goure ma mab, **goure : dastum**
Me ‘roio dit eur goprad mad ;

Santez er Baradoz e vi,
Da ouel a vo ‘raog ma hini.

« Penaoz e hallfen ho sikouri
Ha me n’am-eus ma izili,

Ha me n’am-eus na breh na dorn,
N’am-eus ‘ med bet ma astorn ?

N’oa ket he ger peurachuet,
Breh ha daouarn he-devoa Bertet
,

Breh ha daouarn he-devoa Bertet
Koulz ha hini he c’hoarezed.

Na, ‘barz ar hraou p’oant arriet
Bertet nezue ‘deveus laret :

« Ma ve bolonta an aotro’
Am-mem eur penandig goulo’ !....

N’ao ket he ger peurachuet,
C’hweh pilad koar ‘zo alumet,

Ha war-lerh c’hweh ez oa daouzeg,
Rag beza ‘oa loar ha stered ;

Rag beza ‘oa loar ha stered
Da henel Redemptor ar bed.

‘Kreiz tre ‘n-ijen hag eun azen,
‘Mesk eun dornad bihan a foenn ;

‘Mesk eun dornadig a foenn glaz
Ez eo ganet ar Mesi !

(Kanet gand Johenn Daniel, Planiel, miz Gwengolo 1888)

Nouel ar Rouane’

Daoust petra a zo a-neve’
Mar emañ ar bobl war vale ?

En Betleem, on-deus klevet,
‘Zo eur mabig neve’-hanet.

Laket er bed, d’e repozia,
Gand e vamm ar Werhez Vari.

‘Vel ma teu an noz da dremen,
‘Vel an heol a dreuz eur werenn,

Eg e’ ganet, heb ofañsi,
Jezuz, en poull-kalon Vari ;

Mari, hep koll ha furente’,
A zo mamm da wir vab Doue ;

Pried e’ d’ar Spered-Santel,
Gloar da Vari, Gwerhez fidel !...

Eur steredenn gaer ha brilliant
Appariskas en Oriant ;

Eur steredenn a gondue
Da Vetleem an tri Roue.

An tri Roue a lavare
Da Herodes, hag ha neuze :

« Deus ganim eta, Herodes,
D’adori mabig ar Werhez ! »

N’oa ket e her peurahuet,
Eh e’ ar sterenn dispariset...

En Betleem p’int arruet,
Na, d’an douar int stouet ;

Eh int stouet war o daoulin
Da adori on Mestr divin ;

Ha, gand ar joa o-devoa outañ,
'Komañsjont o-zri da ouelañ,

Ha, d'ofr dezañ peb a brezant,
Tri frezant kaer ha koñsekant,

Tri frezant kaer a goñsekañs,
An aour, ar myrrh, hag an ezañs.

An tri Roue krget a fed'
En eur ouelañ dre garante',

A gimiad deuz ar Roue hloar
Ra e antre war an douar :

« Adieu, adieu, mabig Jezuz,
Adieu, adieu, mabig karantezuz,

Adieu, adie, Salver ar bed,
Nim a esper c'hoaz ho kweled,

Hag a esper kanañ Nouel
Ganeoh er joio' eternal ! »

(Marianne Legrand. Planiel)

Huñvre ar Werhez

Pa oa ‘n Itron Varia doue en he gwele,
E teuas dezi eun huñvre :

He mab o tremen, o tiztremement
A-biou dezi, euz he hontempli,

Ma lavaras evel-henn dezi :
« Ma mammig, lavaret-hu din

Pe c’hwi a gousk pe c’hwi a repoz ? »
« Ma mab, ne gouskan, ne repozan,

Eun huñvre drezoh a zoñjan. »
« Ma mammig kêz, lavaret din

Pez huñvre ez e’ hoh-hini ! »
« Ma mabig kêz, gwled a ran

E vefet kemeret bemnoz,
Gand eur goulaou sklêr, ‘n eul letern kloz ;

En eru groaz e vefet staget,
Ha gand skourjou plom fouetet ;

‘N ho pizaj sakr e vo skopet,
A-daoliou treid ‘vefet ruillet. »

« Ma mammig, gwie e’ hoh huñvre.
Neb a oufe hag a larfe. »

An huñvre-mañ, teir gwez bemde',
Teir gwez en noz, teir gwez en de',

Biken dour na tan n'hen gwallfe,
Nag en ivern ne diskennfe ;

Tri deiz ha teir noz 'raog ma varvfe,
'Ouife pe eur e tetesfe. **tetesfe : e varvfe.**

(Marharid Fulup. Plouared. Midez Even 1885)

Eur pater (Da lared e peb amzer)

Eun deiz zo deut ! Heb lakaad mar,
N'on-eus biskoaz kavet e bar :
Frailla 'r vein, dizeha ar gwe',
Ha serri an noz da greiste...

Judaz a zo prim ha buan,
O vale gand eur flammez tan **flammez : goulou.**
O ale 'n eur a hanternoz
Gand eur golo 'n eur letern kloz.

Ar Werhez Vari 'houlenne :
« Piou 'zo o tremen dre aze ?.... »

« Emañ Jezuz a Nazaret
O vond gand an diranted !... »

Eur bod spern, eur bodig spern-gwenn
A zo gand Jezuz war e benn,

Ha gand Mari eur bod spern glaz
‘Vid divenn he mab deuz Judaz.

« Dalet ma hoof diwar ma fenn
‘Vid dizeha deoh ho krohenn !...

Perjer an ivern ‘zo serret **Perjer : porziou**
Dor ar Baradoz digoret,
Gand gras Doue, n’vo den kollet !

(Marharid Fulup. Kerkabin. Ploueg. Miz Gwengolo 1888)

An teir Vari

P’oa an teir Vari o wriad
En jardin vraz ar Pradeneg,

Erruas ‘n aotro’ Sat-Yann gante,
Da annoñs de’ kelo’ neve’.

« Ha demad deoh-c’hwi, ma moereb,
‘H eus ket gwelet Salver ar bed ? »
« Aotro’ Sant-Yann, c’hwi ‘oa gantañ,
Hag a dle goud peleh emañ. »

« Abaoe diriaou da greiste’
N’am-eus ket klevet dezañ doare. »

Ar Werhez Vari, pa glevas,
Teri gwech d'an douar a gouezas.

« Tavet, moereb, na ouelet ket,
Me 'yelo d'hen klask, ma ve red ;

Me 'dalho da vale, noz-de',
Ken am-mo kavet mab Doue... »

P'oa 'n teir Vari 'vond gand an hent,
I o rañkoñtr eur mal yaouank. mal : paotr.

« Demad deoh, 'me ar mal yaouank,
'R salud bepred zo eksellant ;

'R salud bepred zo eksellant,
Kerkoulz da goz 'vel da yaouank. »

« Peleh eh et, peleh oh bet,
Pe hoh-eus esper da voned ? »

« Me 'zo 'retorn euz ar menez,
Bet 'weled r halvar nevez,

O weled sevel eur halvar koad
'Vid krusifia Doue 'r mab. »

Ar Werhez Vari, pa glevas,
Teir gwech d'an douar a gouezas.

Teir gwech d'an douar eo kouezet,
'R mal yaouank 'n-eus hi gorreet.

« Pe c'hwi a hoarz, pe c'hwi 'ra goap ;
Pe 'ra da Vari kalonad ? »

« Me ne hoarzan me ne ran goap,
N'ran ket da Vari kalonad... »

*

« Lavaret din-me, c'hwi, Pilat,
Pini an tri-hont eo ma mab ? »

« 'N hini 'zo 'raog gand 'r groaz vrasa
'Pignel ar menez da genta.

A zo kemeret d'eiz eur noz,
Gand goulaou sklêr, leterniou kloz/

*

« Kasit ar wreg-se a leh-se !
Krekiñ ma foaniou ra din-me. »

« Perag 'rez gwreg euz da vamm ?
Kreñv eo ma halon, pa na ran.

Kreñv eo ma halon, pa na ran,
'Kleved m' mab lared gwreg de vamm !

Diskennit ma mab euz ar groaz,
'Vid n'hen maillurin eur wech c'hoaz ! »

« Deut amañ din eur mouchouer
Ma turchin ma gwad a diver... »

« Dalet, ma mamm, ar mouchouer,
Emañ ennañ gwad ar Zalver,

Ha na it ket d'ar stank gantañ,
Rag gwad ar Salver 'zo ennañ.

Emañ ennañ ar Vadeziant,
An Nouenn hag ar Zakramant ;

Rag emañ ennañ an Nouenn,
Prest da rei d'an neb he goulenn... »

P'oa an teir Vari 'vond gand an hent,
I o rañkoñtr eur plah yaouank :

« Dalet, plah yaouank, 'r mouchouer,
Emañ ennañ gwad on Zalver ;

Emañ ennañ ar Vadeziant,
An Nouenn hag ar Zakramant ; »

Emañ ennañ sur an nouenn,
Prest da rei d'an neb he goulenn ;

Ha na it ket d'ar stank gantañ
Rag gwad on Zalver 'zo ennañ ! »

‘R plah yaouank n’he-deus ket sentet,
(Kalz a re all ne reont ket),

D’ar stank, gantañ hi ‘zo eet,
Ar stank ganti ‘zo dizehet ;

Ar stank ganti ‘zo dizehet,
On Zalver ‘zo apariset ;

On Zalver a aparisas,
‘R mouchouer diganti e lamas :

« Du-mañ plah yaouank, ‘r mouchouer
Emañ ennañ gwad on Zalver ;

P’oa ar mouchouer deoh roet,
Dor ‘n ivern indannoh ‘poa serret ;

Dor ‘n ivern indannoh ‘poa serret,
Dor ‘r Baradoz ‘uz deoh digoret.

P’e’ ar mouchouer diganoeh lamet,
‘N ivern ‘ndan ho treid ‘zo digoret ;

‘Ivern ‘ndan ho treid ‘zo digoret,
Ar Baradoz ‘uz d’ho penn serret !

(Kanet gand une vieille mendiante du bourg de Pluzuned).

Ar Werhez pedet d’eun eured

Eun ozah euz a Blouigno,
Ya, eun ozah a...

Pinvidig e oa a vado'
Ha tenerig a galon ;

Eñ 'n-eus laket en e spered
Er bloaz-mañ ober eur banket ;

Eur mab dezañ 'oa dimezet,
En deiz diaraog e eured.

D'ailiz e barrouz eh oa eet,
Ha d'an daoulin eh e' 'n em strinket,

Hag antreet en orezon, **orezon : galleg oraison.**
'Vid pedi a-greiz e galon ;

'Vid pedi 'r Werhez, 'galon vad,
Da zoned da eured e vab.

Pa oa erru an abardae',
D'e borz e' bet eet da vale.

'Barz ar porz pa eo erruet,
Eur feumelenn 'n-eus rankoñtret ;

Eur feumelenn 'n-eus rankoñtret,
Ha goulenn loja en-deus greet.

« ‘An’ Doue, ma den mad, ‘mezi,
C’hwil n’ lojfeh ket ahanom-ni ?

En eun tu bennag, en distro,
An aotro’ Doue ho paeo ! »

‘N ozah, pa glev komz ken mignon,
A zo bet trehet e galon ;

‘Barz en e dorn e-neus kroget,
Hag en ti ‘n-eus he konduet.

« Deuit amañ da repui,
Ho mabig bihan, koulz ha c’hwil.

Mignonez paour, debret, evet,
Ho mab ha c’hwil, pezh a gerfet. »

« Me, n’am-eus na naon, na sehed,
Mez evel m’o-poa ma fedet,

On deut da degas deoh ma mab,
Eivd achui ar hontrat.

Ganti e oa eur bugelig,
Eur bugelig c’hoaz bihanig,

An hini ‘oa charmant meurbed, **An hini : Pehini er skrid orin.**
Mez, siwaz ! dister ‘oa gwisket.

‘Barz en e zorn e-neus kroget,

War e varlenn 'n-eus hañ laket.

Kaerra gras ! sellit, kristenien,
Gwelet Jezuz war e varlenn !

« Ma mignonez, din lavaret,
Na, a be ligne' oh savet ;

Na, a be ligne' oh savet ;
Ha peseurt ano a zouget ? »

« Euz an noblañs kaer, emezi,
Dimeuz ar gêr a Haleli,

E-barz eskopti Atoa.
Ha ma ano 'zo Maria...

r bloaz-mañ e rey eur bloavez
'Vo karget a dristidigez ;

Breian 'rey an ed er parkou,
Hag eh erruo maleuriou !

Rouinet 'vo ar baourien gêz,
Red deze gwerza o danvez,

Da brena boued d'o bugale,
Ha bennoz Doue warneze !

(Julienne Moreau. Duod)

**Ar person
a laras eun overn servijet gand on Zalver J. K.**

Selaouit eun egzempl 'zo gwirion,
'Zo arruet en ti eur person,
An hini 'n-eus bet an enor **An hini : pehini er skrid orin.**
Da leina gand on Redemptor.

Ar person 'zo eun den santel,
Mad d'ar paour, devot d'on Salver.
Eun deiz eh eas da overnia,
Ne gave den d'e zervija.

Ar hloh a zone aliez,
Med ne deue den d'an iliz.
Eur paour neuze 'n em brezantas,
D'hen servijañ 'n em ofras.

Stouañ a eure d'an daoulin,
Da zaludiñ on mestr divin ;
Stouañ 'eure dirag an aoter,
Da renta grasou d'on Salver.

Pa oa an overn selebret,
Gand ar paour e oa servijet ;
Pedi a ree anezañ
Da dijuniañ, da leinañ :

« Deut da dijuniañ, da leinañ,
Evid ho poan d'am zervijañ. »

Ar plah ah eas en koler,
Pa welas ar paour gand he breur ;

Hag a lavaras d'ar person :
« Pebez kompagon polison ! **polison** : galleg “**polisson**”
Pebez kompagon polison
A zo da heuill-te, haillon ! »

« Tavet, ma hoar, na laret ger
Hemañ en-deus ma zervijet,
Ha pa en-deus ma zervijet,
Just eo e ve rekompañset.

Antren a eure er jardin,
Ha goude en-devoa gwall fin.
Ar person a interojas
Ar paour, pa oant gand o repas. **repas** : lein.

Mar beze netra a-nevez,
Euz ar brezel hag ar gernez ?
« B rezel a vo, pell ne bado,
Hag eun eost puisant a vezo. »

« Me ‘garfe ‘veh en ho tezir,
Ar helo’-ze da veza gwir. »
« Ken gwir, aotro’, eo ar helo’
Ha ma’z eo er jardin maro

Ho c’hoar, dre drañsport mizerabl,
Peder naer o sunañ he gwad !
Ar person, saouezet hen kleved,

Eh eas kekent da weled.

P'antreas er jardin, ez oa maro,
Ha peder naer 'oa war he zro.
Distrei 'eure neuze en-dro,
Da annoñs d'ar paour ar helo'.

Pa antreas 'barz an ti,
'N plas ar paour 'oa eur grusifï !
Stouañ a eure d'an daoulin,
Da zaludiñ on mestr divin.

Setu-hi maro hag interet,
'Vel meur a hini 'zo war ar bed,
A zo ingrad euz ar baourien **ingrad : galleg ; Ar re : pere er krid orin.**
Ar re a glask an aluzenn.

Te Deum badeziant

Te Deum laudamus....

Kanom meulodi da Jezuz,
Ha d'e vamm, ar Werhez santel,
Rouanez ar bed universel !

P'antre ar bugel en iliz,
Ar Baradoz a rejouis.

Pa ya e benn an hole, **hole : holenn.**
E kanont oll, Sent hag Êle',
Pa lar ar beleg ar homzo',

Paeron ha maeron ar *hredo* ;
« Doue, Doue ‘vezo meulet !
Setu on fillor badezet ! »

Ar wreg a zo war he gwele,
Ha, mar be en doujañs Doue,
Pa glevo ar hleier o son
Eh ey eur joa vraz ‘n he halon :
« Doue, Doue ‘vezo meulet !
Setu ma bugel badezet ! »

Ar Werhez Vari a houle
Euz he mab unig ha neuze :
« Salud, ma mab, Salver ar bed,
Me e’ ar vamm ‘deus ho karet,
Hag ho-poa din-me lavaret :
« N’am refuzjeh a vann ebed.
Bremañ, c’hwi ‘zeu d’am refuz krenn
Ar pardon ‘vid ar berherien. »
« Sellet, ma mamm, ma goulío’,
Ofañset gand o fehejou ! »
« Pardon evid ar beherien !
Ober a refont pinijenn. »
« Ma mamm, pardonet e vefonr ;
Ober pinijenn a rankfont. »
« Me a ya gand an hentn war draou, **draou : draoñ.**
D’annoñs d’ar peher ar helaou... »
Pa oa gand an hent o voned
Hi a rankoñtr an Droug-spered :
« Teh a leh-se, teod milliget,
‘Teus war an douar ma zentet ! » **ma zentet : tentent ahanon.**

« Daoust ha, loen fall, ‘fellfe dit-te
Trehi war ma mab ‘arz an neñv !...

(Anna Dautot. Pederneg)

Pater ar goulmig wenn

Me ‘am-boa gwelet eur goulmig wenn
O tremen a-uz d’am penn,
Ha ganti ‘n he beg eur rozenn,
Euz a jardin ar Vadalen.
Ha me o houlen diganti
Peleh eh ee da repozi,
Hi o lavared din ‘vel-henn :
«Leh emañ Per, ha Paol, ha Mari Madalen ;
Tri o skriva, pevar o lenn.
Teir gwerhez oh enaoui goulou
Leh ma larom on fedennou.
Pater noster krusifi !
Da Jezuz-Krist en Angeli, **Angeli : an êled**
Kaerra mabig a zo er bed,
‘Ao war ar groaz krusifiet,
Lavarom oll, buhan ha braz :
Deo gratias !

(Marguerite Philippe)

Doare all

Me 'm-boa gwelet eur goulmig wenn
Em heñver o tiskenn ;
Me o houlen diouti
Peleh eh ee da repozi.
Peder gwerhez oh enaoui goulou
Dim da lared on fedennou.

Pater noster Jezuz pur,
Tri ave Maria 'n or herhenn,
A-dreuz hag a-hed,
D'on diwall euz an Droug-Spered,
Euz ar mor, an avel,
Ar seiz pehed marvel.
Ar Judevien a zo kri'
O vale 'n eur a hanternoz,
Gand flammo' tan, leternio' kloz...

Notenn er skrid orin : La prière, très décousue, se termine par la légend de la jeune fille à qui la Vierge remet le mouchoir teint du sang du Sauveur en lui recommandant de ne le point laver.

Orezon Santez Barba

Santez Barba, c'hwi an hini **an hini : pehini er skrid orin.**
Hoh-eus an eur da bosed

Kurunenn doubl, er baradoz,
Evel gwerhez ha merzerez,

Plijet ganeoh, me ho supli,
En peb leh on prezervi,

On zud, on loened, on mado',
Ouz an tan hag ar huruno' :

Roet ar hras din 'raog mervel,
D'ober kovesion mad ha santel,

Ma hallin resev huñblamant
Korv ma Jezuz, er sakramant,

Ma efom oll d'ar baradoz,
Da veuli Doue da jamez.

(Barba Tassel. Plouared. 1885)

Demad

Kement 'zo en ti, Doue d'o miro ;
Kement 'zo er-mêz Doue d'o honduo !
Doue d'o delivro
Kement ene 'dleom pedi evito !

Eneb an derewez derewez : daroued
Derewez, teh ha teh !
N'e' ket aze 'mañ da leh,
Med 'n eun broadig lann-zeh,
Seiz park deuz ar menez,
Er feunteun a drugarez,

Leh na glevi kog o kana
Na bugel bihan o ouela !

(Maharid Fulup)

Orezon

Sant Urban, mab Urban
‘Oa bet taolet ‘n eur forn dan :

Mari hlann ‘dues hañ distanet.
« Tan, tan, a leh-se teh !

N’eo ket aze ‘mañ da leh,
Nag aze, na neb leh !

Kerz d’an ivern da leski
Pe d’ar mor da veuzi !

(Madame Foison. Paimpol)

Diskonta ar werbl

Ar werbl he-deus nao merh :
Euz a nao e teu da eiz,

Euz a eiz e teu da zeiz,

Euz a zeiz da hweh,

Euz a hweh e teu da bemp,
Euz a bemp e teu da beder,

Euz a beder e teu da deir,
Euz a deir e teu da diou,

Euz a diou e teu da unan,
Euz a unan e teu da netra.

Notenn er skrid orin : Réciter cela vite, sans reprendre haleine, et en tenant sur la partie malade une pièce de monnaie d'argent, marquée d'une croix, et reommencer trois fois.

(Recueilli à Crozon)

Eneb ar pensah

Da bensah a z ah er sah,
Ma fenn er-mêz ha me yah.

(Marguerite Philippe)

Notenn el leor orin : On met la tête du goîtreux dans un sac et on prononce dessus, neuf fois, cette formule, très vite.

